

AKADHMIA

A faint, embossed word in Greek characters, "AKADHMIA", oriented vertically on the left side of the page.

ΑΟΗΝΩΝ

A faint, embossed word in Greek characters, "ΑΟΗΝΩΝ", oriented vertically on the right side of the page.

A/161

Dr. 750.-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΛΟΓΙΚΗ

1
AR

Κ Α Τ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΝ

Κ Α Ι

ΤΕΧΝΗ ΡΗΤΟΡΙΚΗ

Κοινή φράσει σωπεθεΐσαι παρά τῷ
σοφωτίτε Κυρίου

ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΔΑΜΩΔΟΥ ΚΕΦΑΛΗΝΙΕΩΣ

Νυν πρώτον τύποις εκδοθεΐσαι.

Αγαλώμασι μὲν τῷ τιμιωτίτε Κυρίῳ

ΠΟΛΥΖΩΗ ΣΠΥΡΟΥ ἔξ ΑΡΓΥΡΟΚΑΪΣΤΡΟΥ

Προξοπή δὲ, καὶ ὀπιδιορθώσαι Γεωργίῳ
Γερέῳ Φατζέα τῷ Κηθυρέῳ.

ΕΝΕΤΙΗΣΙ, αψνθ. 1759.

Παρά Ἀντωνίῳ τῷ Τζάττα.

CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

Handwritten signatures and notes at the bottom of the page.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Π Ρ Ο Σ Τ Ο Υ Σ

Α' Ν Α Γ Ι Ν Ω Σ Κ Ο Ν Τ Α Σ .

Προβαίνει εἰς τὸ φῶς ἡ Ἐπιτομὴ τῆς Λο-
γικῆς, καὶ ἡ Ῥητορικὴ Τέχνη, πονή-
ματι τῆς Σοφωτίτης Βικοντίης Δαμωδῆς τῆς ἀπὸ
Κεφαλωΐας, τῶρα μόνον εἰς τύπον δεδομῆς
διὰ τὸ κοινὸν ὄφελος. Ἡ Ἀφράδεια, τῆς λό-
γος, ἡ σαφιλύεια, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐρμηνεύει ὄχι
μόνον τὸν ἕξοπον τῆς διαλέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῆς
ῤητορδέειν· ἡ συνῆθεσις ὅπως εἶναι εἰς τὴν ἀπλήν
ἡμετέραν φράσιν, καὶ τέλος πάντων τὸ ὄνομα τῆς
συγγραφέως, δευτῶς ἀμφιβάλλω, πῶς θέλει δώ-
σει αἰτίαν εἰς τὸν καθ' ἕνα, καὶ νὰ τὰ δέχθῃ
φιλοφρόνως, καὶ νὰ ὠφελῆθῃ ἀπὸ τῆς διδασκα-
λίαντων. Ἄν εἰς πάντας ἤθελε χρησιμῶς,
πολὺ ὅμως περισσώτερον εἰς τῆς Γεροκήρυκας,
πρὸς τῆς ὁποίους τυχέως θέλει πεμφθῆ καὶ
ἕτερον Βιβλίον, ἄξιον ὡς ἐλπίζω δι' αὐτὰς,
καὶ ὀφείλιμον διὰ τὸ ἐπάγγελμα εἰς τὸ ὁποῖον
καταγίνονται. Διὰ νὰ μὴ ἐφάνη τὸ Βιβλίον
ποσῶτον χρήσιμον, καὶ μὲ τὸ νὰ ἴξῃρα τὸν πό-

θού ὅπῃ ἔξεφον ὁ τιμιώτατος Κύριος Πολυ-
 ζώνης Σπύρος νὰ δώσῃ σημεῖα εἰλικρινείας πρὸς
 τὰς ὁμοφύλους Ἑλληνας, τῷ ἐπρόβαλλα τὸ
 πρᾶγμα, ὅς τις ὄχι μόνον ἐδέχθη τὸ πρό-
 βλημα, ἀλλὰ καὶ ἐτελείωσε τὸ ἔργον, δίδων-
 τὰς το εἰς τὰς τύπας ἰδίους ἀναλώμασι. Δέ-
 ξασθε λοιπὸν, ὧ φιλομαθέςατοι Παῖδες τῆς
 Ἑλληνικῆς, τὴν διὰ θεσπὶν ἀμφοτέρων, καὶ καρ-
 ποφορέμηνου καθ' ἑκάτερον, δίδαιμονεῖτε.

Γεώργιος Φατζέας ὁ Γεράς.

Λ Ο Γ Ι Κ Η
 Α' Ρ Ι Σ Τ Ο Τ Ε Λ Ι Κ Η.
 Π Ρ Ο Ο Γ Μ Ι Ο Ν.

Ἐάν τις θέλῃ νὰ μάθῃ εὖ εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν ἀφορμὴν ὅπως μὲ ἐπαρακίνησῃ νὰ σωθῆσῃ τὴν Λογικὴν εἰς τὴν ἀπλῶν διάλεκτον, ἴσως ἕως πῶρα ἀσυλήθισον; ἡ αἰτία εἶναι ἡ μεγάλη ὠφέλεια ὅπως ἀπὸ τὴν ἐπιστήμῃ τήν λαμβάνει ἡ Ῥητορικὴ τέχνη. Ἐγὼ ὅπως θυμῶντας νὰ ὠφελήσω κάθε λογῆς Ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ γένος μας, ἐσώθησα τὸ βιβλίον τῆς Ῥητορικῆς τέχνης εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν· καὶ σοχαζόμενος ὕστερα πόσον εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν εὐγλωττίαν ἡ Λογικὴ, ἡ θέλησα, νὰ σωθῆσῃ καὶ τῆς, διὰ νὰ ανοίξω πλατυτέραν τὴν ὁδὸν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς

Ῥητορικῆς. Πρέπει ὁμῶς νὰ ἰξόρῃ κατ' εἴας, πῶς ἀγκαλὰ καὶ ὁ σκοπός μου εἶναι νὰ ἐξηγήσω τὴν Λογικὴν εἰς τὸν ἕρπον ἐκείνον ὅπῃ τὴν ἐξηγῶσιν οἱ Περιπατητικοί· ἐγὰρ δεῖ ἔχω γνώμην νὰ φυλάξω τῆς Φιλοσόφων ἐκείνων τὰς γνώμας, καὶ νὰ τὰς κηρύξω ἀληθινὰς εἰς τὸν Κόσμον· ἀλλὰ νὰ ἐπισημάνω εἰς τὸ παρὸν Βιβλίον, μὴ τὴν ἀπὸ τῶν βραχυλογίαν τὰς κανόνας ἐκείνας, μὴ τὰς ὁποίας πελειώνεται τὸ Λογικὸν ἔργον τῆς ἡμετέρας. Καὶ ἐπειδὴ ἡ Λογικὴ εἶναι τῆς φιλοσοφίας ἡ ἀρχὴ, καὶ οἷς εἶπεν ὁ Γερὸς Λύγουτος, καθεὶ ὁπισθὴς ἡ θύρα, διὰ τὸ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ φανερῶμεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἄλλο σφῆμα τὴν φύσιν τῆς φιλοσοφίας.

Προλεγόμενα εἰς τὴν Λογικὴν.

Αρχὴ καὶ ὄργανον τῆς φιλοσοφίας λέγεται ἡ Λογικὴ ἀπὸ τὸν χορὸν ὄλον τῆς Φιλοσοφίας, καὶ διὰ τὸ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ ὄνομα, τὴν φύσιν, καὶ τὰ μέρη αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Λογικῆς. Τὸ ὄνομα λοιπὸν τῆς φιλοσοφίας σημαίνει τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀγάπην ὅπῃ ἔχομεν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς σοφίας, τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς ὀνόμασι φιλοσοφίαν ὁ Πυθαγόρας, ὅταν ἐρω-

πηθεῖς ἀπὸ τὸν Βασιλέα τῆς Ὀλυσίων Σικε-
 νέων ποίαν ἐπαγγελίαν ἔχει, καὶ πῶς ὀνομά-
 ζεται; Φιλόσοφος ὀνομάζομαι ἀπεκρίθη, ἢ γυν
 τῆς σοφίας φίλος, καὶ ζητητής. Οὕτως παρῶτα
 ἀπὸ τὸν καιρὸν τῷ Πυθαγόρῃ ὅσοι ἐξέταξαν
 τῆς φύσεως τὰ μυστήρια μὲ τὸ μέσον τῆς σω-
 δῆς, ἐλέγοντο Σοφοί, καὶ ἡ φιλοσοφία, ὀνομά-
 ζετο Σοφία. λοιπὸν καὶ τὸ παρὸν Σοφία, καὶ
 Φιλοσοφία εἶναι εἷς καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα. Οὕτως
 ἡ Φιλοσοφία εἶναι ἐκείνη μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἄν-
 θρωπος γνωρίζει ὅλα τὰ πράγματα θεῖα, καὶ
 ἀνθρώπινα, καὶ ἕξ τῆς λέγεται τῆς ἐπιστημῶν
 ὅλων τὸ σινάθροισμα. Διὰ τὰ πράγματα θεῖα
 νοῶμεν τὸν Θεὸν, καὶ τὰ ἔργα ὅλα πόσον ὑλι-
 κά, ὡσανὺ καὶ αὔλα, ὅπερ ἐκεῖνος θεοσπειπῶς
 ἐδημιέργησε. Διὰ ἀνθρώπινα πάλιν νοῶμεν,
 ὅσα πράττεισιν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ὅσα ἀναφέ-
 ρονται πρὸς ἐκεῖνους. Ὅλων λοιπὸν τῶν τῆς
 πραγμάτων τὰς αἰτίας θεωρεῖ ἡ φιλοσοφία,
 ἕξ τὸ δὲ γίνεται τελεία τῆς πραγμάτων ἡ γνῶ-
 σις, δίχως νὰ γνωρίσωμεν ἐκείνων τὰ αἴτια,
 λόγῳ χάριν· ὅταν γίνεται τῆς Σελήνης ἡ ἐκλει-
 ψις τὴν γνωρίζει καὶ ὁ Φιλόσοφος, καὶ ὁ ἀμα-
 θῆς ἄνθρωπος, μὲ τὴν τὴν διαφορὰν, ὅπερ
 ὁ ἀμαθῆς δὲν ἰξόρει τὴν αἰτίαν, ἀπὸ τὴν
 ὁποίαν κατάγεται ἡ ἐκλειψις εἰς τὴν Σελή-
 νην· μὰ ὁ Φιλόσοφος ὅπερ ἐξετάζει τῆς φύ-
 σεως

σεως τὰ ἀπόκρυφα, ἰξέρει πῶς τῆς ἐκλεί-
ψεως ἡ αἰτία εἶναι, ἡ παρενέθεσις, καὶ ἡ προσ-
θήκη τῆς γῆς, ἀνάμεισα εἰς τὸν Ἡλίον, καὶ
εἰς τὴν Σελήνην, ἡ ὁποία ἐμποδίζοντας τὸν
Ἡλίον νὰ φωτίσῃ μὲ τὰς ἀκτῖνας τὴν Σε-
λήνην, προξενᾷ εἰς αὐτὴν τὴν ἐκλείψιν.
Ἰδὲ λοιπὸν ἡ διαφορὰ, μὲ τὴν ὁποίαν γνω-
εῖζει τὰ φυσικὰ πράγματα ὁ Φιλόσοφος, καὶ
ἐκεῖνος ὅπερ δὲν ἰξέρει τὴν φιλοσοφίαν. Ὁ
Φιλόσοφος γνωρίζει τὰ αἰτία τῶν πραγμάτων.
ἡγοῦν ἰξέρει τὴν ἀφορμὴν καὶ τὴν ὁποίαν
ὁμολογᾷ μίαν ιδιότητα εἰς εἷς πρᾶγμα· ὡ-
σάν, ὅλοι λέγουσι πῶς ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνα-
τος, μὰ δὲν ἰξέρουσιν ὅλοι τὴν ἀφορμὴν τῆς
ἀθανασίας εἰς τὴν ψυχὴν· μὰ ὁ Φιλόσοφος
γνωρίζει, πῶς ἡ αἰτία τῆς ἀφθαρσίας τῆς λο-
γικῆς ψυχῆς εἶναι τὸ αὔλον εἰς αὐτήν. Μέ-
ρη πάλιν ἀπὸ τὰ ὁποία συνδέεται ἡ φιλο-
σοφία εἶναι, ἡ διαφόραις ὀπσιήμασι, ἡ ὁποίαις
ἐξετάζουσι τῶν πραγμάτων τὰ αἰτία, ὡσάν ἡ
Λογικὴ, Μεταφυσικὴ, Φυσικὴ, Μαθηματικὴ,
καὶ Ἡθικὴ. Εἰς τέταις ταῖς ὀπσιήμασι διαρεῖ-
ται ἡ φιλοσοφία, διατὶ θεωροῦσιν ὅλα κοινῶς
τὰ πράγματα καὶ τὰς ἡλικωτέρας, ὡς λέγου-
σιν, Ἀρχάς· λόγῳ χάριν· Ἡ Λογικὴ θεω-
ρεῖ τὰς νοεράς ἐνοίας· Ἡ Μεταφυσικὴ θεω-
ρεῖ τὸν Θεόν, καὶ τὰ αὔλα Πνεύματα καὶ τὸν
φυ-

φυσικὸν λόγον· ἤγουν καὶ τὸ φῶς ἐκεῖνο τῆς γνώσεως, ὅπῃ ἐλάβαμεν ἀπὸ τῆς φύσιν, πρὸς διαφορὰν τῆς θεολογίας, ἢ ὅποια θεωρεῖ τὸν Θεὸν καὶ τρόπον ὑπερφυσικὸν, ἤγουν καὶ θεῖαν ἀποκάλυψιν. Ἡ Φυσικὴ θεωρεῖ τὸ σῶμα τὸ φυσικὸν καὶ τὰς ιδιότητάς ὅπῃ ἔχει ἀπὸ τῆς φύσιν. πρὸς τὴν ἀνάγκη τῆς ἱατρικῆς ἢ τέχνης. Ἡ Μαθηματικὴ θεωρεῖ τὸ ποσόν, ὡς ὃν νοερώς ἀφηρημένον, καὶ χωρισμένον ἀπὸ τὰ φυσικὰ σώματα· τῆς μέρη εἶναι ἢ Γεωμετρία, Ἀστρονομία, Ἀριθμητικὴ, Μουσικὴ, Κοσμογραφία, Ὀπτικὴ, καὶ Μηχανικὴ. Ἡ Ἠθικὴ τέλος, θεωρεῖ τὰς πράξεις τῆς ἀνθρώπινης θελήσεως καθὼς ἀναφέρονται πρὸς τὴν ἀρετὴν· τῆτι περιέχει τὴν Πολιτικὴν, Οἰκονομικὴν, καὶ τὴν νόμους διδασκαλίαν· ὡς ὅπῃ ὅλα τὰ πράγματα θεωροῦνται ἀπὸ τὴν Φιλοσοφίαν, ἔξω ἀπὸ τὰ ἐντεχνα ἐξωτερικὰ ἔργα, τὰ ὅποια γίνονται ἀπὸ τὰς Μηχανικὰς τέχνας.

Λοιπὸν ἡ φιλοσοφία περιέχει εἰς τὸν δὲ ῥύχωρον αὐτῆς κόλπον, καθὼς διανοητικὴν ἀρετὴν· ὅθεν ἡμεῖς καὶ σωτηρίαν ἐξηγῶμεν· τὴν εἶναι ἀρετὴν τῆς διανοίας, καὶ πόσα τὰ γένη αὐτῆς. Ἀρετὴ διανοητικὴ εἶναι ἐκείνη, μετὰ ὅποια ὁ νῦς, καὶ ἡ διάνοια ἀληθεύει, ὅταν σοχάζεται ἢ πράττει εἴνα πρᾶγμα· ἐπει-

δὴ καὶ ὧντας ἢ ἀρετὴ μία τελειότης εἰς τὴν διά-
νοϊαν, πρέπει νὰ τὴν διορθώσῃ νὰ μὴ σφάλλ-
ῃ ἐνοῶντας τὰ πράγματα. Ὅθεν ἡ γνώμη,
καὶ ὑπόληψις, καὶ ὑπόψια, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη
πίστις, δευ' ἀειθμεῖνται εἰς τὸν χορὸν τῆς δια-
νοητικῶν ἀρετῆς, διατι' δευ' διορίζεσι πάντοτε
εἰς τὴν ἀλήθειαν τὴν διάνοϊαν.

Τῆς διανοητικῆς ἀρετῆς τὰ γένη εἶναι πέν-
τε καὶ τὸν Ἀριστοτέλῳ βιβλ. 5'. τῆς Ἡθικῶν
Κεφ. γ'. ἡγεῖται, νῆς, σοφία, ὀπισθήμη, φρόνη-
σις, καὶ τέχνη. ἐπειδὴ ὧντας τῆς διανοίας τὸ
ἀντικείμενον ἢ ἀλήθεια τῆς πραγμάτων, κά-
ποια πράγματα εἶναι τελείως φανερά· τὰ ὅ-
ποια δηλαδὴ εὐθὺς γνωρίζει ἢ διάνοια, καὶ
ἡ γνώσις τῆτι λέγεται νῆς. Ἄλλα πράγματα
πάλιν δευ' εἶναι παντελῶς γνωστὰ, ἀλλὰ γνω-
ρίζονται διὰ μέσον τινῶν ἀρχῶν ἀληθινῶν.
Ὅθεν ἂν συμπεραίνωμεν τὴν ἀλήθειαν τῆς
πραγμάτων ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρας, ἡγεῖται ἡγε-
κωτέρας ἀρχῆς, ἡ γνώσις λέγεται σοφία· ἂν
ἢ Ἀρχαῖς δευ' εἶναι τόσον ἡγεκῶν, ἡ γνώσις
λέγεται ὀπισθήμη. Ὁμοίως εἶναι καὶ ἄλλη ἀλή-
θεια, μὲ τὴν ὅποιαν γνωρίζομεν τί πρέπει
νὰ πράξωμεν, διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν οὐ-
ράνιον μακαριότητα, καὶ τῆτι ἡ γνώσις λέγε-
ται φρόνησις. Τελειότατον εἶναι καὶ τὰ ποιητι-
κὰ πράγματα, τὰ ὅποια μανθάνομεν πῶς

γίνονται διὰ μέσον τῶν κανόνων, καὶ ἡ γνῶσις τέτι καλεῖται τέχνη ὡς ὅπερ, πρῶτε εἶναι ἀληθῶς τὰ γινῆ τῆς διανοητικῆς ἀρετῆς, Νῆς, Σοφία, Ἐπισήμη, Φρόνησις, καὶ Τέχνη.

Περὶ Νοός.

ΝΟῦς εἶναι ἕξις τῆς διανοίας, μετὰ τὴν ὁποίαν ἡ διάνοια γνωρίζει τὰς πρώτας ἀρχὰς καὶ ἀξιώματα, νοῶντας τὴν ἀλήθειαν ὅπερ ἐκεῖνα περιέχουσιν, ὡς ἂν, κάθε ὅλον εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ κάθε μέρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σιωδέεται. ἡ πρότασις τέτι λέγεται ἀρχὴ, καὶ ἀξίωμα, διατι εἶναι τὸσον φανερά, ὅπου φθάνει νὰ τὴν ἀκέρουσιν ὅλοι, διὰ νὰ τὴν ὁμολογήσωσιν ἀληθινὴν. Ὁμοίως ἀδύνατον εἶναι νὰ ὑπάρχη εἷς πρᾶγμα, καὶ νὰ μὴ ὑπάρχη. εἶναι καὶ τέτο τὸσον ἀληθινόν, ὅπερ τινὰς δὲν τὸ ἀρνεῖται. Τὸ φῶς ἐν ἐκεῖνο ὅπερ μᾶς ἔδωκεν ἡ φύσις, νὰ καταλαμβάνωμεν ἀθὺς τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰ πρᾶγματα ἐκεῖνα, ὅπερ εἶναι φανερά, λέγεται Νῆς, καὶ πρώτη τῆς διανοίας ἀρετή.

Περὶ Σοφίας.

Η Σοφία σημαίνει δύο πράγματα, ἢ τὸ συνάθροισμα ὅλων τῶν ἐπιστημῶν, καὶ λέγεται Φιλοσοφία, καθὼς ἐσημειώσαμεν. Ἡ ἄσημαίνει γνώσιν πραγμάτων ὑψηλῶν, ἢ γουιν κοινῶν ἐξαιρέτων. καὶ εἶναι διανοητικὴ ἀρετὴ, μὲ τὴν ὁποίαν δηλαδὴ ἡ διάνοια γνωρίζει τὰ ἤλικώτερα, καὶ ἐξαιρετώτερα πράγματα. Τοιούτῃ εἶναι ἡ Μεταφυσικὴ μόνη, ἡ ὁποία θεωρεῖ τὰ ὄντα ὅλα καὶ κοινόν, καὶ τὰ αὐτὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ πλέον ἐξαιρέτα πράγματα.

Περὶ Ἐπιστήμης.

Επιστήμη εἶναι, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ διάνοια γνωρίζει βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς εἶνα πράγμα, γνωρίζοντας τὴν αἰτίαν, καὶ τὴν ἀρχὴν ὅπῃ ἔχει. Ὅθεν ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὴ ἠξίῃ εἶδος πράγματος τὴν αἰτίαν, δὴ ἔχει ἐπιστήμην, τῆσι γνώσιν τελείαν. Διαμερεῖται ἡ ἐπιστήμη καὶ τὸν Ἀριστοτέλῃ Βιβλ. β'. τῶν Μεταφυσικῶν Κεφ. α'. εἰς πρακτικὴν, καὶ θεωρητικὴν. Πρακτικὴ εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας ὁ σκοπὸς εἶναι ἡ πράξις. καὶ τὸ ἔργον. Ἡ γουιν
 με

μὲ τινὶ ὁποῖαν μανθάνομεν νὰ κάμωμεν ἓνα ἔργον, ὡσὰν ἡ Λογικὴ, καὶ Ἡθικὴ. Διὰ τῆς λογικῆς ὁ σκοπὸς εἶναι ἡ ποίησις τῆ ὀρθοῦ συλλογισμῶ. καὶ τῆς Ἡθικῆς ἡ ἀρετὴ τῆς ἀρετῆς. Θεωρητικὴ εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐξετάζει μόνον τινὶ φύσιν, καὶ τὰς ιδιότητας τῶν πραγμάτων, μὴν ἔχοντας σκοπὸν νὰ ἀράξῃ κανόνια ἔργον, ὡσὰν ἡ Μεταφυσικὴ, καὶ Μαθηματικὴ.

Περὶ Φρονήσεως.

Φρονήσις εἶναι, μὲ τινὶ ὁποῖαν ἡ διάνοια γνωρίζει, καὶ ἀράττει ὅσα εἰς κάθε δικαιοσύνην ἐπαρττεν εἶναι ἀγαθὸς ἄνθρωπος, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τινὶ ἀληθινῶν μακαριότητων. Ἡ ἀρετὴ τῆς θεωρεῖται ἀπὸ τὴν Ἡθικὴν.

Περὶ Τέχνης.

Τέχνη τέλος πάντων εἶναι ἕξις, μὲ τινὶ ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος μανθάνει νὰ ποιήσῃ εἶνα ἀγαθὸν, ὡσὰν ἡ Ζωγραφικὴ τέχνη, καὶ ὁμοίαις. Διαιρεῖται ἡ τέχνη εἰς πρακτικὴν, καὶ ποιητικὴν. Πρακτικὴ εἶναι ἐκείνη τῆς ὁποίας τὸ ἔργον εἶναι ἡ ὀρθὴ ἀρετὴς, ὡσὰν τῆς Ὀρχησικῆς τὸ ἔργον εἶναι ἡ ὀρθὴ Ὀρχησις, καὶ

ἢ

ἡ ὁποία δὲν εἶναι ποίημα διηρημένον ἀπὸ τῆς
 πρᾶξις τῆς Ὀρχήσεως. Ποιητικὴ εἶναι ἐκείνη,
 ἡ ὁποία πρᾶττει κανόνια ἔξωτερικὸν ἔργον, καὶ
 ποίημα. ὡσὰν ἡ Ζωγραφικὴ πρᾶττει τὴν Εἰ-
 κόνα, ἡ ὁποία διαμερεῖται ἀπὸ τῆς πρᾶξις τῆς
 Ζωγράφου. Ἰδὲ λοιπὸν ὅπῃ ἐξηγήσαμεν τὰ ὀνό-
 ματα, τὴν φύσιν, καὶ τὰ μέρη τῆς Φιλοσο-
 φίας· ὅθεν ἔπρεπε πῶρα νὰ φανερώσωμεν τὴν
 φύσιν τῆς Λογικῆς· μαὶ ἐπειδὴ περιγράφομεν
 τὴν Ἀριστοτελικὴν Λογικὴν, διὰ τὸτο θέλω
 νὰ σὲ φανερώσω καὶ τὰς διαφόρους τάξεις, εἰς
 τὰς ὁποίας διαμειράζονται οἱ Περιπατητικοὶ
 Φιλόσοφοι τῆς Ἀριστοτελικῆς διδασκαλίας ἀ-
 κόλουθοι, οἱ ὁποῖοι κοινῶς λέγονται Φιλόσοφοι
 Σχολαστικοί. Εἰς τρεῖς τάξεις λοιπὸν διαμερεῖ-
 ται τῆς Περιπατητικῆς ἢ Φιλοσοφίας, ὅθεν ἄλ-
 λοι λέγονται Θωμισαί, οἱ ὁποῖοι φυλάττουσι τὰ
 δόγματα τῆς Θωμᾶ τῆς Ἀκινάτου, ἄκρη Θεο-
 λόγος, καὶ Ἀγία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Τέ-
 τι ἡ τάξις τῆς Θωμιστῶν ἔχει τὰ πρῶτα ἀνά-
 μεσα εἰς ὅλας τὰς Περιπατητικὰς, διὰ τὸ σέ-
 βας ὅπῃ προσφέρουσι τὴν διδασκαλίαν ἐκείνων
 Ἀρχηγῶν. Δεύτερα τάξις εἶναι τῆς Σκωτιστῶν,
 οἱ ὁποῖοι ἀκολουθεῖσι τὴν διδασκαλίαν Ἰωάννου
 τῆς Δοκῆς, ὁ ὁποῖος ἦτον Σκώτος εἰς τὸ γένος,
 καὶ ὀνομάθη Διδάσκαλος δεινὸς διὰ τὴν δεινό-
 τητά, καὶ ἀγγέλοιαν τῆς συγγραμμάτων. Τρίτη
 τάξις

τάξεις είναι τῆς Ὀνομαστικῆς, οἱ ὁποῖοι ἔτι
 ὀνομάσθησαν, ἕνεκεν ἔλεγον πῶς τῆς λογικῆς
 τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ φωναῖς, καὶ τὰ ὀνόμα-
 τα. Τῶν Διδάσκαλος ἦτον Τυλέλος Ὁκα-
 μος μαθητῆς τοῦ Σκώτου, καὶ εἰς τὸ γένος Βρέ-
 τανός. Τῆς εἶναι ἢ τρεῖς τάξεις τῆς Φιλοσό-
 φων, εἰς τὰς ὁποίας περιλαμβάνονται ὅλοι οἱ Πε-
 ριπατητικοὶ, ἀπὸ τῶν ὁποίων τινές, ὡσανοὶ οἱ
 Ἰησοῖται, καὶ ἕτεροι καὶ τὴν διαφορὰν τῆς Ζη-
 τημάτων, πῶρα φυλάττει τὰς γνώμας τῆς Θεω-
 ρητικῆς, πῶρα τῆς Σκοτίας, ἢ τῆς Ὀνομαστικῆς.

Περὶ Λογικῆς.

ΚΑΘὼς ἐξηγήσαμεν ἕως πῶρα τὰ ὀνόμα-
 τα, τὴν φύσιν, καὶ τὰ μέρη τῆς Φιλο-
 σοφίας, ἔτι πρέπει τίποτε νὰ φανερώσωμεν καὶ
 εἰς τὴν Λογικὴν. Ὀνομάσθη λοιπὸν ἡ Λογι-
 κὴ ἀπὸ τὸν ἔσω λόγον τῆς διανοίας, τὸν ὁ-
 ποῖον διακρίνει, καὶ διορθώνει, διὰ τὴν μὴ σφάλ-
 λη ὁ νῦν, ὅταν συλλογίζεται, καὶ συμπεραίνει
 τὰ πράγματα. Λόγος τῆς διανοίας εἶναι ἡ φυ-
 συκὴ ἐκείνη δύναμις μετὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Ἄν-
 θρωπος θεωρῶντας τὴν σύνθεσιν, ὅπερ ἔχουσιν
 ἀλλήλων τὰ πράγματα, συμπεραίνει τὸ σύνθετον
 ἀπὸ τὸ ἄλλο. Λόγος χάριν, ὅταν βλέπωμεν
 τινὰ νὰ θρῆνῃ, συμπεραίνομεν, ὅτι λυπᾶται.

ται· ὁμοίως ὅταν βλέπω νὰ δῶ αἶνη καπνὸς ἀπὸ εἴνα τόπον, συμπεραίνω ὅτι ἐκεῖ εἶναι φω-
 τία. Τέτι ἐν ἡ φυσικὴ δυνάμις, μὲ τῷ ὁ-
 ποίαν, συμπεραίνωμεν τὰ ἀράγματα, λέγεται
 λόγος τῷ νοός. Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ ἔργον, καὶ
 ὁ σκοπὸς τῆς Λογικῆς εἶναι ἡ διόρθωσις τοῦ
 λόγου τῆς, μὲ τὸν ὁποῖον ἀπὸ τῷ γνώσιν
 εἰὸς ἀράγματος διαπερνουῦμεν εἰς ἑτέρου ἐπί-
 γνωσιν· διὰ τῆτο ἡ Ἐπιστήμη ἐκείνη ὅπῃ διδύ-
 θυεῖ τὸν λόγον τῆς διανοίας, ὠνομάθη Λογι-
 κή· καθὼς ἡ Ἐπιστήμη ὅπῃ θεωρεῖ τὸν ἀριθ-
 μὸν, καλεῖται Ἀριθμητικὴ. Ἡ Λογικὴ ἀπό-
 μι ὠνομάζεται διαλεκτικὴ ἀπὸ τὸ ῥῆμα δια-
 λέγομαι, ἐπειδὴ δείχνει τὸν ῥόπον νὰ δια-
 λέγεται ὁ ἄνθρωπος πρὸ πάντων τῶν πραγ-
 μάτων. Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷτε διαλέγεται διὰ ἓνα
 ἀράγμα, ὅταν φανερώνει, καὶ ὀξηγεῖ ἐκεῖνο μὲ
 ῥόπον ὅπῃ δειν εἰς τῷ ἀπόδειξιν. Καὶ ἐπει-
 δὴ ἡ διάλεξις δυν γίνεται, παρὰ διὰ μέσον
 τῶ συλλογισμῶ, τῶ ὀρισμῶ, καὶ διαίρεσεως,
 καὶ ὁποῖα θεωρεῖ ἡ Λογικὴ, διὰ τῆτο ὠνομά-
 θη καὶ διαλεκτικὴ· δευλόγεται ἀπὸ τὸν Συλλο-
 γισμὸν εἰς ταῖς διάλεξεις ἡ Λογικὴ, ὅταν εἰς
 τὰ ζητήματα θέλει νὰ εὔρη τῷ ἀλήθειαν·
 δευλόγεται πάλιν ἀπὸ τὸν ὀρισμὸν, καὶ ἀπὸ
 τῷ διαίρεσιν, ὅταν θέλη νὰ φανερώσῃ τὰ
 ἀσαφῆ, ἢ ἀδηλα ἀράγματα, ἢ νὰ ἑρμοιρά-

ση τὸ ὅλον εἰς τὰ μέρη ὅπῃ ἔχει, ὡσαύτὸ γένος εἰς τὰ εἶδη, τὸ εἶδος εἰς τὰ ἄτομα. Οὐρίζεται λοιπὸν ἡ Διαλεκτικὴ, καὶ Λογικὴ ἀπὸ τὸν Φιλόπονον. „ μέθοδος ἀφ' ἧς διωκη-
 „ σόμεθα πρὸ παντὸς συλλογίζεσθαι τὸ πρῶ-
 „ τεθενός „. Ἡ γὰρ εἶναι ἔσπος, καὶ τέχνη, μὲ τὴν ὁποίαν μανθάνει ὁ ἀνθρώπος νὰ δια-
 λέγεται διὰ κάθε πρᾶγμα, καὶ ὑπόθεσιν. Ση-
 μείωσαι δὲ, πῶς καὶ ἡ Ρήτορικὴ δείχνει νὰ δια-
 λέγεται ὁ ἀνθρώπος διὰ κάθε πρᾶγμα, ὅθεν ὠνομάθη ἀπὸ τὸν Ἀριστέλλω Ἀντίστροφος, ἡγοῦν ὁμοία μὲ τὴν Διαλεκτικὴν. ὅμως δια-
 φέρει τῆς Διαλεκτικῆς ἡ Ρήτορικὴ. διατὶ ὁ σκο-
 πὸς τῆς εἶναι ἡ πρᾶξις, δηλαδὴ τὸ ἀκροατῆ
 ἡ παρακίνησις εἰς τὸ ἔργον ἐκεῖνο ὅπῃ θέλει
 ὁ Ρήτορας· μὰ τῆς Διαλεκτικῆς ὁ σκοπὸς δὲν
 εἶναι ἡ παρακίνησις τῶ ἀκροατοῦ διὰ νὰ κάμη
 εἴνα ἔργον, ἀλλὰ μόνον ἡ γνῶσις τῶ πρᾶγ-
 μάτων, πρὸ τῶ ὁποίων ζητεῖ μὲ τὰς ἀπο-
 δείξεις ὁ Διαλεκτικός· ὅθεν ὁ Ρήτορας ὁμιλεῖ
 μὲ φράσιν μεγαλοπρεπῆ, καὶ κινεῖ τὰ πάθη
 διὰ νὰ δῦφρανή, καὶ πείση τὸν ἀκροατὴν, μὰ
 ὁ Διαλεκτικός ἐπιχειρεῖται μὲ βραχυλογίαν,
 διὰ νὰ συμπερανή πλέα φανερά, τὴν ἀλη-
 θεϊαν τῶ ζητήματος. Οὐρίζεται καὶ εἰς ἄλλον ἔσο-
 πον ἡ Λογικὴ, ἐπισήμη πρᾶκτικὴ, ὅπῃ διδ-
 θυεῖ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τὰς νοεράς ἐννοίας

ἢ ἐνεργείας· τούτῳ ὀνομάζουσιν ὄργανον τῆς Φιλοσοφίας, διατι κάθε ἐπισήμη δαλδύεται ἀπὸ τῷ διαλεκτικῷ εἰς τῷ ἐξέτασιν τῶν παραγμάτων. λόγος χάριν, Ἡ φυσικὴ ὅπῃ θεωρεῖ τῷ φύσιν τῶν φυσικῶν σωμάτων, δαλδύεται ἀπὸ τῷ Λογικῷ εἰς τὰς αὐτῆς διαλέξεις. διατι μεταχειρίζεται τὰς ὀρισμὰς, ταῖς διαίρεσεις, ἢ συλλογισμὰς, τὰ ὅποια ἡ Λογικὴ μόνον δείχνει πῶς γίνονται ἀληθῶς, διὰ τὰ γνωρίζῃ ὁ Φιλόσοφος, ποῖος εἶναι ἀληθινός, καὶ ὀρθὸς συλλογισμὸς, ἢ ὀρισμὸς, ἢ ὀρθή, καὶ ἀληθινὴ διαίρεσις· ὅθεν καθῶς βλέπει, δίχως τῷ Λογικῷ, δὲν ἡμπορεῖν νὰ μάθωμεν τὰς ἄλλας ἐπισήμας, πάρεξ μὲ πολυὺ κόπον, ἢ μεγάλῳ δυσκολίαν· ὥσε ὅπῃ εἶναι πολλὰ ὠφέλιμος ἡ Λογικὴ διὰ τῷ ἀπόκτισιν τῶν ἄλλων Ἐπισημῶν.

Τὰ μέρη πάλιν τῆς Λογικῆς εἶναι δύο· διατι δείχνωντας τούτῳ τὸν τρόπον νὰ διαλέγεται ὁ ἀνθρώπος διὰ κάθε πράγμα, πρέπει νὰ φανερώσῃ δύο πράγματα. Πρῶτον τὰς τόπους ἀπὸ τὰς ὁποῖας δρίσκονται τὰ ἐπιχειρήματα. β'. τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἔχομεν νὰ γνωρίζωμεν τῷ ἀληθινῷ ἐπιχειρήσιν, ὅταν συμπεραίνομεν εἶνα ἀπὸ τὸ ἄλλο πράγμα. Τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπῃ δείχνει τοὺς τόπους τῶν ἐπιχειρημάτων, λέγεται τοπικὴ, ἢ εἶναι

εἶναι κοινὸν μὲ τῷ Ρήτορικῷ· διατὶ καὶ οἱ
 Ρήτορες ἐξηγῶσι τὰς τέχνας ἀπὸ τῶν ὁποίους
 γίνονται ἢ ἀπόδειξες· διὰ τῆτο πολλοὶ Διδά-
 σκαλοι, διδάσκοντες τῷ Λογικῷ, δεῡ ἐξη-
 γῶσι τῷ τοπικῷ, ὡς μέρος ἴδιον τῆς Ρήτο-
 ρικῆς· Τὸ μέρος ἐκεῖνο πάλιν, ὅπῃ δείχνει
 τῷ ὀρθῷ ὀπιχείρησιν, λέγεται κριτικὴ, δια-
 τὶ κρίνομεν διὰ μέσον τῆς Λογικῆς ποῖος εἶ-
 ναι ὁ ὀρθὸς συλλογισμὸς, ὀρισμὸς, καὶ ἡ ὀρ-
 θὴ διαίρεσις· Τῆτο τὸ μέρος εἶναι κυρίως ἡ
 Λογικὴ, ὡσανὸ ὅπῃ δεῡ θεωρεῖται ἀπὸ τῷ
 Ρήτορικῷ· ἡμεῖς ὁμως ἐξηγῶμεν καὶ τῷ το-
 πικῷ εἰς τῷ κριτικῷ, ἀρχινῶντας ἀπὸ τέ-
 τῳ, διὰ νὰ μάθωμεν, πῶς διδύθονται αἱ
 νοεραὶ ἐννοιαὶ τῆς διανοίας.

Διάλεξις μία καὶ μόνη ἐστὶ τῶν νοερῶν ἐν-
 νοιῶν, ἢ τοι διανοητικῶν ἐπεργιῶν.

ΜΕ τῷ Λογικῷ, καθὼς εἶπαμεν, μαν-
 θάομεν τὸν ἔσῳπον, μὲ τὸν ὁποῖον
 συλλογίζεται, καὶ διαλέγεται ὁ ἄνθρωπος διὰ
 κάθε πράγμα· Ἀλλ' ἐπειδὴ δεῡ ἡμποροῦμεν
 νὰ συμπεραίνωμεν ἀλλήλων τὰ πράγματα, ἀ-
 νίσως καὶ δεῡ ἐνώσωμεν εἰς τῷ ὀπιχείρησιν
 τὰς φωνὰς μὲ ἔσῳπον, ὅπῃ ἀπὸ τῷ μίαν νὰ
 ἀπολεθῆ ἀναγκαίως ἢ ἄλλη, διὰ τῆτο διαιρε-

σι ἑῖς ἐννοίας οἱ Φιλόσοφοι τῷ νοῶς, τὰς ὁποίας παράξεις, ἐργασίας, καὶ ἐνεργείας διανοητικὰς ὀνομάζουσιν οἱ Περιπατητικοί, μετὰ τὰς ὁποίας ὡσανὺ μὲν ἑῖς διαβήματα, περιπατεῖ ἢ διάνοια, διὰ τὴν φθάσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν ζητημάτων. νοεῖ δὲ ἐν ἐννοια, καὶ διανοητικὴ ἐνέργεια εἶναι ἕξις τῆς διανοίας, μετὰ τὸν ὅποιον παράττει νοῶντας τὰ παράγματα· καὶ ἐπειδὴ εἰς ἑῖς ἕξις ἐργάζεται ὁ νοῦς, ὅταν νοεῖ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, διὰ τὸ εἶναι ἑῖς τὰ εἶδη τῶν διανοητικῶν ἐνεργειῶν. Πρώτη ἐνέργεια εἶναι ἡ ἀπλὴ ἐπίληψις. Δεύτερα ἢ κρίσις, καὶ ἑῖς ὁ συλλογισμὸς, ὅπερ καὶ τῆς διανοίας πρόβασις λέγεται.

Ἀπλὴ ἐπίληψις εἶναι ἐνέργεια, καὶ παράξις τῆς διανοίας, μετὰ τὴν ὁποίαν ἀπλῶς νοεῖ ὁ νοῦς τὰ παράγματα, θεωρῶντας αὐτὰ δίχως κατάφασιν, καὶ ἀπόφασιν, ὡσανὺ ὅταν σοχάζωμαι τὸν Θεόν, τὸν Παράδεισον, ἢ τὸν Ἀῶδω.

Κρίσις εἶναι ἐνέργεια τῆς διανοίας, μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ νοῦς κρίνει τὸ εἶναι, ἢ τὸ δεῖν εἶναι τὸ παράγμα, ὀμολογῶντας, ἢ ἀρνέμενος τὸ εἶναι διὰ τὸ ἄλλο· ὡσανὺ, θεωρῶντας τὸ εἶναι ὁ Θεός, λέγω· Ὁ Θεός εἶναι πάνσοφος· καὶ πάλιν θεωρῶντας τὸ δεῖν εἶναι ὁ Ἡῆλιος, λέγω, ὁ Ἡῆλιος δεῖν εἶναι ἔμφυχος. Ἐδῶ καθὼς βλέπεις, ὀμολογεῖ ὁ νοῦς τὸ εἶναι ὁ Θεός, καὶ ἀρ-

ναται, τί δὲ εἶναι ὁ ἥλιος· ὅθεν καίει κα-
 τάφασιν, καὶ ἀπόφασιν. κατάφασις θέλει νὰ
 εἰπῆ ὁμολογία· ἀπόφασις σημαίνει ἄρνησιν καὶ
 ἀτιγνωμίαν· εἰς τὴν κρίσιν ἕξια θεωρῶμεν.
 α'. τὸ πρᾶγμα, πρὸς τὸ ὁποῖον ὁμολογῶμεν,
 ἢ ἀρνῶμεθα ἄλλο, καὶ λέγεται ὑποκείμενον. β'.
 θεωρῶμεν τὸ ῥῆμα ὅτι, τὸ ὁποῖον λέγεται
 σιώδεσμος, συμπλοκή, συλάφεια, κατηγορη-
 μέναι, καὶ ὑποκειμέναι. γ'. θεωρῶμεν ἀπὸ τὸ
 κατηγορούμενον τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πρᾶγμα ἐ-
 κεῖνο ὅπως λέγεται, ἢ δὲ λέγεται διὰ τὸ ὑ-
 ποκείμενον· ὡσανὸς ὅταν λέγω· Πέψος ἐστὶν ἄν-
 θρωπος, ὁμολογῶ πρὸς τὸ Πέψος τὴν ἄνθρω-
 πίνην φύσιν· ὁ Πέψος ἔν ἐν εἰς τὴν πρότασιν
 τέτλη εἶναι τὸ ὑποκείμενον· ἢ φωνὴ ἄνθρω-
 πος εἶναι τὸ κατηγορούμενον· τὸ ῥῆμα ὅτι, εἶ-
 ναι ὁ σιώδεσμος, διὰ τοῦ ὁποῖου εἰοῦται τὸ
 κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον. Ὁμοίως ὅ-
 ταν λέγω· λίθος ἐκ' ἐστὶ ζῶον, πρὸς τὸ λίθος
 ἀρνῶμαι τὸ ζῶον τὴν φύσιν· ὅθεν ἢ φωνὴ λί-
 θος εἶναι ὑποκείμενον· ἢ φωνὴ ζῶον κατηγο-
 ρούμενον· τὸ ῥῆμα ὅτι μὲ τὸ μόριον ἐ, εἶναι
 ὁ σιώδεσμος, ὁ ὁποῖος χωρίζει τὸ κατηγορού-
 μενον τὸ ὑποκειμέναι· διατὶ ἔχει τὸ ἀποφα-
 τικὸν ἐκεῖνο μόριον.

Συλλογισμὸς εἶναι ἐνέργεια τῆς διανοίας,
 μὲ τὴν ὁποῖαν ὁ νῆς συμπεραίνει ἀπὸ εἰσ-

γνωσόν, ἄλλο παράγμα ἄγνωστον, ὡσαύτ, ὅταν
 ἐγὼ βλέπω τὰ δ'γαίνη καπνὸς ἀπὸ εἴα τό-
 πον, συμπεραίνω πῶς ἐκεῖ εἶναι φωτία· γνω-
 σὸν μὲ εἶναι ὁ καπνὸς ὅπῃ βλέπω, ἄγνω-
 σὸν εἶναι ἡ φωτία ὅπῃ συμπεραίνω ἀπὸ τὸν
 καπνόν· ἐπειδὴ, ἂν ἐγὼ δυνῆ εἶχον εἰδῶ τὸν
 καπνόν, δυνῆ ἴξάρα πῶς εἰς τὸν τόπον ἐκεῖ-
 νον ἦτον ἡ φωτία· ὅταν εἰς τὴν ξίτην ἐνέρ-
 γειαν εἶναι δύο πρότασες, μόνον ἀπὸ τὰς ὁ-
 ποίας ἡ μία συμπεραίνεται ἀπὸ τὴν ἄλλην,
 τότε ἡ πρώτη λέγεται προηγέμενον, καὶ ἡ ἄλ-
 λη συνεπόμενον· ὡσαύτ, Πέτрос ἐστὶν ἀνθρω-
 πος, ἄρα ὄσι ζῶον· ὅταν εἶναι ἄξις πρότα-
 σες, ἡ πρώτη λέγεται μείζων, ἡ δὲ δεύτερα ἐ-
 λάττων, καὶ ἡ ξίτη συνέπεια, ἡ συμπεράσ-
 μα· ὡσαύτ πᾶς ἀνθρωπος ὄσι ζῶον· Πέτрос
 ἐστὶν ἀνθρωπος· ἄρα ὄσι ζῶον ὁ Πέτрос· Πᾶς
 ἀνθρωπος ὄσι ζῶον, εἶναι ἡ μείζων· Πέτрос
 ἐστὶν ἀνθρωπος, εἶναι ἡ ἐλάττων· ἄρα Πέτрос
 ὄσι ζῶον, εἶναι ἡ συνέπεια· εἰς τὸ τρίτον μέ-
 ρος θέλει ἐξηγήσομεν τὴν ὀνομασίαν τῆς προ-
 τάσεων· Κατὰ τὸ τριπλῆν τῆτο εἶδος τῆς δια-
 νοητικῶν ἐνεργειῶν, διαίρεται εἰς τρία μέρη
 ἡ Λογική· Εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἐξηγῶμεν τὰς
 ὄρας, μὲ τὰς ὁποίας φανερώομεν τὰ παράγ-
 ματα ἀπλῶς ὀπιτελέμενα· Εἰς τὸ β'. ἐξηγῶ-
 μεν τὴν πρότασιν, μὲ τὴν ὁποίαν φανεραίνε-
 ται

ται ἡ κρίσις τῆς δianoίας . Εἰς τὸ γ'. ἐξηγῶ-
 μεν τὴν ὀπιχείρησιν, μὲ τὴν ὀποῖαν συμπε-
 ραίνομεν τὸ εἶνα ἀπὸ τὸ ἄλλο παρᾶγμα . τὴν αὐτὴν
 διαίρεσιν ἐφύλαξε καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ ὀποῖος ἐν
 εἶ, καὶ δέκα βιβλίοις ἐσώφθεσε τὴν Λογικὴν . α'.
 βιβλίον εἶναι πῶν κατηγοριῶν, τὸ ὀποῖον ἀ-
 ναφέρεται εἰς τὴν ἀπλὴν ἐπίληψιν . Το β'. εἶ-
 ναι περὶ ἐρμωείας, καὶ τῆτο ἀναφέρεται πρὸς
 τὴν κρίσιν . Τα ἐπίλοιπα βιβλία θεωρεῖσι
 τὸν συλλογισμόν, ἀπὸ τὰ ὀποῖα εἶναι τέσσα-
 ρα πῶν ἀναλυτικῶν, δύο πῶν προτέρων, καὶ
 δύο πῶν ὑτέρων Ἀναλυτικῶν . ἐκεῖνα ἐξηγῶ-
 σι κοινῶς τὸν συλλογισμόν, τῆτο τὸν ὀπιδει-
 κτικόν . Ἀκολουθοῦσιν . ἡ . βιβλία τῆδ τοπι-
 κῶν, ὀπε περὶ πῶν ὀπιχειρημάτων διαλέγε-
 ται ὁ Ἀριστοτέλης . καὶ β'. περὶ πῶν ἐλέγχων,
 ὀπε παραματῆεται περὶ πῶν σοφισμάτων .

Ἐναντίον εἰς τὴν διαίρεσιν πῶν διανοητικῶν
 ἐνεργιῶν, λέγασι τινὲς, ὅτι νοερά εἶ-
 ναι καὶ τὸ θάμβος, καὶ ἡ ἀπορία . Ὅθεν εἶναι
 περὶασότερα ἀπὸ τρία εἶδη ἐνεργιῶν . Ὄμοίως
 εἰς τὸν συλλογισμόν περὶέχεται ἡ κρίσις· λοι-
 πὸν δὲν διαφέρουσιν ἀλλήλων ἡ κρίσις, καὶ ὁ
 συλλογισμός .

Πρὸς ἀπόκρῆσιν τέπων καὶ ὄμως λέγομεν,
 πῶς τὰ εἶδη πῶν ἐννοιῶν εἶναι τρία . ἐπειδὴ
 καὶ τρεῖς τρόπος μόνον πράττει ὁ νῆς νοῶντας
 τα

τὰ πράγματα. ὅθεν καὶ τὸν διάφορον τρόπον
 τῆς πράξεως, διαφέρουσιν ἡ εὐνοιαί. λοιπὸν εἰς
 τὰ τρία εἶδη τῶτα ὡσὰν εἰς ἀρκτικά, καὶ κεφα-
 λαιώδη, ἀνάγεται καὶ δε νοερά εὐνοια. ἐρώτη-
 σε τὸν ἀντίπαλον ἀνίσως καὶ μὲ τὸ θάμβος,
 καὶ ἀπορίας ὁμολογεῖ, ἢ ἀρνᾶται κανεὶα πράγ-
 μα, ἢ δεν κανεὶ κατὰφασιν, ἢ ἀπόφασιν;
 αὐ δεν γίνεται κατὰφασις, ἢ ἀπόφασις, ἀνά-
 γονται πρὸς τὴν ἀπλήν ἐπίληψιν, ἀλλέως
 πρὸς τὴν κρίσιν. Πρὸς τὸ β'. λέγομεν, ὅτι
 ἀληθῶς εἰς τὸν συλλογισμόν φερέχεται ἡ κρί-
 σις, ἀλλὰ ἡ κρίσις εἰς τὸν συλλογισμόν, δεν
 εἶναι μόνη κατὰφασις, ἢ ἀπόφασις, αὐ δεν
 ἐπίρη. ἀλλὰ γίνεται συμπεραίνοντες τὸ εὐα ἀ-
 πὸ τὸ ἄλλο πράγμα. ὅθεν καὶ διὰ τῶτο διαφέ-
 ρουσιν, ὁ συλλογισμὸς, καὶ ἡ κρίσις.

Μ Ε Ρ Ο Σ Α'

Τ Η Σ Λ Ο Γ Ι Κ Η Σ

Περὶ πρώτης ἐνεργείας τῆς νοῦς, ἢ γιν περὶ Ἐπι-
λήψεως, καὶ περὶ τῶν ὄρων.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α'.

Τί εἶναι ἐπίληψις καὶ ὄρος.

Απλῆ τῆς διανοίας Ἐπίληψις εἶναι ἡ
ἐνέργεια ἐκείνη, μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ
νοῦς θεωρεῖ ἀπλῶς τὸ πρᾶγμα δί-
χως κατάφασιν, ἢ ἀπόφασιν. Τὸ πρᾶγμα ἐκεῖ-
νο, ὅπερ ἀπλῶς νοῦμεν, λέγεται ἀντικείμε-
νον τῆς διανοίας, καὶ ἐπίληψις ὑλική. Ἡ ἐνέρ-
γεια ἐκείνη πάλιν, διὰ μέσον τῆς ὁποίας νοῦ-
μεν τὸ πρᾶγμα, λέγεται ἐπίληψις, καὶ ἐν-
νοια εἰδική. παραδείγματος χάριν ὅταν
σοχάζωμαι τὸν Οὐρανόν. Ὁ Οὐρανὸς λέγεται
ἀντικείμενον, καὶ ὑλικὴ ἐπίληψις τῆς δια-
νοίας. Ὁ τρόπος ἐκεῖνος πάλιν, καὶ ἡ πρᾶ-
ξις, μετὰ τὴν ὁποίαν νοεῖ ἡ διάνοια τὸν Οὐ-
ρα-

ραυόν, λέγεται εἰδικὴ ἐπίληψις, καὶ νόησις.

Τὰ παράγματα ἐν, ὅπῃ ἀπλῶς ὀπλάμβανομεν μὲ τὴν διάνοιαν, φανερόντων μὲ τὰς φωνὰς, μὲ τὰς ὁποίας ὀνομάζονται, ὡσὰν ἡ φωνὴ Οὐρανοῦ φανερῶνει τὸ παράγμα ἐκεῖνο ὅπῃ εἶναι σολισμῶν μὲ τὸν Ἡλιόν, καὶ τὸς Ἀσέρας. Ὁμοίως ἡ φωνὴ ἀνθρώπος, φανερῶνει τὴν ἀνθρωπίνην εἴσην. Ἡ φωνὴ Ἄγγελος, τὴν Ἀγγελικὴν φύσην. Ἡ φωνὰς λοιπὸν μὲ ταῖς ὁποίαις φανερόνομεν τὰ παράγματα ὅπῃ νοῶμεν, λέγονται ὄροι εἰς τὴν Λογικὴν, καὶ εἶναι τὰ Στοιχεῖα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται ὁ Συλλογισμὸς. καθὼς οἱ ὄροι εἶναι μέρη τῶν προτάσεων, θεωρεῖνται ἀπὸ τὴν Λογικὴν. διὰ τὸν ὄρον ἐν, τρία παράγματα θεωρεῖνται. α. τί εἶναι ὄρος. β. πῶς διαφέρουσιν οἱ ὄροι. γ. ποίας ιδιότητος ἔχει ὁ ὄρος.

Λοιπὸν ὁ ὄρος καθὸ σημαίνει μέρος, καὶ ἄκρον τῆς προτάσεως, ὀρίζεται ἀπὸ τὸν Αἰσιοτέλλην Βιβλ. α'. Τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν Κεφ. α'. ,, ὄρον δὲ καλῶ, εἰς ὃν διαλύεται ,, ἡ πρότασις. Οἶον τότε κατηγορούμενον, καὶ ,, τὸ καθ' ἑ κατηγορεῖται ,, - Σαφέστερον δὲ ὀρίζεται. ὄρος εἶναι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον διαλύεται, καὶ χωρίζεται ἡ πρότασις, ὡς εἰς ὑποκείμενον, καὶ κατηγορούμενον. λόγος χάριν,

εἰς τὴν τὴν πρότασιν. Πέξος ἐστὶν ἄνθρωπος· ἢ δύο φωναῖς Πέξος καὶ ἄνθρωπος, ὅπερ ὡς ἄκρα, ἐκατέρωθεν περικλείουσι τὴν πρότασιν, λέγονται ὅροι. Μαὶ ἡ φωνὴ ἐστὶ δὲ εἶναι ὅρος τῆς προτάσεως, ἀλλὰ συνδέσμος τῶν ὀρων, διὰ τῶν ὁποῖα εὐχεται τὸ ὑποκείμενον, μετὰ τὸ κατηγορούμενον. Διάλυσις τῆς προτάσεως θέλει γὰρ εἶπῃ χωρισμός, καὶ διαίρεσις αὐτῆς, ἡ γὰρ ὅταν θεωρῶμεν τὸ ὑποκείμενον, καὶ κατηγορούμενον, δίχως τὴν εὐχασιν τῶν συνδέσμων· καθὼς τὸ ἀνθρώπινον συνδέσμιον διαλύεται εἰς σῶμα, καὶ ψυχὴν, ὡς ἂν χωρίζεται εἰς τὸν θάνατον ἢ ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σῶμα. Πᾶσα φωνὴ λοιπὸν, ὅπερ εἰς τὴν πρότασιν θεωρεῖται ὡς ὑποκείμενον, ἢ κατηγορούμενον, εἶναι ὅρος. Ὑποκείμενον, καθὼς εἶπαμεν εἶναι ἡ φωνὴ ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας λέγεται ἄλλη φωνή· κατηγορούμενον εἶναι ἡ φωνὴ ἐκείνη, ὅπερ λέγεται περὶ τῶν ὑποκειμένων, ὡς ἂν εἰς τὴν πρότασιν· ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον. Ἡ φωνὴ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ὑποκείμενον, περὶ τῶν ὁποῖα λέγεται ἡ φωνὴ ζῶον, ἢ ὁποῖα εἶναι τὸ κατηγορούμενον· σημειῶσαι, ὅτι τὸ ὑποκείμενον λέγεται ὕλη λογικὴ, διατι ἔχει χεῖραν ἀπὸ σαφῶς. Τὸ κατηγορούμενον λέγεται μορφή λογικὴ, διατι διορίζει, καὶ σαφηνίζει τί εἶναι, ἢ δὲ εἶναι τὸ ὑπο-

ὑποκείμενον, ὡσάν εἰς τὴν πρότασιν τῆς λέξεως.
 Ὁ ἀσὴρ ἐστὶ φαινός· τὸ κατηγορούμενον φαι-
 νός ἐξηγεῖ τί εἶναι τὸ ὑποκείμενον Ἀσὴρ
 ὁμοίως εἰς τῆς λέξεως, Ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἑστὶ λί-
 θος· τὸ κατηγορούμενον λίθος διορίζει, τί
 εἶναι ὁ ἄνθρωπος.

Ἐκ τῆς εἰρημνίας συνάγομεν, ὅτι πᾶσα
 πρότασις χωρίζεται εἰς ὑποκείμενον, καὶ κατη-
 γορούμενον, καὶ ὅτι ὅρος τῆς προτάσεως εἶναι
 τὸ ὑποκείμενον, καὶ κατηγορούμενον. Ὁ σύν-
 δεσμος ἐστὶ δὲ εἶναι ὅρος εἰς τὴν πρότασιν,
 ἀλλὰ σημεῖον τῆς ἀποφάσεως, καὶ καταφάσεως
 τῆς προτάσεως. Ὁμοίως αἱ πλάγαι πτώ-
 σεις, καὶ τὰ ἐπιρρήματα δὲ εἶναι ὅροι, ἀλ-
 λά πάθη, διορισμός, καὶ προδήκται τῆς ὁ-
 ρων, μὲν τὰ ὅποια διορίζονται οἱ ὅροι μάλ-
 λον εἰς μίαν, ἢ εἰς ἄλλῃ σημασίαν, ὡσάν
 εἰς τῆς τὴν πρότασιν.

Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ φιλίππου ἐστὶ μέγας.
 Ἡ φωναὶς υἱὸς τοῦ φιλίππου, εἶναι διορισμός
 τοῦ ὅρου, Ἀλέξανδρος, διὰ μέσον τοῦ ὁποῖου
 ἀναφέρεται ὁ Ἀλέξανδρος ὡς υἱὸς πρὸς τὸν
 Φίλιππον τὸν μακεδόνα. Εἰς ὅμοιον τρόπον
 εἰς τῆς, ἡ σοφία ἐστὶ λίαν ἀγαθή. Τὸ ἐπιρ-
 ρῆμα λίαν εἶναι προδήκται τοῦ ὅρου ἀγαθή. Ση-
 μείωσαι ὁμοίως, πῶς πολλαῖς φοραῖς καὶ ὁ συν-
 δεσμος, καὶ αἱ πλάγαι πτώσεις, καὶ τὰ ἐπι-

θετα , καὶ τὰ ἐπιρρήματα εἶναι ὅρος εἰς τὴν πρότασιν , καὶ τὸ συμβαίνει , ὅταν εἰς τὴν πρότασιν εἶναι ἢ ὑποκείμενον , ἢ κατηγορούμενον , ὡσαντὸ ἐστὶ ῥῆμα . Τὸ πρῶτον ἐστὶ εἶναι ὅρος , ὁτι εἶναι ὑποκείμενον τῆς προτάσεως . Οἰμοίως μέσης ἐστὶ πῶσις . ἡ φωνὴ μέσης ὅπερ εἶναι γενική , εἶναι ὅρος , ὁτι εἶναι ὑποκείμενον . Ὡσαύτως , λίαν ἐστὶν ἐπιρρήμα . Ἡ φωνὴ λίαν ὡς ὑποκείμενον εἶναι ὅρος .

Λύσις τῆς Ἐνστάσεως .

ΕΝίστανται πρῶτον , ἡ πρότασις τούτη . Ἰωάννης υἱὸς Ἀνδρέα ἐστὶ μέγας ῥήτωρ . Παρὰ τὸν σὺνδέσμον πρῶτε ὅρος ἔχει . Λοιπὸν ἡ πρότασις ἔχει περαιοτέρως ἀπὸ δύο ὅρων . Ἀποκρίνομαι , ἀρνῆσαι τὸ προηγούμενον . Ἐπειδὴ ἡ πρότασις ἐκείνη δὲν ἔχει πάρεξ αὐτῶν ὑποκείμενον , καὶ αὐτῶν κατηγορούμενον . ὁθεν δύο ὅρος ἔχει μόνον . λοιπὸν δὲν εἶναι ὅρος εἰς τὴν πρότασιν πᾶσα φωνή , ἀλλ' ἡ φωνὴ ὅπερ εἶναι ἢ ὑποκείμενον , ἢ κατηγορούμενον . ἡ φωναῖς ἐν υἱὸς Ἀνδρέα δὲν εἶναι ὅρος , ἀλλὰ διορισμὸς , καὶ προδήκη τῶν ὑποκειμένων , Ἰωάννης . Οἰμοίως ἡ φωνὴ μέγας εἶναι ἐπίθετον , καὶ διορισμὸς τῶν κατηγορουμένου ῥήτωρ .

Ενίστανται δώτερον. ὄρος εἶναι, εἰς τὸν ὁποῖον διαλύεται ἡ πρότασις. Ἀλλὰ μὴ ἡ πρότασις διαλύεται εἰς γράμματα, καὶ συλλαβὰς· λοιπὸν τὰ γράμματα, καὶ ἡ συλλαβαῖς εἶναι ὄρος τῆς προτάσεως. Ἀποκρίνομαι. Ἄρνημαί τι μείζονα· ἡμεῖς δὲν εἶπαμεν, ὅτι ὄρος εἶναι κάθε πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον διαλύεται ἡ πρότασις, ἀλλ' ἐκείνας τὰς φωνὰς εἶπαμεν ὄρος, εἰς τὰς ὁποίας διαλύεται ὡς εἰς ὑποκείμενον, ἢ κατηγορούμενον· ἐπειδὴ ἔν τὰ γράμματα, καὶ ἡ συλλαβαῖς εἰς τὴν πρότασιν, δὲν εἶναι ἕτε ὑποκείμενον, ἕτε κατηγορούμενον, ἀκολουθεῖ ὅτι δὲν εἶναι ὄρος. Σημείωσαι ἔν, ὅτι ἡ διάλυσις τῆς προτάσεως εἰς ὑποκείμενον, καὶ κατηγορούμενον εἶναι λογικὴ διάλυσις, καὶ τὴν θεωροῦμεν· μὰ ἡ διάλυσις εἰς γράμματα, καὶ συλλαβὰς εἶναι φυσικὴ, περὶ τῆς ὁποίας ἔδεν λέγομεν.

Ενίστανται γ'· παῦ ὅ,τι ὑπόκειται τῇ κατηγορίας τῆς προτάσεως εἶναι ὄρος. Ἀλλὰ μὴν ὁ συνδέσμος ὑπόκειται τῇ κατηγορίᾳ τῆς προτάσεως. Λοιπὸν ὁ συνδέσμος εἶναι ὄρος· σαφὴς, ἢ μείζων, βεβαιῆται ἢ ἐλάττων· εἰς τι μὲν Πρότασιν τέτλω. Πέξος ἐστὶν ἀνθρώπος· ἐστὶ πρότασις ἀληθὴς· τὸ πρῶτον ἐστὶν εἶναι ὑποκείμενον τῆς προτάσεως· λοιπὸν ἀληθὴς ἢ ἐλάττων. Ἀποκρίνομαι. Ὁμολογῶ τὴν μείζονα.

τονα καὶ ἀρνεῖται τὴν ἐλάττονα . Πρὸς λύσιν τῆς βεβαιώσεως αὐτῆς , πρέπει νὰ ἰξούρησ ὅτι εἶναι δύο λογιῶν προτάσεις . Ἄλλη λέγεται πρότασις δὺθεία , ὡσαύτῃ Πέξος ἐστὶν ἀνθρώπος . Ἄλλη πλαγία , καὶ ἀνακαμπτική , ὡσαύτῃ , Πέξος ἐστὶν ἀνθρώπος , ἐστὶ πρότασις ἀληθής . Ὡςτε ὅτῃ ἡ πλαγία περιέχει τὴν δὺθείαν . Λοιπὸν ὁ συλλογισμὸς τῆς δὺθείας προτάσεως , εἶναι ὑποκείμενος τῆς πλαγίας , διατι ὅλη ἡ δὺθεία πρότασις ὑπόκειται τῇ κατηγορίᾳ τῆς προτάσεως τῆς . Δὲν εἶναι ἔν ἀποπὸν νὰ εἶναι ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως ὁ συλλογισμὸς ἄλλης διαφόρου προτάσεως .

Εἰς αὐτὰ δ' ἡ πρότασις τέτη . Ὁ Πέξος ἀποδίδει . ἔχει μόνον τὸ ὑποκείμενον , καὶ τὸν συλλογισμὸν . καὶ πάλιν ἡ πρότασις , ἀγαπῶ , δὲν ἔχει ἔτε κατηγορούμενον . λοιπὸν δὲν διαλύεται πᾶσα πρότασις εἰς ὑποκείμενον , καὶ κατηγορούμενον . Ἀποκρίνομαι . Ὅτι εἶναι ψευδὲς τὸ κατηγορούμενον , ἐπειδὴ καὶ ἀμφοτέρω ἡ πρότασις τῷ ἀντιπάλῳ , ἔχει συσπυγμένως τὸ ὑποκείμενον , καὶ κατηγορούμενον . Ἡ πρώτη πρότασις ἰσοδυναμεῖ μὲ τῆν . Ὁ Πέξος ἐστὶ ἀγαπῶν , καὶ ἡ δεύτερα μὲ τῆν , ἐγὼ εἰμι ἀγαπῶν . Ὅθεν ἔχουσι καὶ ὑποκείμενον , καὶ κατηγορούμενον συσπυγμένως .

Ἐνίστανται. ἐ. κατὰ τῆς εἰρημύων· πᾶσα
 πρότασις διαλύεται εἰς ὑποκείμενον, καὶ κατη-
 γορεύμενον, ἀλλὰ μὴ ἡ πρότασις τούτη Πέ-
 ξος ἐστὶν ἀνθρωπος, δευ. διαλύεται εἰς ὑπο-
 κείμενον, καὶ κατηγορούμενον, λοιπὸν εἶναι ψευ-
 δῆ τὰ εἰρημύα. Βεβαιῆται ἡ ἐλάττων· ἡ διά-
 λυσις τῆς προτάσεως εἶναι διαίρεσις αὐτῆς·
 ἀλλὰ μὴ εἰς τὴν πρότασιν, Πέξος ἐστὶν ἀν-
 θρωπος, ἡ ἀνθρωπότης δευ. διαιρεῖται ἐκ τῆ
 Πέξος, λοιπὸν ἀληθείης ἡ ἐλάττων. Ἀποκει-
 νομαι. Ἀρνῆμαι τὴν ἐλάττονα, πρὸς τῆς ὁ-
 ποίας τὴν βεβαίωσιν διαιρῶ τὴν ἐλάττονα·
 ἡ ἀνθρωπότης δευ. διαιρεῖται ἐκ τῆ Πέξος εἰς
 τὴν πρότασιν. Πέξος ἐστὶν ἀνθρωπος, πραγ-
 ματικῶς, ὁμολογῶ. δευ. διαιρεῖται νοερῶς, ἀρ-
 νῆμαι αὐτῶν, καὶ τὸ συμπέρασμα. Διττῆ εἶναι
 ἡ διαίρεσις, ἄλλη πραγματικὴ, καὶ φυσικὴ,
 ἄλλη νοερὰ, καὶ λογικὴ. Πραγματικὴ εἶναι,
 ὅταν δύο ἀληθῶς ἔξω τῆς διανοίας διαιρῶνται
 εἰς πράγματα, ὅπερ χεῖδὸν ἔχουσι ποσότητα·
 ὡσανὲν τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυχὴ διαιρῶνται πραγ-
 ματικῶς· Λογικὴ διαίρεσις εἶναι, ὅταν τὸ εὖ,
 καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα νοεῖται κατὰ διάφορον ἔο-
 πον, ὅθεν διαιρεῖται κατὰ διάφορον σοχασ-
 μόν· εἰς τῆτον τὸν ἔοπον διαιρεῖται τὸ ὑπο-
 κείμενον, καὶ τὸ κατηγορούμενον, διὰτὶ κατὰ
 διάφορον ἔοπον καὶ διεξάω νοεῖνται· ἔπο λοι-
 πόν

πάν εἰς τὴν πρότασιν· Πίθος ἐστὶν ἀνθρώπος· λογικῶς διαιρεῖται ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὸν Πίθον, εἰς ὅσον ἡ φωνὴ Πίθος εἶναι ὑποκείμενον, καὶ ἡ φωνὴ ἀνθρώπος, κατηγορούμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῆς τῷ ὄρου σημασίας.

Εκ τῶ ὄρου, ὡς εἶπαμιν, γίνεται ἡ πρότασις, ὅθεν θεωρεῖται ἀπὸ τὴν λογικῶν, καθὼς ἔχουσιν ἀναφορὰν πρὸς ἐκείνῳ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ὄροι, καὶ ἡ φωνὰς σιωθεῖται τὴν πρότασιν καθὼς σημαντικαῖς, διὰ τῆτο ἔπιται νὰ εἰπῶμιν περὶ τῆς σημασίας τῶ ὄρου· λόγῳ χάριν. Οἱ Γαβριὴλ ἐστὶν Ἄγγελος. Οἱ ὄροι Γαβριὴλ, καὶ Ἄγγελος σιωθεῖται τὴν τὴν πρότασιν, καθὼς σημαίνουσιν, ὁ μὲν τὸ πρόσωπον τῷ Ἀρχαγγέλου, ὁ δὲ τὴν Ἀγγελικὴν φύσιν, καὶ ἕσταν· ἔσωνται καὶ δεῖ ἡμπορῶμεν ἡμεῖς νὰ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον τὰ πράγματα ἐκεῖνα, περὶ τῶ ὁποίων ὁμιλοῦμεν, μεταχειριζόμεθεν τὰς φωνὰς, καὶ τὰς ὄρους αὐτὶ τῶ πραγμάτων. Ὅθεν ἡ σημασία τῷ ὄρου εἶναι ἡ λήψις τῆς φωνῆς, αὐτὶ τῷ πράγματι ὅπῃ σημαίνει.

Εἰς τρεῖς ἔσται διαμετρεῖται ὁ ὄρος, ἢ καθ' ὅσον ὑπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν ἐν τῇ νοητῇ προτάσει, ἢ λέγεται ὄρος ἡγεμονικός. ἢ καθ' ὅσον προφέρεται ἐκ τῆς σωματικῆς, καὶ λέγεται φωνητικός. ἢ καθ' ὅσον γεύεται, καὶ λέγεται γευστικός. Κυρίως ὁ ἡγεμονικός εἶναι ὄρος, καὶ ὑλικὴ τῆς ἡγεμονίας ἐπέληψις. ἢ γὰρ τῶν ἀντικειμένων πράξεως εἰκόν, καὶ παράστασις. Ὁ δὲ φωνητικός καὶ γευστικός εἶναι τῶν ἡγεμονικῶν ὄρων σημεῖα, εἴθε διαμετρεῖται τὸν φωνητικόν, καθ' ὅσον εἶναι σημεῖον τῆς διανοητικῆς πρὸς ὃν ἀναφέρεται.

Ὁ αὐτὸς φωνητικός ὄρος, ἄλλος εἶναι σημαντικός, ἄλλος μὴ σημαντικός. σημαντικός ὄρος εἶναι ἑκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶναι σημεῖον τῆς πράξεως. σημεῖον καὶ τὸν θεῖον Λύκειον Βιβλ. β'. περὶ Χριστιανικῆς Διδασκαλίας Κεφ. α'. εἶναι ἑκεῖνο, τὸ ὁποῖον φανερώνει ἑαυτὸ, καὶ ἔπρεπε διηρημένον πρᾶγμα. ὡσαύτ, ὁ κλόρος ἔμπεδον τῆς ἐργασίας, σημαίνει τὸν πολέμιον εἶπον. Ὁμοίως ἡ φωνὴ, ἀνθρώπος, Ἄγγελος, εἶναι σημεῖα, διὰ τὸ σημαίνει τὴν ἀνθρώπινον, καὶ Ἀγγελικὴν φύσιν. Διαμετρεῖται δὲ τὸ σημεῖον εἰς φυσικόν, καὶ θετικόν, ἢ γὰρ καὶ αὐθιχόν, φυσικόν εἶναι ἑκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς φανερώνει ἄλλο πρᾶγμα ἐκ τῆς αὐτῆς φύσεως, ὡς τὸ τὴν θεῖον τῆς ἀνθρώπου. ὡσαύτ

σὰν ὁ καπνὸς εἶναι σημεῖον φυσικὸν τῆς φω-
 τίας, καὶ ὁ στυγμὸς σημεῖον φυσικὸν τῆς λύ-
 πης. ἐπειδὴ οἱ ἀνθρώποι δὲ ἐδιώρισαν τὸν κα-
 πνὸν νὰ σημαίνῃ τὴν φωτίαν, μὴτε τὸν στυγ-
 μὸν, καὶ φανεράνῃ τὴν λύπην, ἀλλὰ φυσικὰ
 ἔχουσι τὴν τὴν ἀναφορὰν, ὁ μὲν καπνὸς
 πρὸς τὴν φωτίαν, ὁ δὲ στυγμὸς πρὸς τὴν
 λύπην. σημεῖον καὶ τὴν συνήθειαν εἶναι ἐκεί-
 νο, τὸ ὁποῖον φανεράνῃ ἕτερον πρᾶγμα κατὰ
 τὴν ἀρέσκειαν, καὶ θελήσιν τῶν ἀν-
 θρώπων. ὡσὰν τὸ κόκκινον σκιάδιον, σημαί-
 νει τὸ παράνομον γένος τῶν Ἰουδαίων. εἰς ὁ-
 μοιον ἔσῳπον πᾶσα ἀνθρώπινη φωνὴ, ὅπερ καὶ
 τὸ νομοθέτας ἐδιώριθη νὰ σημαίνῃ καὶ ἐνὶ
 πρᾶγμα, λέγεται σημεῖον καὶ συνθήκιον. ὡ-
 σὰν, Οὐρανὸς, ἩΉλιος. Ἡ φωνὴ Οὐρανὸς φα-
 νεράνῃ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ εἶναι ἐπάνω τῆς γῆς,
 καὶ τὸ αἶρος, λαμπερόφορον ἀπὸ τόσων ἀστέ-
 ρων. ἀλλὰ τὴν σημασίαν τῆν ἔλαβεν ἡ φῶ-
 νὴ ἐκείνη ἀπὸ τῆς νομοθέτας τῆς Ἑβραϊκῆς
 γλώττης. ἐπειδὴ ἠμποροῦσαν μὲ αὐτὴν τὴν
 φωνὴν, νὰ σημειώσῃ τὴν θάλασσαν, ἀντὶς
 νὰ φανερώσῃ τὸν Οὐρανόν. Ὅρος λοιπὸν ση-
 μαντικὸς, τὸν ὁποῖον θεωροῦμεν εἰς τὴν Λο-
 γικὴν εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος σημαίνει πρᾶγ-
 μα τῆς φωνῆς διηρημένον καὶ τὴν γνώμην, καὶ
 θελήσιν τῶν ἀνθρώπων. ὡσὰν καὶ ἕκαστος ἀρθρω-

τὴ φωνὴ εἰς τὴν γλῶσσαν συλλειτουργεῖται. ὅρος μὴ σημαντικός εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῖος κατ' ἀρέσκειαν, καὶ γνώμῳ τῆς ἀνθρώπων, δευτέρον ἔχει σημασίαν, ὡς ἂν ἡ περιβόητος φωνὴ βλέπει, τὴν ὁποίαν φέρουσι διὰ παράδειγμα, ἐπειδὴ καὶ δευτέρον ἐδιώρισαν οἱ ἄνθρωποι τὴν φωνὴν τῆς λέξεως, διὰ τὸ φανερώσει παρᾶγμα ἐξ αὐτῆς διηρημένον.

Λύσεις τῆς ἐνστάσεων.

ΕΝίστανται ἀ. ὅταν ἀκούω τὴν φωνὴν βλέπει, γνωρίζω παρᾶγμα τῆς φωνῆς διηρημένον, ὡς ἂν γνωρίζω ἄνθρωπον λαλῶντα. ἄρα εἶναι ὅρος σημαντικός; ἀποκρίνομαι. Διαίρω τὸ περιηγέμενον, ὅταν ἀκούω τὴν φωνὴν βλέπει, ἀκούω παρᾶγμα διηρημένον τῆς φωνῆς, ὡς σημαζόμενον κατ' ἔθος, καὶ θέλησιν τῆς ἀνθρώπων. ἀρνεῖμαι τὸ περιηγέμενον, ὡς σημαζόμενον καὶ ἔθος φυσικόν, ὁμολογῶ αὐτὸ, καὶ ἀρνεῖμαι τὸ συμπέρασμα. Ἡ φωνὴ βλέπει δευτέρον ἔλαβε τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ὅταν περιηγέται τὸ σημαίνει ἄνθρωπον λαλῶντα, ἀλλὰ φυσικῶς τῶτο φανεραίνει, καὶ διὰ τῶτο δευτέρον εἶναι ὅρος σημαντικός.

Εἰς τὴν β. ἡ φωνὴ βλέπει σημαίνει οὐδέ. Ἀλλὰ μὴ τὸ εἶναι ὅρος σημαντικός.

κός· ἄρα ἡ φωνὴ βλίττρι εἶναι ὄρος σημαντι-
 κός; Ἀποκράινομαι· διαίρω τὴν μείζονα· ἡ
 φωνὴ βλίττρι, σημαίνει ἔδον, τῆς δὲ ἔχει
 κάμμίαν καὶ σωθήκην σημασίαν, ὁμολογῶ
 τὴν μείζονα τῆς τῆς, ἔχει τὴν σημασίαν τῆ
 ἐπὶ ῥήματος ἔδον, ἀρνεῖμαι αὐτῇ· ὅταν λέ-
 γεται, πῶς ἡ φωνὴ βλίττρι σημαίνει ἔδον,
 θέλει νὰ εἰπῇ πῶς δὲ ἔχει κάμμίαν σημα-
 σίαν καὶ τὴν θέλησιν τῆ ἀνθρώπων, ὅθεν
 δὲ εἶναι ὄρος σημαντικός, ὁ ὁποῖος σημαίνει
 καὶ τὴν ἀρέσκειαν ἡμῶν.

Κ Ε Φ Α Λ Λ Ι Ο Ν Γ'.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῆ σημαντικῆ ὄρε.

Εξηγήσαμεν τί εἶναι ὁ σημαντικός ὄρος,
 ἀκολουθεῖ νὰ εἰπῶμεν πῶρα εἰς πόσους
 ἔσους διαμεῖται, κατὰ τὴν διάφορον σημα-
 σίαν ὅπως ἔχει. ἁ. μὲν οὖν, διαμεῖται ὁ ση-
 μαντικός ὄρος εἰς ἀπλῆν, καὶ συμπεπλεγμέ-
 νον. Ἀπλῆς εἶναι ἐκεῖνος ὅπως σημαίνει εἷα
 παῖγμα μόνον, ὡς ἂν, Ἀνθρώπος, Ἡλιος,
 Θεός, Πέξος. ὁμοίως, ἔχει, ἀγαπᾷ, φι-
 πατεῖ. Συμπεπλεγμένος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου
 σημαίνει δύο, ἢ περισσότερα παῖγματα, ὡς ἂν
 ἄνθρωπος ἀγαθός, Θεός Παντοδύναμος. Ἡ-

λιος ἀκτινοβόλος. Ὀμοίως Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ
 Φιλίππου τοῦ Μακεδῶνος, τῆτοι λέγονται ὄροι
 συμπηλεγμοῖσι, διατὶ δεῦν σημαίνουσιν εἴα
 πρᾶγμα μόνον. ὡσαύτ, ἀνθρώπος ἀγαθός, δεῦν
 σημαίνει μόνον ἐκείνο τὸ ὑποκείμενον, ὅπῃ
 ἔχει τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ σημαίνει ἀκό-
 μι τὴν ἀγαθότητα. ὁμοίως, Θεὸς Παντοδύα-
 μος, δεῦν σημαίνει μόνον τὴν θεϊαν εἰσίαν,
 ἀλλὰ καὶ τὴν παντοδυναμίαν.

Διαιρεῖται. β'. Ὁ ὄρος εἰς κατηγορηματικόν,
 καὶ συγκατηγορηματικόν. κατηγορηματικὸς εἶναι
 ἐκείνος, ὅπῃ μόνος καθ' ἑαυτὸν δυνάται νῆ
 εἶναι ὄρος εἰς τὴν πρότασιν. ὡσαύτ, ἀνθρώ-
 πος, ζῶον, Θεός, Ἄγγελος. ἐπειδὴ λέγομεν,
 ἀνθρώπος δεῦν ζῶον. Θεός δεῦν πάνσοφος. Συγ-
 κατηγορηματικὸς εἶναι ἐκείνος, ὁ ὅποιος καθ'
 αὐτὸν δεῦν εἶναι ὄρος εἰς τὴν πρότασιν, ἀλλ'
 ἠνωμένος μὲ τὸν κατηγορηματικόν, καὶ λέγε-
 ται τῆ ὄρων σημεῖον, διατὶ σημαίνει, ἂν ἡ
 πρότασις εἶναι κοινή, μερικὴ, ἢ εὐική, ὡσαύτ
 πᾶς, ἡδαις, τὶς ἕτος, καὶ τὰ ἀειθμητικά ὀνό-
 ματα. ἐπειδὴ ἂν εἰπῆς πᾶς τις θνητός, νοῦ-
 ται ὁ κατηγορηματικὸς πᾶς ἀνθρώπος.

Διαιρεῖται. γ'. εἰς ἀπολιλυμένον, καὶ σημα-
 τικόν, πῆσι χητικόν. Ἀπολιλυμένος εἶναι,
 τῷ ὀποιῷ ἡ σημασία δεῦν ἔχει χέσιν, καὶ ἀνα-
 φορὰν πρὸς ἕπερον πρᾶγμα. ὡσαύτ ἀνθρώπος,

ἄρανός . σημαντικός εἶναι , τῷ ὁποίῳ ἡ σημασία ἀναφέρεται εἰς ἄλλο παρᾶγμα , ὡς ἂν πατήρ , υἱός , δῆλος , κύριος , κτίσης , κτίσμα . Ἐπειδή ὁ πατήρ ἀναφέρεται πρὸς τὸν υἱόν , ὁ υἱός πρὸς τὸν πατέρα , ὁ δῆλος πρὸς τὸν κύριον , ὁ κύριος πρὸς τὸν δῆλον , ὁ κτίσης πρὸς τὸ κτίσμα , τὸ κτίσμα πρὸς τὸν κτίστην .

Διαιρεῖται . δ' . εἰς ὠρισμὸν , καὶ ἀόριστον . Ὁ ὄρος ὠρισμένος εἶναι ἐκεῖνος , διὰ τῷ ὁποίου διορίζεται τὶ εἶναι τὸ ὑποκείμενον εἰς τὴν πρότασιν , ὡς ἂν ἄνθρωπος , ζῶον . Ἐπειδὴ αὐτὸ εἶπῶ , Πέτρος ὅστις ἄνθρωπος , ὁ ὄρος ἄνθρωπος διορίζει τὶ εἶναι ὁ Πέτρος . καὶ πάλιν , αὐτὸ εἶπῶ ἵππος , ὅστις ζῶον , ἡ φωνὴ ζῶον φανερώνει τὶ εἶναι ὁ ἵππος . Ἀόριστος εἶναι ἐκεῖνος , ὁ ὁποῖος διορίζει τὶ δευτὴρ εἶναι τὸ ὑποκείμενον , ὡς ἂν ἐκ ἄνθρωπος , καὶ ζῶον , καὶ λίθος . Λόγῳ χάριν , ἂν εἶπῶ , ἵππος ἐστὶν ἐκ ἄνθρωπος , διορίζω , καὶ φανερῶ τὸν ἵππον ἑτέρησιν τῷ ἀνθρώπῳ , ὁμοίως ἂν εἶπῶ , Ἡλῖος ἐστὶν ἐκ ζῶον , διορίζω , ὅτι ὁ Ἡλῖος εἶναι παρᾶγμα τῷ ζῷῳ διάφορον . Σημείωσαι ἔν , ὅτι τὸ μόριον καὶ , ὅταν πέσῃ ἐπάνω εἰς τὸ κατηγορήμα , ἢ ὑποκείμενον , τότε λαμβάνεται ἀόριστως , ὡς ἂν αἱ ἀνωθεν προτάσεις , καὶ εἰς τούτῳ ἐκ ἄνθρωπος ὅστις λίθος . καὶ τότε ἡ πρότασις εἶναι καταφατική . μὰ ὅταν τὸ μόριον καὶ

πέ-

πίση ἐπάνω εἰς τὸν σῶμα, τότε ἡ πρότασις εἶναι ἀποφατικὴ, ὡς ἂν, Πέψος ἐστὶν ἄνθρωπος.

Διαιρεῖται. 4. Ὁ ὅρος εἰς κοινὸν, μερικὸν, καὶ σῆκόν. Κοινὸς ὅρος εἶναι ἐνεῖνος, ὁ ὁποῖος λέγεται καὶ ἐπὶ πολλῶν ὡς ἂν, ἄνθρωπος, ζῶον, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος πολυπλασιάζεται εἰς πολλὰ ἄτομα, καὶ τὸ ζῶον εἰς πολλὰ εἶδη. μερικὸς εἶναι ἐκεῖνος ὅπως λέγεται καὶ ἐπὶ ἑνὸς πράγματος μόνον ὡς ἂν, τίς ἄνθρωπος. Ἐνεῖκος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπως σημαίνει ἐπὶ ἑνὸς πράγματος ὡς ἂν Πέψος, Ἰωάννης, ἔπος ὁ ἄνθρωπος.

Διαιρεῖται, 5. Ὁ κοινὸς ὅρος εἰς διαβατικόν, ἀδιάβατον, καὶ ὑπερβατικόν. Διαβατικὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος λέγεται καὶ ἐπὶ πράγματα ὅλα, ὑπάρχοντα, καὶ δυνάμει ὑπάρχειν. ὅθεν λέγεται διαβατικὸς, καὶ ἐπὶ ὑπερβαίνει ὅλας τὰ κατηγορίας. ἴσως οἱ ὅροι εἶναι, πράγμα, ὄν, ἐν, καλόν, τίς, ἀληθές. ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ πάντων λέγομεν ἔστι εἰσὶ, πράγμα, ὄν, ἐν, καὶ ὅμοια. Ἀδιάβατος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπως λέγεται μόνον καὶ ἐπὶ μίαν τάξιν πραγμάτων ὡς ἂν, ἄνθρωπος, ζῶον, ἐπειδὴ ὁ ὅρος ἄνθρωπος, ἐν λέγεται, παρὰ καὶ ὅσα μετέχουσι πῶς ἀνθρωπότητος. καὶ πάλιν ὁ ὅρος ζῶον λέγεται, διὰ μόνον τὰ ζῶα. Ὑπερδια-

βατικός είναι εκείνος, ὅπῃ λέγεται κὶ διὰ τὰ
 ἀδύατα, ὡσάν, νοερὸν ἀντικείμενον. ἐπειδὴ
 κὶ τὰ ἀδύατα λέγονται τῆς διανοίας ἀντικείμενα.

Διαιρεῖται. ζ'. Ὁ κοινὸς ὄρος εἰς συώνυ-
 μον, ὁμώνυμον, ἀνάλογον, καὶ παρώνυμον.
 Συώνυμος ὄρος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπου σημαίνει
 τὴν ἐσίαν κοινῶς εἰς πολλὰ, ὡσάν ζῶον, ἄν-
 θρωπος, ἐπειδὴ ἡ ἐσία τῶ ζῶα εἶναι κοινὴ εἰς
 ὅλα τὰ ζῶα, κὶ ἡ ἐσία τῶ ἀνθρώπου κοινὴ
 εἰς ὅλους τὸς ἀνθρώπους. Ὁμώνυμος εἶναι ἐκεῖ-
 νος, ὅπῃ κὶ τὴν φωνὴν σημαίνει τὸν γήϊνον,
 ἐράνιον, κὶ θαλάσσιον Κωῖα, μὰ ἡ ἐσία τῶ
 γήϊνου εἶναι ἐσία τῶ ἐρανίου, ἐπειδὴ ἐκεῖ-
 νος εἶναι ζῶον, κὶ τῆτος ἀσὴρ. Ἀνάλογος εἶ-
 ναι ἐκεῖνος, ὅπῃ σημαίνει πολλὰ ἄνομοια εἰς
 τὴν ἐσίαν, μὰ ὅπῃ ἔχουσιν ἀναφορὰν, καὶ
 ἀναλογίαν, ὡσάν, θεῖον εἶναι ὄνομα ἀνάλο-
 γον, διατὶ λέγεται περὶ τῶ Θεῶ, τῆς ἱεραῆς
 γραφῆς, περὶ τῶ Ἱερέως, κὶ ὁμοια. Λέγομεν
 γὰρ ὁ Θεὸς εἶναι θεῖος, ἡ θεία γραφή, κὶ ὁ θεῖος
 ἱερεὺς, ὁμοῦς κυρίως λέγεται τὸ θεῖον περὶ τῶ Θεῶ,
 κὶ περὶ τῶ ἄλλων λέγεται, καθὼς ἀναφέρονται
 πρὸς τὸν Θεόν. Ὁμοίως ἀναλόγως λέγεται ὁ Χρῆ
 τῶ πατρὸς ἀπαύγασμα, κὶ ὁ πατὴρ πηγὴ, κὶ ρίζα
 τῆς θεότητος· ἐπειδὴ πηγὴ εἰς τὰ φυσικὰ ἄλλο
 σημαίνει, κὶ ἄλλο εἰς τὸν Θεόν. Ὁμοίως ἄλλο
 σημαίνει ρίζα εἰς τὰ δένδρα, ἄλλο εἰς τὸν ἐρά-
 νιον

νιον πατέρα. Μὰ τῶτα ἔχουσιν ὁμοίωσιν, καὶ ἀναλογίαν, διατὶ, καθὼς πηγὴ λέγεται ἐκείνη, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀναβλύζει τὸ ὕδωρ, ἔτσι ἀναλόγως, λέγεται πηγὴ τῆς θεότητος ὁ πατήρ, διατὶ ἐκ τῆ πατρικῆς θεωσώπερ ἤρναται ὁ υἱός, καὶ ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα· καὶ πάλιν, καθὼς ἀπὸ τῆς ῥίζαν βλαστῶσιν οἱ κλόνοι τῆς δούρου, ἔτσι ἀπὸ τὸν πατέρα θεωέρχεται ἡ θεότης τῆς υἱῆς, καὶ τῆς πνεύματος. Παράνυμος ὄρος εἶναι ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸ φράγμα λαμβάνει τῆς ὀνομασίαν ὡσάν, σοφία, σοφός, δικαιοσύνη, δίκαιος, ὡραιότης, ὡραῖος.

Διαιρεῖται. ἢ. Ὁ ὄρος εἰς ἀφηρημένον, καὶ συγκεκριμένον. Ἀφηρημένος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος σημαίνει μορφῶν χωρισμένως ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον, ὡσάν λευκότης, γλυκύτης. Συγκεκριμένος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ πῶ σημαίνει ὁμῶς τὴν μορφῶν, καὶ τὸ ὑποκείμενον, ὡσάν λευκόν, γλυκὺ, τὰ ὁποῖα σημαίνουσι τῆς μορφῶν τῆς λευκότητος, καὶ γλυκύτης, καὶ τὸ φράγμα ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον δίδασκεται ἡ λευκότης, καὶ ἡ γλυκύτης. Ὁ συγκεκριμένος πάλιν ὑποδιαιρεῖται εἰς μεταφυσικόν, φυσικόν, καὶ λογικόν. Μεταφυσικός εἶναι, ὅταν ἡ μορφή, ἢ τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἀδιαίρετον, ὡσάν ἄνθρωπος· ἐπειδὴ, νοερώς μόνον ἢ ἀνθρωπότης διαιρεῖται

ται ἀπὸ τὸ αὐτῆς ὑποκείμενον, λόγῳ χάριν, τὸν Πέττον, ἢ τὸν Γεώργιον. Φυσικὸς εἶναι, ὅταν ἡ μορφή διαιρεῖται ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον, ὡσάν λόγκον. ἐπειδὴ ἡ λόγκότης, ὡς συμβεβηκὸς, διαιρεῖται ἀπὸ τὸν λόγκον ἄνθρωπον. Λογικὸς εἶναι, ὅταν ἡ μορφή διαιρεῖται ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον, καὶ εἶναι ἀκόμη ἔξω τῷ ὑποκειμένῳ, ὡσάν ὁράμενον, ἀγαπητὸν, ἐπειδὴ ἡ ὄρασις, καὶ ἡ ἀγάπη, διαιρεῖται ἀπὸ τὸ ὁράμενον, καὶ ἡ ἀγαπημένον πρᾶγμα, καὶ εἶναι ἀκόμη ἔξω τῷ πρᾶγματος εἰς τὸν βλέποντα, καὶ ἀγαπῶντα.

Διαίρεται. 3'. Ὁ ὅρος εἰς διαιρετικὸν, καὶ συλλεκτικὸν. Διαιρετικὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος σημαίνει πολλὰ, καὶ λέγεται διὰ καθ' ἓνα μερικῶς, ὡσάν ἄνθρωπος, σημαίνει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ λέγεται διὰ καθ' ἕκαστον ἄνθρωπον. λόγῳ χάριν. Πέττος ἐστὶν ἄνθρωπος. Γεώργιος ἐστὶν ἄνθρωπος. Συλλεκτικὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῖος λέγεται πρὸς πολλῶν ὁμῶς σημανομένων, ὡσάν στρατόμα, μὰ ὅχι καθ' εἰς τῷ στρατιωτῷ.

Διαίρεται. 1. Ὁ ὅρος εἰς ὅρον τῆς πρώτης ἐννοίας, καὶ γνώσεως, καὶ εἰς ὅρον τῆς δευτέρας ἐννοίας. Ὁ ὅρος τῆς πρώτης ἐννοίας εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος σημαίνει τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν σημασίαν, ὁποῖος ἔχει πραγματικῶς ἔξω τῆς

τῆς διανοίας· ὡς ἀνὴρ φωνὴ ἄνθρωπος, σημαίνει τὴν ἀνθρωπίνην ἐσίαν δίχως σοχασμὸν τοῦ νοός. Ὁ ὅρος τῆς δευτέρας ἐννοίας εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος σημαίνει τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν σημασίαν, ὅπῃ λαμβάνει διὰ μέσον τῆς νοεῖας ἐνεργείας, ὅθεν ἔξω τῆς διανοίας δευτὴν ἔχει τὴν σημασίαν ἐκείνην, ὡς ἀν εἶδος, γένος. ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἔξω τῆς νοός δὲν εἶναι ἕτε εἶδος, ἕτε γένος, ἀλλὰ καθὸ δυνάσκειται εἰς τὸν σοχασμὸν τῆς διανοίας.

Διαιρεῖται. 1. Ὁ ὅρος εἰς προσήκοντα, καὶ μὴ προσήκοντα. ὅροι προσήκοντες εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἢ συμπεραίνονται ἀλλήλων, ἢ ἀποκλείονται· ὡς ἀν ἄνθρωπος, καὶ λογικόν. λευκόν, καὶ μέλαν. Ἐπειδὴ ἐρθῶς λέγομεν, εἶναι ἄνθρωπος, λοιπὸν εἶναι λογικός, καὶ πάλιν, εἶναι λευκόν, λοιπὸν δευτὴν εἶναι μέλαν. Οὗ προσήκοντες ὅροι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἕτε συμπεραίνονται, ἕτε ἀποκλείονται· ὡς ἀν θεολόγος, καὶ ῥήτωρ. Ἐπειδὴ δὲν λέγομεν, ἐστὶ θεολόγος, ἄρα ἐστὶ ῥήτωρ, μήτε ἐστὶ ῥήτωρ, ἄρα ἐκ ἐστὶ θεολόγος. Ἐκ τῶν προσήκόντων, ἄλλοι μὲν ἀντιτρέφοντες, οἱ ὁποῖοι ἀλλήλων συμπεραίνονται, ὡς ἀν ἄνθρωπος, καὶ γελαστικός. λέγομεν, ὅτι εἶναι ἄνθρωπος, λοιπὸν εἶναι γελαστικός· καὶ ἀντιτρέφως, εἶναι γελαστικός; λοιπὸν εἶναι ἄν-

ἄνθρωπος. Ἄλλοι πάλιν εἶναι ἐκ ἀντισρέφοντες, ὡσάν ἄνθρωπος, ζῶον. Ἐπειδὴ καὶ λέγομεν, εἶναι ἄνθρωπος; λοιπὸν εἶναι ζῶον· μαὶ δὲν λέγομεν ζῶον; λοιπὸν εἶναι ἄνθρωπος. Οἱ προσήκοντες, ὅπερ συμπεραίνουσι, τὸ ἐν ἐκ τῶ ἐτέρου, λέγονται προσήκοντες κατὰ συνέπειαν.

Ὁρος ἀντίθετος τέλος πάντων εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀντίθεσιν μὲ ἄλλον ὅρον. γίνεταί ἡ ἀντίθεσις εἰς τέσσαρες ἔσπες· ὅθεν ἄλλοι λέγονται ὅροι ἀντιφατικοὶ, ἄλλοι ἐναντίοι, ἄλλοι στερητικοὶ, καὶ ἄλλοι ἀναφορικοὶ. Ἀντιφατικοὶ εἶναι, ὅταν ὁ ἕνας ἀρνεῖται τὸν ἄλλον· ὡσάν, ἄνθρωπος, ἐκ ἄνθρωπος. Ἐναντίοι δὲ, ὅταν ὁ ἕνας ἀποκλείει τὸν ἄλλον ἀπὸ τοῦ υποκοίμενον, ὡσάν πυρρὸν, καὶ ψυχρὸν, υγεία καὶ ἀσθένεια. Στερητικοὶ εἶναι, τῶ ὁποῖων ὁ ἕνας σημαίνει μορφῶν, καὶ ὁ ἄλλος τὴν στερησιν τῆς μορφῆς· ὡσάν πλέσιος, καὶ πτωχός, βλέπων, τυφλός. Ἀναφορικοὶ εἶναι, ὅταν ὁ ἕνας ὅρος ἔχει σχέσιν, καὶ ἀναφορὰν πρὸς τὸν ἄλλον· ὡσάν πατήρ, υἱός, κύριος, δέσλος.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Δ'.

Περὶ τῶ τῷ ὄρου ἰδιοτήτων, καὶ
ὑποθέσεων.

Εἴπα ἰδιότητας ἔχει ὁ ὄρος, ἢ ὁποίας
εἶναι, ὑπόθεσις, εἰσις, ἔκτασις, συ-
σολή, μείωσις, ἢ ἐλάττωσις, ἀλλοξίωσις, καὶ
προσηγορία. Πρώτη ἰδιότης τῷ ὄρου εἶναι ἢ ὑπό-
θεσις, καὶ τῆς ὁποίας ὀμιλεῖμεν τί εἶναι,
καὶ εἰς πόσα διαιρεῖται. Ὑπόθεσις τῷ ὄρου εἶ-
ναι θέσις, λῆψις, καὶ χρῆσις τῆς φωνῆς ἀν-
τι τῷ πράγματι, τὸ ὁποῖον σημαίνει, ἐπει-
δὴ, μὴ ἢ μπορῶντας ἡμεῖς, καθὼς θεωρεῖ ο
Ἀριστοτέλης, νὰ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον τὰ
πράγματα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα ποιῶμεν τὴν
διάλεξιν, μεταχειρίζομεθα τὰς φωνὰς ἀντι
τῷ πράγματι.

Τῶν φωνῶν ἐν ἢ λῆψις ἀντι τῷ πράγμα-
τι, λέγεται τῷ ὄρου ὑπόθεσις· καθὼς μία
εἰκόνα τίθεται ἀντι τῷ ἀγίῳ, τὸν ὁποῖον πα-
ρασαίνει. Μαὶ ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσῃς πῶς
ἢ φωνὴ εἰς δύο ἔσπερς βαίνεται ἀντι τῷ πράγ-
ματος ὅπερ σημαίνει, ἐνεργητικῶς, καὶ παθη-
τικῶς. Ἐνεργητικῶς, ὅταν κινεῖ τὸν ἀκρόντα
νὰ νοήσῃ, καὶ σοχαθῇ τὸ πρᾶγμα ὅπερ σημαί-

νει ἢ φωνή. Παθητικῶς, ὅταν λέγομεν *ᾤδεν* φωνῶν ἐκεῖνο, ὅπῃ ἀληθῶς λέγεται *ᾤδεν* φωνῶν πραγμάτων, ὡσανὺ ἢ φωνὴ ἀνθρώπος σημαίνει ἐν ὑπόθεσιν ἐνεργητικῇ, εἰς ὅσον ὅταν θεωρεῖται *ᾤδεν* εἰς τὸν ἀκρόντα τὴν γνώσιν τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας. Σημαίνει καὶ ἐν ὑπόθεσιν παθητικῆς, εἰς ὅσον *ᾤδεν* τῆς φωνῆς τῆς λέγεται, ὅτι ἀρμόζει τῆς ἀνθρωπότητος· ὡσανὺ, λέγομεν, ἀνθρώπος ὅστις ζῶν· *ᾤδεν* τῆς φωνῆς ἀνθρώπος λέγεται ἢ φωνὴ ζῶν· καθῶς ἢ οὐσία τῷ ζῴῳ λέγεται *ᾤδεν* τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· παραδείγματος χάριν, Μία εἰκόνα παρασαίνωντας τὸν θαυματουργὸν Σπυρίδωνα, κάνει καὶ σοχαδοῦμεν τῶτον τὸν μέγαν Ἄγιον, καὶ τῶτο θέλει καὶ εἰπῆ ὑπόθεσις ἐνεργητικῇ· ἢ αὐτὴ εἰκόνα πάλιν δέχεται τὸ σέβας ἐκεῖνο ὅπῃ δίδομεν τῷ Ἄγιῳ, καὶ τοῦτο σημαίνει ὑπόθεσιν παθητικῇ.

Διαιρεῖται πρῶτον ἢ ὑπόθεσις εἰς ὕλικῶν, καὶ εἰδικῶν. Ὑλικὴ ὑπόθεσις εἶναι λῆψις τῆς φωνῆς ἀπὸ αὐτῆς, ὡσανὺ ἢ φωνὴ ἀνθρώπος· εἰς τὴν πρόπασιν τῆς λέξης, ἀνθρώπος ὅστις φωνὴ *ᾤδεν* σύλλαβος, Ὑπόθεσις εἰδικῇ, καὶ κατὰ μορφῶν, τὴν ὁποῖαν θεωροῦμεν, εἶναι λῆψις τῆς φωνῆς ἀπὸ τῆς παρ' αὐτῆς σημασιότητος πράγματος· ὡσανὺ ἢ φωνὴ ἀνθρώπος λαμβάνεται ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας. Σημείωσαι ἔτι, ὅτι

ὁ συλλογισμὸς, ὅπῃ γίνεται μὲ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς ὑποθέσεως, δὲν συμπεραίνει ὀρθῶς· ὡς ἂν ἄνθρωπος ἔσῃ φωνὴ ἤ σὺλλαβος, Πέξος ἐστὶν ἄνθρωπος, ἄρα Πέξος ἔσῃ φωνὴ ἤ σὺλλαβος. Ὁ ὅρος ἄνθρωπος εἰς τὴν μείζονα σημαίνει ἐν ὑποθέσει ὑλικῇ, καὶ εἰς τὴν ἐλάττονα, ἐν ὑποθέσει εἰδικῇ, ὅθεν δὲν συμπεραίνει τὸ ὅπι-χειρήμα.

Διαιρεῖται, β'. Ἡ εἰδικὴ ὑπόθεσις εἰς ἀπλὴν καὶ προσωπικὴν. Ἀπλὴ ὑπόθεσις εἶναι ὅταν ὁ ὅρος εἰς τὴν πρότασιν σημαίνει καὶ τὴν σημασίαν, ὅπῃ ἔχει διὰ μέσον τῆς νοερᾶς ἐνεργείας· ὡς ἂν, ἄνθρωπος ἐστὶν εἶδος, ζῶον ἔσῃ γένος. Ἡ φωνὴ ζῶον καὶ ἄνθρωπος, λαμβάνονται καθὸ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ δianoίᾳ. Προσωπικὴ ὑπόθεσις εἶναι, ὅταν ὁ ὅρος εἰς τὴν πρότασιν σημαίνει καὶ τὴν σημασίαν ὅπῃ ἔχει ἔξω τῆς διανοίας, ὡς ἂν· ἄνθρωπος ἐστὶν ἐσία. Ἡ φωνὴ ἄνθρωπος λαμβάνεται καθὸ πραγματικῶς ἔξω τῆς νοῦς καὶ σημαίνει τὴν ἀνθρωπίνην ἐσίαν. διὸ ἂν τινὰς ἔλεγε ἄνθρωπος ἐστὶν εἶδος, Ἰωάννης ἐστὶν ἄνθρωπος, ἄρα Ἰωάννης ἐστὶν εἶδος; τὸ ὅπιχειρήμα δὲν συμπεραίνει ὀρθά· διατὶ εἰς τὴν μείζονα ὁ ὅρος ἄνθρωπος λαμβάνεται ἐν ὑποθέσει ἀπλῇ, καὶ εἰς τὴν ἐλάττονα ἐν ὑποθέσει προσωπικῇ.

Διαιρεῖται. γ'. Ἡ ὑπόθεσις εἰς διαζευκτικὴν,

πλὴ, διανεμητικῶ, καὶ συλλεκτικῶ. Διαζευ-
 κτικὴ εἶναι, ὅταν ὁ κοινὸς ὅρος λαμβάνεται
 ἀντὶ τινῶν μόνον, καὶ ὄχι πρὸ πάντων τῶν
 σημανομένων. ὡσάν, τὶς ἀνθρώπος ὅστις λυ-
 κός. Ἡ φωνὴ ἀνθρώπος εἰς τὴν πρότεσιν τέ-
 κτω, δὲν σημαίνει ὅλας τὰς ἀνθρώπους, ἀλλὰ
 τινὰ. Διανεμητικὴ εἶναι, ὅταν ὁ κοινὸς ὅρος
 λαμβάνεται ἀντὶ πάντων τῶν σημανομένων,
 καὶ λέγεται πρὸ ἐκάστη αὐτῶν διηρημένως. ὡ-
 σάν, ζῶον ἐστὶν αἰδητικόν. Ἡ φωνὴ ζῶον ση-
 μαίνει ὅλα ἀπλῶς τὰ ζῶα, ὅθεν ἀληθῶς συμ-
 περαίνομεν, Ἄρα τὸτο, καὶ ἐκεῖνο τὸ ζῶον ἐστὶν
 αἰδητικόν. καὶ σημείωσαι, ὅτι ἡ διανεμητικὴ
 ὑπόθεσις διαιρεῖται εἰς πεπληρωμένω, καὶ
 μὴ πεπληρωμένω. Πεπληρωμένη εἶναι ὅταν
 ὁ ὅρος σημαίνει ὅλα τὰ εἶδη, καὶ ἄτομα, ὡσάν
 ζῶον ἐστὶν αἰδητικόν. ὅπερ ὁ ὅρος ζῶον σημαί-
 νει τὰ εἶδη ὅλα, καὶ τὰ ἄτομα τῶν ζῴων. μὴ
 πεπληρωμένη εἶναι, ὅταν ὁ ὅρος σημαίνει τὰ
 εἶδη μόνον, ὄχι τὰ ἄτομα, ὡσάν, πᾶν ζῶον
 ἦν ἐν τῇ Κιβωτῷ τῆ Νῶε. ὅπερ πᾶν ζῶον δὲν
 σημαίνει καθεστὸν ἄτομον, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον εἶ-
 δος μόνον. ὅθεν, δὲν συμπεραίνει ὀρθὰ ὁ
 λέγων. Πᾶν ζῶον ἦν ἐν τῇ Κιβωτῷ τῆ Νῶε.
 Ὁ Πάππος ὅστις ζῶον, ἄρα ἦν ἐν τῇ Κιβωτῷ
 τῆ Νῶε. ἐπειδὴ ὅρος ζῶον, εἰς τὴν μείζονα
 σημαίνει μόνον τὰ εἶδη, ὄχι τὰ ἄτομα τῶν
 ζῴων.

ζώων. Συλλεκτική υπόθεσις εἶναι, ὅταν ὁ ὄρος λαμβάνεται ἀντὶ ὄλων ὁμῶ τῆδ' σημασι-
 μόνων, ὡσάν, οἱ Ἀπόστολοι εἰσὶ δώδεκα. Ὁ
 ὄρος Ἀπόστολοι σημαίνει ὄλης ἡνωμένους τοὺς
 Ἀποστόλους· ὅθεν δευ' λέγομεν Πέτρος δευ' δώ-
 δεκα, ἢ Ἰωάννης.

Διαιρεῖται πάλιν ἡ διαζωπτική υπόθεσις,
 εἰς διαζωπτικὴν ὠρισμένην, καὶ συμπεφυρμέ-
 νην, ἢ ἡγούω συγκεχυμένην. ὠρισμένη εἶναι,
 ὅταν ὁ ὄρος λαμβάνεται διωρισμένως διὰ εἴνα
 παρᾶγμα, ὡσάν, ἕνας Ἀπόστολος ἐπαράδωκε
 τὸν Χριστόν. Ὁ ὄρος Ἀπόστολος διωρισμένως ση-
 μαίνει τὸν Ἰῆδω μόνον. Συμπεφυρμένη εἶναι,
 ὅταν ὁ ὄρος ἀδιαφόρως λαμβάνεται διὰ καθ'
 ἕνα τῆδ' σημασινομένων, ὡσάν· τίς ὀφθαλμὸς
 εἶναι ἀναγκαῖος πρὸς τὸ ὄραῖν. Ὁ ὄρος ὀφθαλ-
 μὸς δὲν σημαίνει μάλλον τὸν δεξιόν, ἢ τὸν ἀρι-
 στερὸν, ἀλλ' ἀδιαφόρως λαμβάνεται, καὶ διὰ τὸν
 ἕνα, καὶ διὰ τὸν ἄλλον. ὅθεν δευ' σημαίνει ὀρ-
 θὰ ὅποιοις ἔλεγε· τίς ὀφθαλμὸς εἶσιν ἀναγ-
 καῖος πρὸς τὸ ὄραῖν, ἄρα ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς
 εἶσιν ἀναγκαῖος πρὸς τὸ ὄραῖν· ἐπειδὴ τὸσον ὁ
 δεξιὸς, ὡσάν καὶ ὁ ἀριστερός εἶναι ἀναγκαῖος
 διὰ τὴν ὄρασιν, καὶ ταῦτα πρὸς τῆς ὑποθέ-
 σεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῶν ἄλλων τῶ ὄρων ἰδιοτήτων.

Τοῦ ὄρου ἢ ἄλλαις ἰδιότητες εἶναι ἡ εἰσὶς, ἔκτασις, συζολή, μείωσις, ἀλλοξίωσις, καὶ προσηγορία. Στάσις εἶναι, ὅταν ὁ ὄρος λαμβάνεται κατὰ τὸν χρόνον ὅπερ σημαίνει ὁ συνδέσμος τῆς προτάσεως· ὡσανύ, ἀν εἰπῆς, Πέξος ὅτι Φιλόσοφος· ἡ φωνὴ Πέξος σημαίνει, πῶς κατὰ τὸ παρὸν ὑπάρχει, καὶ ἔχει τὴν φιλοσοφίαν. Ἐκτασις εἶναι, ὅταν ὁ ὄρος λαμβάνεται διὰ ἄλλον χρόνον ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπερ σημαίνει ὁ συνδέσμος, ὡσανύ, τυφλοὶ βλέπεσι, χωλοὶ περιπατοῦσιν, ὅπερ νοεῖται κατὰ τὸν ἀπερασμένον χρόνον· τυφλοὶ, καὶ χωλοὶ, ἤγουσι ἐκεῖνοι ὅπερ ἦσαν τυφλοὶ, καὶ χωλοὶ, πῶρα βλέπεσι, καὶ περιπατοῦσιν. Συζολή εἶναι, ὅταν ὁ κοινὸς ὄρος συσέλλεται εἰς σημασίαν συνωτέραν διὰ μέσον τῆς προσηγορίας, ὡσανύ· ὁ παρὸς ἄνθρωπος θέλει κληρονομήσῃ τὴν γλῶσσαν· ὁ ὄρος ἄνθρωπος συσέλλεται διὰ τῆς φωνῆς παρὸς, καὶ δὴ σημαίνει καθεστὸς ἄνθρωπον. Μείωσις, ἢ ἐλάττωσις εἶναι, ὅταν ὁ ὄρος ὅπερ σημαίνει εἷς πράγμα ἀπλῶς, διορίζεται νὰ σημαίνῃ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κατὰ τι· ὡσανύ, Αἰθίοψ ὅτι λευκός.

κὸς καὶ τὰς ὀδόντας· ὁ ὄρος λευκὸς ὅπερ καθ' αὐτὸν σημαίνει ὅλον τὸ ὑποκείμενον, διορίζεται πρὸς τὰς ὀδόντας μόνον. Ἀλλοξίωσις, ὅπερ καὶ διάστασις λέγεται, εἶναι λήψις τῆ ὀρεῖα ἐκ τῆς ἰδίας σημασίας εἰς ἄλλω μεταφορικῶ· ὡσαν, ὅταν ἡ γραφή ὀνομάζει τὸν Χριστὸν, Ἡλιον τῆς δικαιοσύνης, ἀμνὸν ἁμωμον· τὴν Θεοτόκον, ῥόδον, δάμαλιν, καὶ ὅμοια. Προσηγορία εἶναι, μετὰ τὴν ὁποῖαν οὐκ ὄρος, ὀνομάζει τὸν ἄλλον· ὡσαν, Ἀλέξανδρος ἔστι μέγας στρατάρχης· ὁ ὄρος μέγας κατηγοροῦναι, καὶ ὀνομάζει τὸν ὄρον στρατάρχης· ὁμοίως ὁ Σολομῶν ἢ πάνσοφος Βασιλεὺς· ὁ ὄρος πάνσοφος, ὀνομάζει τὸν ὄρον Βασιλεὺς.

Διαιρεῖται ἡ προσηγορία εἰς ὑλικὴν, καὶ κατὰ μορφὴν, ἐπειδὴ καὶ ὁ συγκεκριμένος ὄρος σημαίνει μορφὴν καὶ ὑλὴν. Μορφή εἶναι ἐκείνη, ἀπὸ τῆς ὁποῖας ὀνομάζεται τὸ ὑποκείμενον. Ὑλὴ εἶναι αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον· ὡσαν, ὁ ὄρος λευκὸς ἔχει μορφὴν, καὶ εἶναι ἡ λευκότης· καὶ ὑλὴν, καὶ εἶναι τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ὅπερ ἔχει τὴν λευκότητα, ἀπὸ τῆς ὁποῖας ὀνομάζεται. Προσηγορία ἐν ὑλικῇ εἶναι ὅταν τὸ κατηγορούμενον πίπτει ἐπάνω εἰς τὴν ὑλὴν τοῦ ὑποκειμένου, ὡσαν ὁ ἰατρὸς φάλλει τὸ κατηγορούμενον φάλλει πίπτει ἐπὶ τὸν ἰατρὸν, ὡς πρᾶγμα ὅπερ ἔχει τὴν ἰατρικὴν τέχνην,

νῆν , μὰ δὲν πίπτει ἐπάνω εἰς αὐτῶ τῆν
 τέχνῆν , καὶ δὲ τοῦτο εἶναι ὑλικὴ κατηγο-
 ρία . κατὰ μορφῶν κατηγορία εἶναι , ὅταν
 τὸ κατηγορούμενον πίπτει ἐπάνω εἰς τῶν μορ-
 φῶν τοῦ ὑποκειμένου· ὡσὰν , μουσικὸς φάλ-
 λει· ὅπου τὸ κατηγορούμενον , πίπτει ἐπά-
 νω εἰς τῶν μουσικῶν . ἐπειδὴ ὁ μουσικὸς , κα-
 θὸ μουσικὸς , ἤγουσιν καθὼς ἔχει τῶν μουσι-
 κῶν τέχνῆν , φάλλει , καὶ ταῦτα δεξιὰ τῆς τοῦ
 ὅρου ιδιοτήτων .

Κ Ε Φ Α Λ Ι Ο Ν 5'.

Περὶ τῆς πέντε φωνῶν τῆς Πορφυρίας .

Εἰς τὴν διαίρεσιν τῆς ὅρου εἵπαμεν , ὅτι
 ἄλλος εἶναι κοινὸς , καὶ καθόλου , καὶ ἄλ-
 λος εἰδικός . Τὸν εἰδικὸν δὲ θεωρεῖμεν , ὡσὰν
 ὅπερ δεξιὰ τῆς εἰδικῶν πραγμάτων δὲν δίδεται
 ὁπισθῆμιν , ὅθεν θεωρεῖμεν τὸν κοινὸν ὅρον .
 Ἀκολουθεῖ ἔν νὰ ἐξηγήσωμεν δύο πράγμα-
 τα· πρῶτον τὸν ἔσπον , μετὲν τὸν ὅποῖον εἶναι
 κοινὸς ὁ ὅρος , ἤγουσιν τὸ καθόλου . Δεύτερον τὴν
 διαίρεσιν τῆς κοινῶν πραγμάτων εἰς δέκα γέ-
 νη . λοιπὸν λέγομεν πρῶτα δεξιὰ τῆς καθόλου ,
 καὶ τῆς πέντε φωνῶν τῆς πορφυρίας , ὕστερα δὲ πε-
 εὶ τῆς κατηγοριῶν . Καθόλου , καὶ κοινὸν ση-

μαίνει πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει πολλὰ, πρὸς τὰ ὅποια ἀναφέρεται. ἐπειδὴ δὲ εἰς ἕως ἑξῆς εἷς πρᾶγμα ἀναφέρεται εἰς πολλὰ, ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι ἕξια τὰ καθόλου. α'. Καθόλου, καὶ κοινὸν εἶναι κατ' αἰτίαν, ἐκεῖνο δηλαδή, ὅπῃ δυνάται νὰ κάμῃ πολλὰ πρᾶγματα, ὡσανὺ ὁ Θεὸς τὰ σοιχεῖα. β'. Καθόλου εἶναι καὶ παράστασις, ἐκεῖνο δηλαδή ὅπῃ εἰκονίζει, καὶ παρασαίνει διάφορα πρᾶγματα· ὡσανὺ ἡ ἰδέα εἰς τὴν διαύοιαν τῆς κτίσεως, ἡ ὁποία παρασαίνει πολλὰς οἰκίας, καὶ ναὺς ὅπῃ ἔχουσιν ὁμοίωσιν. γ'. Καθόλου εἶναι τὸ λεγόμενον κατὰ τὸ εἶναι, καὶ ὑπάρχειν, καὶ οὐρίζεται, εἰς δυνάμενον ἐν πολλοῖς ὑπάρχειν, καὶ λέγεσθαι πρὸς αὐτῶς διηρημένως· ὡσανὺ, ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἡ ὁποία δέρισκεται εἰς πολλὰ ἄτομα, καὶ λέγεται πρὸς αὐτῶς διηρημένως· ἐπειδὴ λέγομεν, Πέτρος ἐστὶν ἀνθρώπος, Ἰωάννης ἐστὶν ἀνθρώπος. ἐδῶ εἰς τὴν λογικὴν θεωρῶμεν τὸ καθόλου καὶ τὸ εἶναι, τὸ ὁποῖον λέγεται καθόλου μεταφυσικόν, καὶ λογικόν, καὶ σημαίνει φύσιν καὶ ἐστίαν, ἢ νὰ εἰπῶ σαφέστερα, εἰς νοητὴν φύσεως ἀπλῶς, νοητικῶν παρὰ τῆς διανοίας ἔξω τῶν ἀτόμων αὐτῆς, ἡ ὁποία δέρισκεται εἰς ὅλα τὰ ἄτομα, καὶ λέγεται ἕξια καθ' οἷα διηρημένως, καὶ διανεμητικῶς. Οὕτως

τὸ καθόλου, δεῦν εἶναι τὸ πραγματικὸν ὑπάρχον ἔξω τῆς διανοίας, ἀλλ' ἐννοια ὑπάρχουσα εἰς τὴν διάνοιαν· λόγος χάριν, Ἡ ἀνθρωπίνη φύσις κοινῶς θεωρούμενη ἔξω τῆς ἀτόμων, δεῦν εἶναι πρᾶγμα ὑπάρχον, ἐπειδὴ δεῦν ὑπάρχει εἰς τὴν φύσιν τῆς ὄντων μία κοινὴ ἀνθρωπότης χωρισμένη ἀπὸ κάθε ὑποκείμενον ἀνθρώπου, ἀλλ' εἶναι λόγος ἐσίας, καὶ ἐννοια, ὅπερ ἔχει μόνον τὴν ὑπαρξιν εἰς τὸν νῦν.

Τῆτο λοιπὸν τὸ μεταφυσικὸν καθόλου, ὅπερ σημαίνει πρᾶγμα κοινὸν εἰς πολλὰ, διαιρεῖται εἰς πέντε ἔσπες, εἰς γένος, εἰς εἶδος, διαφορὰν, ἴδιον, καὶ συμβεβηκός· καὶ τέταις ἢ πέντε ὀνομασίαις τῶ καθόλου, λέγονται πέντε φωναῖς τῶ Πορφύειο, ὁποῖα ταῖς ἐξήγησεν ὁ πορφύειος, μέγας φιλόσοφος, συμμάθητις τοῦ Οἰγένεος, καὶ διδάσκαλος τοῦ Γαμβλίχου.

Ἡ διαίρεσις τέτη τῶ καθόλου δείχνηται φανερά, ἔπω· Κάθε πρᾶγμα, ὅπερ κατηγορεῖται, καὶ λέγεται δια' ἕτερον πρᾶγμα, ἢ εἶναι γένος, ἢ εἶδος, ἢ διαφορὰ, ἢ ἴδιον, ἢ συμβεβηκός. λοιπὸν πέντε εἶναι τὰ καθόλου, τὰ ὁποῖα, Κατηγορήματα, λέγονται παρὰ τῆς λατίνων φιλοσόφων, λόγος χάριν, Ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον, τὸ ζῶον λέγεται περὶ τῶ ἀνθρώπου ὡς

ὡς γένος αὐτῷ. Πέξος ἐστὶν ἄνθρωπος. Ὁ ὄρος ἄνθρωπος λέγεται παρὰ τῷ Πέξω ὡς εἶδος· ἄνθρωπος ἐστὶ λογικός· τὸ λογικὸν λέγεται παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ὡς διαφορά. Ἄνθρωπος ἐστὶ γελαστικός. Τὸ γελαστικὸν λέγεται παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ὡς ἴδιον. Πέξος ἐστὶ λευκός· τὸ λευκὸν λέγεται παρὰ τῷ Πέξῳ ὡς συμβεβηκός. λοιπὸν κάθε κοινὸς ὄρος, ὅπερ κατηγορεῖται διὰ ἄλλον ἢ εἶναι γένος, ἢ εἶδος, ἢ διαφορά, ἢ ἴδιον, ἢ συμβεβηκός. Ἐπειδὴ ἔν καθε παρᾶγμα, ὅπερ εἶναι καθόλου, ὀνομάζεται μὲ μίαν ἀπὸ ταῖς πέντε τέταις φωναῖς, διὰ τὸ τοῖς πέντε ἔσοποι τῷ κοινῷ ὄρει λέγονται, πέντε φωναί.

Γένος σημαίνει παρῶτον γενεάν, ὡσάν ὅταν λέγωμεν, ὁ Πέξος εἶναι ἀπὸ γένος βασιλικόν. β'. Σημαίνει τὴν Παξίδα τινός, ὡσάν, Ὁ πλάτων ἦτον Ἀθῆναῖος, εἰς τὸ γένος. γ'. Σημαίνει ἐσίαν κοινῶν εἰς πολλὰς, καὶ εἰς τὸν τὸν ἔσοπον θεωρῶντες τὸ γένος, οὐρίζομεν αὐτὸ, ἐσίαν κοινῶν, ὅπερ ἀρμόζει πολλῶν τῶν εἰδει διαφερόντων, ὡς μέρος κοινὸν τῆς ἐσίας· ὡσάν, ζῶον, τὸ ὑποῖον ἀρμόζει, καὶ κατηγορεῖται παρὰ πολλῶν, ἢ γυν περὶ τῷ ἀνθρώπῳ, λέοντος, ἵππου, καὶ βοός, οἱ ὅποιοι διαφέρουσι καὶ τὸ εἶδος· ἐπειδὴ, ἄλλο εἶδος ὁ ἄνθρωπος, ἄλλο ὁ ἵππος, ὁ βῆς,

βῆς, καὶ ὁ λέων· ὡς μέρος κοινὸν τῆς ἐσίας, ἐπειδὴ τὸ ζῶον εἶναι κοινὴ ἐσιώδης ιδιότης, μὲ τὴν ὁποίαν, τὰ διάφορα εἶδη, ἔχουσιν ὁμοίωσιν εἰς τὸ γένος. Διαμερεῖται τὸ γένος εἰς γενικώτατον, καὶ ὑπάλληλον. Γένος γενικώτατον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον περιέχει ὑποκάτωτε διάφορα εἶδη, ἀλλ' αὐτὸ δὲν περιέχεται, ἢ γὰρ δὲν ὑπόκειται εἰς ἄλλο γένος. λόγῳ χάριν, ἐσία ὅπερ περιλαμβάνει σῶμα, καὶ πνεῦμα, μὰ αὐτὴ δὲν ὑποτάσσεται. Γένος ὑπάλληλον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καὶ διάφορον χέσιν εἶναι γένος, καὶ εἶδος ὡσάν ζῶον· τὸ ὁποῖον ἀναφερόμενον πρὸς τὴν ἐσίαν, εἶναι εἶδος, ἀναφερόμενον πρὸς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι γένος. Σημείωσαι, ὅτι τὸ γένος λέγεται ἀνώτερον, καὶ διάφορον, διατι ἔχει ὑπ' αὐτὸ διάφορα εἶδη· τὸ εἶδος λέγεται μέρος τῆς γένους ὑποτακτικόν, διατι τὸ γένος κατηγορεῖται περὶ τῆς εἶδος, ὡσάν, ἄνθρωπος ἐπὶ ζῶον, τὸ ζῶον κατηγορεῖται περὶ τῆς ἀνθρώπου.

Εἶδος εἶναι ἐσία κοινὴ, ἢ ὁποία λέγεται περὶ πολλῶν, τῶ ἀριθμῶ μόνον διαφερόντων, ὡς ὀλόκληρος ἐσία· ὡσάν, ἄνθρωπος λέγεται περὶ τῆς Πέτρῳ, Ἰωάννῳ, καὶ τῶ λοιπῶν· οἱ ὁποῖοι τῶ ἀριθμῶ μόνῳ διαφέρουσιν ὡς ὀλόκληρος ἐσία. διατι ὅλη τοῦ Πέτρῳ, Ἰωάν-

Γωάννα, καὶ τῶν λοιπῶν ἢ ἑστία, εἶναι ἡ ἀν-
 θρωπότης, ἡ ὁποία περιέχει καὶ τὸ γένος, καὶ
 τὴν διαφορὰν. Σημείωσαι δὲ, ὅτι τὰ πράγ-
 ματα εἰς ἑῖς ἑόπας διαφέρουσι, καὶ διακρί-
 νονται, τῷ γένει, τῷ εἶδει, καὶ τῷ ἀριθμῷ.
 Διαφέρουσι καὶ τὸ γένος, ὅσα εἶναι διάφορα
 γένῃ πραγμάτων, ὡσανὲν τέχνη, καὶ ἀρετὴ, ἢ
 ὅσα ὑποτάσσονται εἰς διάφορα γένῃ, ὡσανὲν δι-
 καιοσύνη, καὶ μεταφυσικὴ· ἐπειδὴ ἡ δικαιοσύ-
 νη ἔχει γένος τὴν ἀρετὴν, καὶ ἡ μεταφυσικὴ
 τὴν ὀπισθίμην. τῷ εἶδει διαφέρουσι τὰ ἄτομα
 διαφορῶν εἰδῶν· ὡσανὲν ὁ Πέζος, καὶ ὁ βυκέ-
 φαλος. ὁ Πέζος εἶναι ἄτομον τῶ ἀνθρωπίνῃ
 εἶδους, καὶ ὁ βυκέφαλος τῶ ἵππου. ἡ διαφέρου-
 σι τῷ εἶδει ἀκόμι ἐκεῖνα τὰ εἶδη, ὅπερ ἔ-
 χουσι τὸ αὐτὸ γένος, ὡσανὲν ἄνθρωπος, καὶ
 ἵππος. κατ' ἀριθμὸν διαφέρουσι ὅσα εἶναι ὑ-
 ποκάτω εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος· ὡσανὲν Πέζος,
 Γωάννης, οἱ ὁποῖοι ποιῶσιν ἀριθμὸν, καὶ
 εἶναι τῶ αὐτῷ ἀνθρωπίνῃ εἶδους. λοιπὸν τὸ
 εἶδος λέγεται περιὲ πολλῶν ὅπερ διαφέρουσι
 μόνον καὶ τὸν ἀριθμὸν. Διαιρεῖται τὸ εἶδος
 εἰς ὑπάλληλον, καὶ εἰδικώτατον. ὑπάλληλον
 εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καὶ διάφορον ἑόπου
 εἶναι γένος, καὶ εἶδος· ὡσανὲν τὸ ζῶον, ὅπερ
 εἶναι γένος τῶ ἀνθρώπου, καὶ εἶδος τῆς ἑστίας.
 Εἰδικώτατον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατ' ἐδέ-

να ἕξοπον εἶναι γένος, ἀλλ' ἀμέσως ἔχει ὑπ' αὐτὸ τὰ ἄτομα· ὡσάν ἄνθρωπος. Σημειώσαι, ὅτι τὸ γένος, καὶ τὸ εἶδος λέγεται ὅλον ἐν δυνάμει, διατι ἐκεῖνο ἔχει ὑπ' αὐτὸ τὰ ἄτομα· λέγεται γὰρ τὸ γένος πρὸς τῶν εἰδῶν, καὶ τὸ εἶδος πρὸς τῶν ἀτόμων. Τὸ εἶδος ἔχει ἐνεργείᾳ τὸ γένος, καὶ τὰ ἄτομα ἔχουσιν ὡσαύτως τὸ εἶδος· ὡσάν, ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὸ ζῶον, καὶ ὁ Πέτρος τὴν ἀνθρωπότητα. Ἄτομον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον περιέχεται ὑποκάτω εἰς τὸ εἶδος, καὶ δὲν διαιρεῖται εἰς ἄλλο ὅμοιον· ὡσάν, Πέτρος, Γεωργίου εἶναι ἄτομα τῶ ἀνθρώπου, διατι ἔτε ὁ Πέτρος διαιρεῖται εἰς ἄλλον ὅμοιον Πέτρον, ἔτε ὁ Γεωργίου εἰς ἄλλον ὅμοιον Γεωργίου.

Διαφορὰ κοινὸς, εἶναι τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, διὰ τῶ ὁποῖος τὸ ἓνα διαφέρει ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὅθεν ἄλλη λέγεται καὶ συμβεβηκὸς, ὅταν τὰ πρᾶγματα διαφέρουσι διά τινος συμβεβηκότητος· ὡσάν ὁ ἀμαθὴς, διαφέρει ἀπὸ τὸν σοφόν· ἄλλη εἰδική, ὅταν τὰ πρᾶγματα διαφέρουσι, διὰ καμμίαν ιδιότητα· ὡσάν, ὁ Κύκνος διαφέρει μὲ τὴν λευκότητα ἀπὸ τὸν κόρακα. Ἄλλη ἐσιώδης, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐσιωδῶς διαφέρουσι τὰ πρᾶγματα· τὴν ἐσιώδη διαφορὰν θεωροῦμεν, καὶ οὐρίζεται, διὰ κατηγορούμενον ἐσιώδης, πρῶτον, καὶ ἀρκτικόν, μὲ τὸ ὁποῖον τὸ
 εἶνα

ένα είδος διαφέρει ἀπὸ τὸ ἄλλο· ὡσὰν, τὸ
 λογικὸν εἶναι ἢ διαφορὰ τῶ ἀνθρώπου, ἀπὸ
 τὰ ἄλλα ζῶα, διατὶ εἶναι τὸ κατηγορέμε-
 νον, καὶ ἐσιῶδες ἐκεῖνο ἰδίωμα, μετὸ ὁποῖον
 σωίζεται τὸ ἀνθρώπινον εἶδος. Ἡ διαφορὰ
 λέγεται τῶ γένους διαιρετικὴ, καὶ τῶ εἴδους συ-
 σατικὴ· διατὶ διαιρεῖ τὸ γένος εἰς τὰ εἶδη,
 καὶ εἶναι μέρος τῶ εἴδους συσατικόν· ὡσὰν, τὸ
 λογικὸν, διαιρεῖ τὸ ζῶον τὸ λογικόν, ἀπὸ
 τὸ ἄλογον, καὶ εἰδοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὡς
 μέρος τῆς ἐσίας πρώτου, καὶ ἀρκτικόν, πρὸς
 διαφορὰν τῶ ἰδίου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐσιῶδες
 κατηγορέμενον, μὰ ὄχι ἀρκτικόν. Ὅθεν τὸ
 λογικόν, λέγεται ἐσιῶδες πρώτη, καὶ ἀρκτι-
 κὴ διαφορὰ τῶ ἀνθρώπου, διατὶ ἐξέχεται
 εἰς τὸν ὀρισμὸν τῶ ἀνθρώπου, ὅπῃ λέγεται
 ζῶον λογικόν, καὶ διατὶ εἶναι μέρος συσατι-
 κὸν τῆς ἐσίας τῶ ἀνθρώπου. Ἡ ὀπισθὴμη πάλιν
 λέγεται ἐπομένη ἐσιῶδες διαφορὰ, καὶ
 ἴδιον τῶ ἀνθρώπου· ἐπειδὴ τὸ λογικόν εἶναι
 αἴτιον εἰς τὸν ἄνθρωπον, να εἶναι ὀπισθὴμης
 δεκτικὸς, καὶ διὰ τῆτο λέγεται πρώτη ἐσιῶδες
 διαφορὰ τῶ ἀνθρώπου.

Ἰδιον εἶναι ἢ ἰδιότης ἐκείνη, ὅπῃ ἔχσσι τὰ
 παράγματα· τῆτο εἰς τέσσαρες ἔόπης θεωρεῖ-
 ται· α. Ἰδιον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπῃ ἀρμόζει
 ἐνὸς εἴδους μόνον, καὶ ὄχι ὅλων τῶ ἀτό-
 μων·

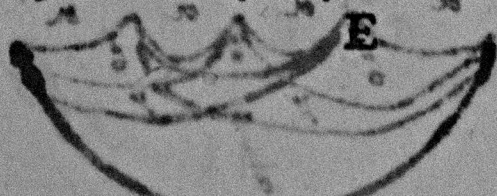

μων· ὡσάν, τὸ εἶναι ἰατρὸν· ἐπειδὴ μόνον τὸ ἀνθρώπινον γένος, εἶναι δεκτικὸν τῆς ἰατρικῆς τέχνης, μὰ δὲν εἶναι ἰατρὸς κάθε ἄνθρωπος. β'. Ἰδιον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπῃ ἀρμόζει ὅλων τῶν ἀτόμων εἰς εἶδος, μὰ ἀρμόζει καὶ ἐτέρου εἶδος· ὡσάν, τὸ εἶναι δίπεν, ἀρμόζει ὅλων τῶν ἀνθρώπων, μὰ ἀκόμι καὶ τῶν κτηνῶν. γ'. Ἰδιον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ ὅλα τὰ ἄτομα εἰς μόνον εἶδος, μὰ ὄχι πάντοτε, ὡσάν, τὸ συλλογίζεσθαι· ἐπειδὴ ἀνάμεσα εἰς ὅλα τὰ ζῶα, μόνος ὁ ἄνθρωπος συλλογίζεται, μὰ ὄχι πάντοτε. δ'. Ἰδιον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀρμόζει τῶν ἀτόμων εἰς εἶδος μόνον πάντοτε, ὡσάν τὸ γελασικόν. Κατὰ τῆτον τὸν τρόπον θεωρεῖται τὸ ἴδιον, καὶ οὐρίζεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ περὶ πολλῶν τῶν ἀειθμῶν διαφερόντων, ὡς ἀναγκαῖον συμβεβηκὸς, καὶ ἀντίστροφον· ὡσάν, γελασικὸν λέγεται καὶ τὰ Πέξος, Γωάννε, καὶ τῶν λοιπῶν, οἱ ὁποῖοι διαφέρουσι καὶ τὸν ἀειθμὸν, ὡς συμβεβηκὸς ἀναγκαῖον· ἐπειδὴ οἱ περὶ παπτικοὶ τὸ ἴδιον ὀνομάζουσι, ἐσιῶδες συμβεβηκὸς, ὡς ἐκ τῆς ἐσίας περὶ εὐχόμενον, καὶ ἀντίστροφον· ἐπειδὴ λέγομεν, Πέξος ἐστὶν ἄνθρωπος, λοιπὸν εἶναι γελασικός· καὶ ἀντίστροφως· Πέξος ὅστις γελασικός, λοιπὸν εἶναι ἄνθρωπος.

Συμβεβηκὸς εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἢ μπο-
 ρεῖ νὰ ὀρεθῆ, καὶ νὰ μὴ ὀρεθῆ εἰς τὸ ὑπο-
 κείμενον, δίχως φθορὰν τῆς τῆ ὑποκειμένου
 ἐσίας, ὡσὰν λευκότης, σοφία, ἀμάθεια,
 καὶ ὅμοια. Ἐπειδὴ ἄνθρωπος, ποτὲ μὲν εἶναι
 λευκός, ποτὲ δὲ μέλας, δίχως φθορὰν τῆς
 ἀνθρωπότητος· καὶ πάλιν πότε εἶναι σοφός,
 πότε δὲ ἀμαθής, δίχως φθορὰν τῆς ἐσίας.
 Σημείωσαι δὲ, ὅτι τὸ ὑποκείμενον, ἄλλο λέ-
 γεται λογικόν, ἄλλο φυσικόν. λογικόν εἶναι
 ἐκεῖνο, ὅθεν τῆ ὁποῖα λέγεται τὸ κατηγορέ-
 μνον, ὡσὰν Πέξος ὅστιν ἄνθρωπος. Ἡ φωνή
 Πέξος εἶναι λογικόν ὑποκείμενον, διατι-
 περὶ τῆ Πέξος κατηγορεῖται ἢ φωνὴ ἄνθρω-
 πος. φυσικόν ὑποκείμενον εἶναι ἐκεῖνο, εἰς
 τὸ ὁποῖον ἔχουσι τὴν ὑπαρξίν τὰ συμβεβηκό-
 τα· ὡσὰν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ὑποκείμενον
 τῆς λευκότητος, τῆς σοφίας, τῆς ὀμορφίας,
 καὶ ὅμοια. Ἐπειδὴ ἢ λευκότης, σοφία, καὶ
 ὀμορφία, ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· μὴ
 ἢ μπορῶντας καὶ τρόπον φυσικόν νὰ σταθῶν ἔ-
 ξω τινὸς ὑποκειμένου τὰ συμβεβηκότα. Ἡ
 μορφή, καὶ τὸ χῆμα εἶναι τὰ συμβεβηκότα τῆ
 ἄρτε εἰς τὸ ἀχραντον μυσῆριον τῆς ὀχαρι-
 σίας, καὶ τὰ εἶδη, καὶ συμβεβηκότα τῆ ἄρ-
 τε, καὶ οἶνε ἀληθῶς, εἶναι ἔξω τῆς ἐ-
 σίας τοῦ ἄρτου, καὶ οἴνου μετὰ τὸν ἀγιασ-
 μόν

ρον, διατι η εσία τα αρτα, και οινε, ε-
 γινε σωμα, και αιμα τα χεισθ, ομως τα-
 το συμβαινει κη τροπον υπερφυσικοντε, και
 ασιωηθισον.

Διαιρειται το συμβεβηκος εις χωρισον, και
 εχωρισον. χωρισον ειναι εκεινο, οπε διαιρει-
 ται απο το υποκειμενον, ωσαν το χημα χω-
 ριζεται απο το παγμα. λογε χαιεν. η τρογ-
 γυλοτης εις το κελ χωριζεται, διατι απο χη-
 μα σφαιροειδεσ, γινεται γωνιωδεσ. Αχωρισον
 ειναι εκεινο, το οποιον χωριζεται μονον νοε-
 ρωσ, οχι πραγματικωσ. ωσαν, η λευκοτης εις
 τον κυκνον, η μελανοτης εις τον κορακα. τατα
 τα αχωρισα συμβεβηκοτα διαφερασιν απο το
 ιδιον, εις οσον τα συμβεβηκοτα δεν προερ-
 χονται απο τλω εσιαν τα υποκειμενα. οθεν
 αρνεμεθα αυτα διχως φθοραν του παγμα-
 τωσ. μα το ιδιον προερχεται εκ τησ εσιασ,
 κη ειναι αναγκαιον. Διαιρειται παλιν το συμ-
 βεβηκος εις εξωτερικον, η λογικον, κη εσωτε-
 ρικον, η φυσικον. Εξωτερικον ειναι εκεινο,
 το οποιον εξωθεν ονομαζει το υποκειμενον,
 μη υπαρχον εν αυτω, οθεν λεγεται προση-
 γορεια εξωτερικη. ωσαν, ο οικωσ λεγεται ο-
 ρομωωσ εκ τησ ορασεωσ, η οποια ειναι εξω
 τα οικωσ. Εσωτερικον ειναι εκεινο, το οποιον
 υπαρχει εν τω υποκειμενω. ωσαν, ο ανθρω-

πος λέγεται σοφός ἀπὸ τῆς σοφίας, ὅπου εἶναι εἰς αὐτόν. Πάλιν τὸ συμβεβηκὸς δια-
 ρεῖται εἰς ἀπολελυμένον, καὶ σχετικόν. Ἀπο-
 λελυμένον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀρμόζει τῷ
 ὑποκειμένῳ δίχως ἀναφορᾶν· ὡσαύτ, ὁ Ἥλιος
 εἶναι κινητός. ἢ κίνησις εἰς αὐτόν, εἶναι συμ-
 βεβηκὸς ἀπολελυμένον. Σχετικόν εἶναι ἐκεῖ-
 νο, τὸ ὁποῖον ἀρμόζει τῷ ὑποκειμένῳ μὲ ἀνα-
 φορᾶν εἰς ἄλλο πρᾶγμα· ὡσαύτ, ὁμοιότης, ἰσό-
 πτης, καὶ ὁμοία· καὶ ταῦτα πρὸς τῆς πρῶτε φωνῶν
 τῷ Πορφυρίῳ· μὰ πρέπει νὰ σημειώσης, πῶς
 ὅταν εἰς τῆς πρότασιν κατηγορεῖται γένος, εἶ-
 δος, ἢ διαφορὰ, ἢ κατηγορία λέγεται ἐσιώδης.
 ὅταν κατηγορεῖται ἴδιον, ἢ συμβεβηκὸς, ἢ κα-
 τηγορία λέγεται ἐνδεχομένη· ὡσαύτ, Πέπτος ἐ-
 σὶν ἄνθρωπος, ἐσὶ ζῶον, ἐσὶ λογικὸς, ἢ κα-
 τηγορία λέγεται ἐσιώδης, ἐπειδὴ τὸ γένος, τὸ
 εἶδος, καὶ ἡ διαφορὰ σημαίνει τῆς ἐσίαν τῷ ὑπο-
 κειμένῳ, μὰ ὅταν λέγομεν· Πέπτος ἐσὶ γελα-
 σικὸς, ἐσὶ λευκὸς, ἢ κατηγορία εἶναι ἐνδεχο-
 μένη, διατὶ τὸ ἴδιον, καὶ τὸ συμβεβηκὸς εἶναι,
 ὡς λέγουσιν οἱ περὶ παθητικῶν, περὶ τῆς
 ἐσίας, τὸ μὲν ἴδιον ἀναγκαῖα περὶ τῆς
 ἐκ τῆς ἐσίας προερχομένη, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἐ-
 ξωτερικὴ, ἐπειδὴ δὲν προέρχεται ἀπὸ τῆς οὐ-
 σίας.

ἴδον. λογικόν. οὐκ ἐσὶ. γελαστικόν. λευκόν. μὲν
 μένος. διαφορὰ. ἴδον. ἴδον. συμβεβηκὸς

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῶν Κατηγοριῶν.

Εξηγήσαμεν ἕως πῶρα τὰς ἑσώπας, κατὰ τὰς ὁποίας εἷνα πρᾶγμα λέγεται πολλῶν κατωτέρων, ἀκολουθεῖ νὰ εἰπῶμεν εἰς πόσα γένη διαίρενται ἐκεῖνα, ὅπῃ ὡς κοινὰ, καὶ ἀνώτερα, λέγονται περὶ τῶν κατωτέρων. τῆτα ἐν τῷ γένει λέγονται κατηγορίαι, διὰ τὴν κατηγορία σημαίνει ἀπόδοσιν εἰς ἕτερον, ὡσανὺ ὅταν λέγομεν. Πέξος ἐστὶν ἄνθρωπος, ἀποδίδω τῷ Πέξος τὸν ὄρον ἄνθρωπος. Ορίζονται λοιπὸν ἡ κατηγορίαις, ὑπέρτατα, καὶ χυικώτατα γένη, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται, καὶ ἀνάγονται ὅλα, ὅσα λέγονται, καὶ κατηγορενται περὶ τῆς οὐκίης ἐσίας, ἢ διάταξις τῶν σημαντικῶν ὄρων, καὶ φωνῶν ὑποκάτω εἰς εἷνα γενικώτατον γένος. ἐπειδὴ πᾶσα φωνὴ σημαντικὴ ἀνάγεται εἰς μίαν τῶν κατηγοριῶν. ὅθεν ὀρίζονται ἐκ τῆς ἑσώπας, διάφορος ἑσώπος τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων, καὶ φυσικῶν πρᾶγμάτων. ἐπειδὴ κάθε πρᾶγμα ὅπῃ εἶναι εἰς τὸν κόσμον, περὶ μέχεται εἰς τὰς κατηγορίας. τῆταις λοιπὸν εἶναι δέκα, ἐσία, ποσὸν, ποιὸν, πρὸς τι, πῃ, πότε, ἐνεργεῖν, πάχειν, κεῖ-

θαι, κὴ ἔχειν. Σημείωσαι, ὅτι τὰς κατηγορίας θεωρεῖ ἡ Λογικὴ, κὴ ἡ Μεταφυσικὴ. καθὼς εἶναι γένη ἀνώτατα πραγμάτων, κὴ διάταξεις τῶν φωνῶν, θεωρῶνται ἀπὸ τῆς Λογικῆς. ἐπειδὴ ὁ διαλεκτικὸς, ἐξετάζει τὸ γένος, κὴ τὸ εἶδος, καθὼς πάλιν ἡ κατηγορίας εἶναι ἕξ ὅποι, εἰς τὰς ὁποίας διαιρεῖται τὸ ὄν, θεωρῶνται εἰς τῆς μεταφυσικῆς, ὅθεν ὁ Μεταφυσικὸς ἔχει νὰ ἐξετάζη, τῆς φύσιν τῆς κατηγοριῶν. Ἡμεῖς ὁμως μὲ τῆς πρέπασαν βραχυλογίαν ἐξηγῶμεν ταῦτα πάντα, καὶ διὰ νὰ ἔχης πάντα εἰς τῆς μνήμῃς τὰς δέκα κατηγορίας, σὲ τὰς περισφαλίζω, εἰς τὰς δύο τέτες σίχες.

ἕξ ὅποι	εἰς τὰς	εἰς τὰς	εἰς τὰς	εἰς τὰς
ἕξ ὅποι	εἰς τὰς	εἰς τὰς	εἰς τὰς	εἰς τὰς
ἕξ ὅποι	εἰς τὰς	εἰς τὰς	εἰς τὰς	εἰς τὰς

ἕξ ὅποι, τρεῖς, δέκα, καταφλέκτες ἀμφιδροσίζει. φύχει, χθές, κοίμῃ, οἴκοθε, λευκολίτων.

Τὸ ὕδωρ, σημαίνει τῆς ἕξιαν. ἕξις, τῆς ποσότητα. δέκα, τὸ πῶς τι. καταφλέκτες, τὸ πάχειν. ἀμφιδροσίζει, τὸ ἐνεργεῖν. φύχει, ποιόν. χθές, φανερώνει τὸ πότε. κοίμῃ, τὸ κεῖσθαι. οἴκοθε, τὸ πῶς. λευκολίτων, τὸ ἔχειν.

Περὶ Οὐσίας.

ΤΗΣ Οὐσίας τὸ ὄνομα ἔχει δύο συμασίας, ἢ σημαίνει τὴν φύσιν, καὶ τὸ εἶναι τοῦ πράγματος· καὶ εἰς τῶτον τὸν ἔσῳπον ἡ ἔσῳα λέγεται, καὶ πάλιν τῶν συμβεβηκότων· ἐπειδὴ καὶ τὰ συμβεβηκότα, ἔχουσι τὴν φύσιν, καὶ εἶναι. Πάλιν ἔσῳα σημαίνει μερικὸν τινὰ ἔσῳπον τῷ ὑπάρχειν, καὶ κατὰ τῶτον τὸν ἔσῳπον εἶναι ἡ πρώτη κατηγορία· ὅθεν σημείωσαι, ὅτι εἰς δύο ἔσῳπους ὑπάρχουσι τὰ πράγματα· ἢ καθ' ἑαυτὰ ἔξω τινὸς φυσικῆς ὑποκειμένης, ἢ ἔχουσι τὴν ὑπαρξίν εἰς κανένα ὑποκείμενον. Ὅσα ὑπάρχουσι ἔξω τῷ ὑποκειμένῳ, λέγονται ἔσῳαι· ὅσα ὑπάρχουσι ἐν τῷ ὑποκειμένῳ, λέγονται συμβεβηκότα. Οὐσία λοιπὸν εἶναι πρᾶγμα καθ' ἑαυτὸ ὑπάρχον, ἔξω φυσικῆς ὑποκειμένης· ὡσάν, Ἄγγελος, ἄνθρωπος, δένδρον, ζῶον, ἵππος, Πέπλος, ἥλιος, ἀστὴρ, καὶ ὅμοια· ἐπειδὴ τῶτα δὲν ἔχουσι τὴν ὑπαρξίν εἰς κανένα φυσικὸν ὑποκείμενον, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὰ ὑπάρχουσι· μὰ ὑγεία, ἀρετὴ, ὀμορφία, σοφία, καὶ ὅμοια, εἶναι συμβεβηκότα· διατὶ ὑπάρχουσι εἰς ὑποκείμενον· λόγῳ χάριν, ἡ ὑγεία, ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ σοφία, δὲν ἔχουσι ὑπαρξίν, ἔξω ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῷ ἀνθρώπῳ. Διατὶ

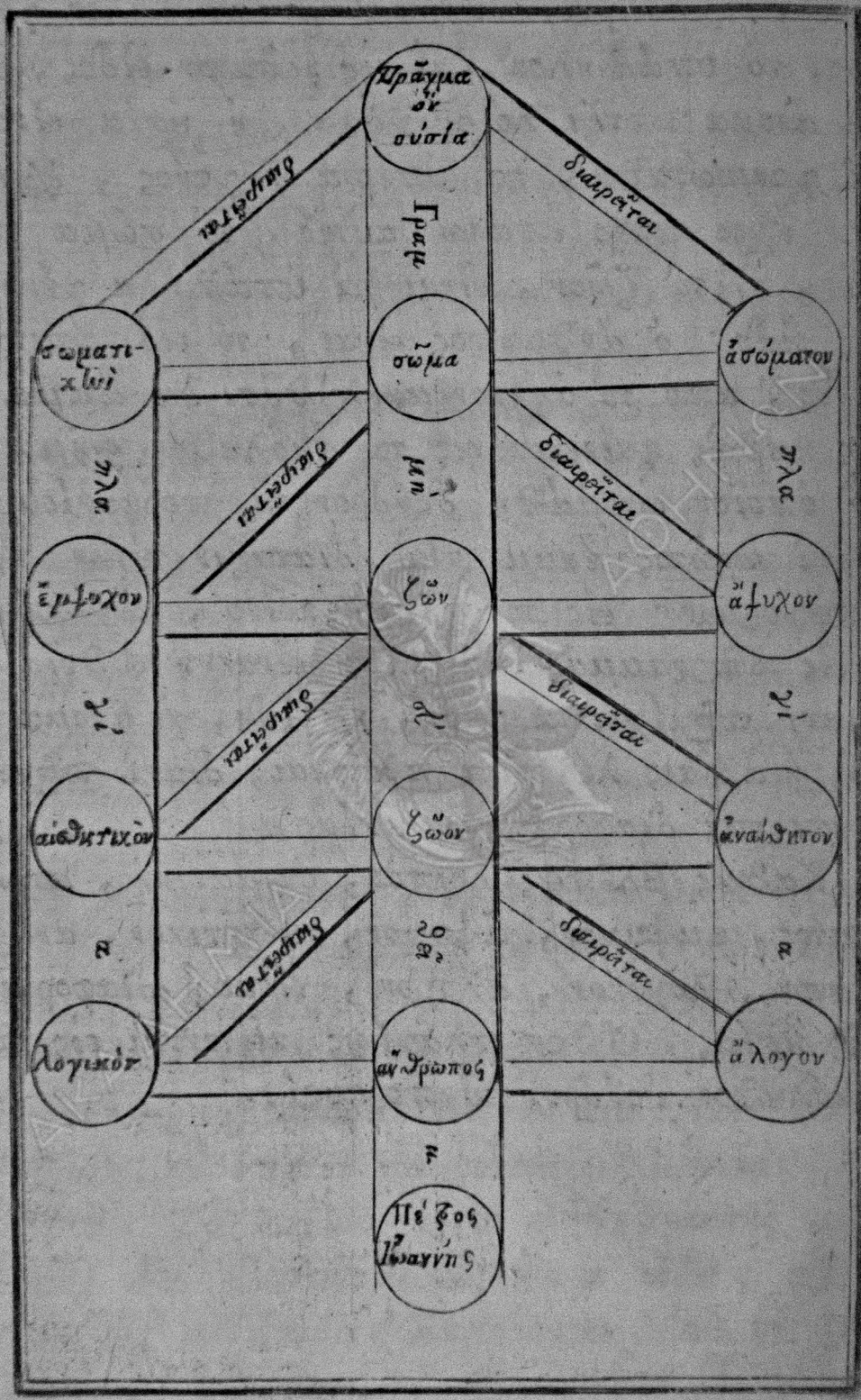
ρεῖται ἡ ἔσία εἰς κοινὴν, καὶ ἐνικλὴν· ἐνικλὴ εἶναι τὰ ἄτομα· κοινὴ εἶναι τὰ γένη, καὶ τὰ εἶδη, ὅπερ λέγονται κατὰ πολλῶν, ὡσάν, ἄνθρωπος, ζῶν, καὶ ὅμοια· πῶς ἔσίας ἢ ιδιότητες εἶναι δύο. α'. Ἡ ἔσία δὲν δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἢ γέν· ἀγκαλὰ, καὶ μία ἔσία εἶναι ὀλιγότερη ἀπὸ τῆς ἄλλης, δὲν εἶναι ὅμως πῶρα περισσό-
τερη ἔσία, καὶ πῶρα ὀλιγότερη, καθὼς ἡ σοφία αὐξάνει. β'. Ἰδιότης εἶναι, ὅτι μία ἔσία καθ' ἑαυτὴν δὲν ἔχει ἐναντίαν τῆς ἄλλης, ἀλλὰ διὰ μέσον τῆς αὐτῆς πισητότων, καὶ συμβεβηκότων· ὡσάν, τὸ ὕδωρ ὡς ἔσία δὲν ἀντιμάχεται μὲ τῆς φωτῆς, ἀλλὰ τὰ συμβεβηκότα τῷ ὕδατος, καὶ πυρός τῆς ἀντίθεσιν ἔχουσι.

Τῆς ἔσίας κατηγορία διατάσσεται εἰς τῶτον τὸν ἔσπον. Ἡ ἔσία διαρεῖται εἰς σωματικὴν, καὶ ἀσώματον· ἡ σωματικὴ ἔσία λέγεται σῶμα· ἡ ἀσώματος πνεῦμα· τὸ σῶμα πάλιν, ἢ εἶναι ἐμφυχον, καὶ λέγεται ζῶν, ἢ εἶναι ἀψυχον· τὸ ἐμφυχον διαρεῖται, εἰς αἰσθητικόν, καὶ ἀναἰσθητον· τὸ αἰσθητικόν εἶναι τὸ ζῶον, τὸ ὁποῖον διαρεῖται εἰς λογικόν, καὶ ἄλογον· τὸ λογικόν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δὲν διαρεῖται εἰς ἄλλα εἶδη, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ ἄτομα. Σημεῖωσαι, ὅτι οἱ διαλεκτικοὶ, διαρεῖσι, καὶ διατάττωσιν εἰς τούτον τὸν ἔσπον τῆς ἔσίας, διὰ τὰ ἐγνωσθῆναι
καθ'

καθ' ἑαυτὸν τὸ γενικώτατον, καὶ ἐπάλληλον γένος, τὸ ὑπάλληλον, καὶ εἰδικώτατον εἶδος, καὶ τὰ ἄτομα· ἔτσι λόγος χάριν, ἢ εἰσία εἶναι τὸ γενικώτατον, καὶ ὑπέριστατον γένος, διὰ τὸ ἔχει ἄλλο ἐπάνω αὐτῆς. τὸ σῶμα τὸ ζῶν, καὶ τὸ ζῶον, εἶναι τὰ ὑπάλληλα γένη, καὶ εἶδη· ὁ ἄνθρωπος εἶναι, τὸ εἰδικώτατον εἶδος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἀκολουθεῖσι τὰ ἄτομα, ὡς καθὼς φαίνεται εἰς τὸ ἀκόλουθον σχῆμα, τὸ ὁποῖον ὠνομάθη δένδρον τῆς πορφυρείου, διὰ τὸ πρῶτος ἔκαμε τὴν διάταξιν τῶν τῶν κατηγοριῶν εἰς τὸ σχῆμα ἐκεῖνο, ὁρίζουσαι τρεῖς ὀπιγραμμάς. ἡ μέση εἶναι ἡ δὲ δεῖα, διὰ τὸ περιέχει τὰ γένη, καὶ εἶδη, καὶ ἄτομα, καὶ ἡ ἄλλαι λέγονται πλαγίαι, διὰ τὸ περιέχουσι τὰς διαφορὰς τῆς εἰσίας.

Καθὼς βλέπεις λοιπὸν, σωματικὴν, ἀσώματος, ἐμφυχον, ἀψυχον, αἰσθητικὸν, ἀναίσθητον, λογικὸν, ἀλογον, εἶναι ἡ διαφοραῖς τῆς εἰσίας. Ὅθεν πλαγίως κείτονται εἰς τὸ ἀκόλουθον δένδρον τῆς πορφυρείου.

Ὀπορφύριος ὡς μὲν ἰσδαῖος, ἔγινε δὲ Χει-
σιανός, καὶ πάλιν ἀρνήθη. ὑπῆρχε δὲ ἐκ
Τύρου τῆς Συδώνος.

Περὶ ποσῶν.

Τὸ ποσὸν, ἢ γὰρ ἡ ποσότης, εἶναι ἢ ἔκ-
τασις, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πραγμάτων
ὄθου διὰ μέσον τῆς ποσότητος, ἄλλο λέγεται
μεγάλον, ἄλλο μικρόν, ἄλλο πολὺ, ἄλλο
ὀλίγον. Διαιρεῖται ἡ ποσότης εἰς καὶ σι-
νέχειαν, καὶ διακεκριμένω. Ποσότης καὶ σι-
νέχειαν εἶναι, τῆς ὁποίας τὰ μέρη εἶναι ὡσμέ-
να, καὶ τῶτα εἶναι ἢ ἔκτασις. Ποσότης διακε-
κριμένη εἶναι, τῆς ὁποίας τὰ μέρη εἶναι
κεχωρισμένα, ὡσάν τὸ πλῆθος, καὶ ὁ ἀρι-
θμὸς. πάλιν ἡ καὶ σι-νέχειαν διαιρεῖται εἰς
διαμνήσαν, καὶ καὶ διαδοχῶ. Διαμνήσα
εἶναι, τῆς ὁποίας τὰ μέρη ὑπάρχουσιν ὁμοῦ
δίχως διαδοχῶ, καὶ εἶναι τὸ μῆκος, ἢ ὄπι-
φάνεια, καὶ τὸ στερόν. Κατὰ διαδοχῶ εἶναι,
τῆς ὁποίας τὸ εἷνα μέρος ἀκολουθεῖ τὸ ἄλλο
ὡσάν ὁ καιρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον κάθε στιγμή
διαβαίνει, καὶ ἀκολουθεῖ ἄλλη. Τῆς ποσότητος
ιδιότης εἶναι, γὰρ κἀνή δύο πράγματα ἴσα,
ἢ ἄνισα. ὡσάν, τὸ μέγεθος δύο στυ-
θα-

Θαμῶν, εἶναι ἄνισον μὲ τὸ μέγεθος τῶν
 ἕξιων.

Περὶ ποιότητος.

Ποιότης εἶναι κοινῶς, καὶ λέγεται κάθε
 πράγμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται ἡ
 οὐσία· ὡσαν, ἀπὸ τὸ λογικόν, ὀνομάζεται
 λογικὸς ὁ ἄνθρωπος. Ἀπὸ τῆ παντοδυναμίας,
 παντοδύναμος ὁ Θεός. ὅθεν ἡ ποιότης σημαί-
 νει, τόσον οὐσιῶδες κατηγορέμῃον, ὡσαν καὶ
 ἐνδεχόμενον. ὅμως ἐδῶ νοεῖται ἡ ποιότης διὰ
 τὰ ἐνδεχόμενα κατηγορέμῃα, μὲ τὰ ὁποῖα ἀ-
 ποκενόμεθον ὅταν μᾶς ἐρωτῆσι, ποῖον καὶ τί
 λογῆς εἶναι τὸ πράγμα, ὡσαν, ἂν ἐρωτήσης,
 ποῖος ἦτον ὁ Ἀριστοτέλης, ὃν λέγουσιν; ἦτον φι-
 λόσοφος. ἡ φιλοσοφία εἶναι τὸ λοιπὸν ποιό-
 τος. Ὀρίζεται ἀκόμη ἡ ποιότης, διορισμὸς
 τῆς οὐσίας, διατὶ τῆ διορίζει μᾶλλον εἰς εἶνα
 ἕξον, ἢ εἰς ἄλλον· ὡσαν ἡ γλυκύτης εἰς
 τὸν καρπὸν, διορίζει νὰ εἶναι γλυκὺς ὁ καρ-
 πός, καὶ ὄχι πικρός. ἡ λευκότης εἰς τὸν Πέ-
 ρον, τὸν διορίζει νὰ εἶναι λευκός, καὶ ὄχι μέ-
 λας. Διαιρεῖται ἡ ποιότης εἰς ἕξι, καὶ διά-
 θεσιν, εἰς δυνάμιν φυσικῶ, καὶ εἰς ἀδυνα-
 μίαν, εἰς πάθος, καὶ παθητικῶ ποιότητα,
 καὶ εἰς χῆμα. Ἐξίς εἶναι δύκολία, ὅπῃ λαμ-

βάνομεν μὲ τὴν ἄσκησιν, καὶ σωήθειαν, διὰ τὰ πράττωμεν εἷς τὸ πρᾶγμα. Τέτοιαις εἶναι ἡ ἐπισημῆμαις, καὶ ἀρεταῖς. Δυνάμεις φυσικὴ εἶναι ἐκείνη, ὅπῃ ἔχομεν ἀπὸ τὴν φύσιν, διὰ τὰ κἀνωμεν, ἢ τὰ δεχόμεσθε κἀνενα πρᾶγμα, ὡσάν ἡ αἰδήσῃς, ἢ δυνάμῃς τῆς ψυχῆς, διάνοια, θέλησις, καὶ μνήμη. Διάθεσις εἶναι, ἡ ἀρχὴ τῆς ἕξεως, ὅταν δὴ ἐλάβομεν τελείως τὴν δύκολίαν. Πάθος εἶναι, ἡ διάθεσις ὅπῃ ἔχει τὰ πράγματα, διὰ μέσον τῆς ὁποίας κινῆσι κἀμμίαν αἰδήσῃν ὡσάν ἡ γλυκύτης εἰς τὸ μέλι. ἡ πυρότης εἰς τὴν φωτίαν. Σχῆμα εἶναι, ἡ ἕξω θεωρία τῶν πραγμάτων, διὰ τῆς ὁποίας, ἄλλο εἶναι σφαιροειδές, ἄλλο γωνιῶδες.

Περὶ τῶν πρὸς τι.

Πρὸς τι θέλει τὰ εἰπῆ ἀναφορὰ, καὶ ὀρίζεται χέσις, ὅπῃ ἔχει εἷς τὸ πρᾶγμα μὲ ἄλλο ἀναφορὰν. ὡσάν, ὁ Πατὴρ ἔχει ἀναφορὰν πρὸς τὸν υἱόν, ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα, ὁ κύριος πρὸς τὸν δῆλον, ὁ δῆλος πρὸς τὸν κύριον. Διαιρεῖται ἡ ἀναφορὰ, εἰς διαβατικὴν, ὅπῃ καὶ ἐσιώδης λέγεται, καὶ κατηγορητικὴν. Διαβατικὴ εἶναι ἐκείνη, ὅπῃ δὲν διαιρεῖται ἀπὸ τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐσιωδῶς ἀναφέρεται πρὸς

ἕτε-

ἕτερον πρᾶγμα, ὡσάν, τὸ κτίσμα ἐσιωδῶς ἀναφέρεται πρὸς τὸν Θεόν, ὡς δημιουργόν· μήτε ἡ ἀναφορὰ τῆς κτίσεως, διαιρεῖται ἀπὸ τὸ ἴδιον κτίσμα. Κατηγορικὴ εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἐσιωδῆς, καὶ διαιρεῖται ἀπὸ τὸ πρᾶγμα, ὡσάν ἡ πατρὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπῃ εἶναι πατήρ· ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος δὲν γινᾶ ἀναγκαίως υἱόν. Εἰς τὴν κατηγορικῶς ἀναφορὰν τρία θεωρεῖνται, τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀναφορὰ, ὁ ὅρος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀναφέρεται τὸ ὑποκείμενον, καὶ ἡ αἰτία τῆς ἀναφορᾶς· ὡσάν, ὁ Ἀριστοτέλης, ὡς Φιλόσοφος, ἔχει ἀναφορὰν μετὰ τὸν Πλάτωνα. Ὁ Ἀριστοτέλης εἶναι τὸ ὑποκείμενον ὅπῃ ἀναφέρεται, ὁ Πλάτων εἶναι ὁ ὅρος πρὸς τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ ἀναφορὰ, καὶ ἡ φιλοσοφία εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἀναφορᾶς. ὁμοίως· Ὁ Πέτρος ὡς Πατήρ εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς ἀναφορᾶς, ὁ υἱὸς εἶναι ὁ ὅρος πρὸς τὸν ὁποῖον ἀναφέρεται, καὶ ἡ γέννησις εἶναι τῆς ἀναφορᾶς ἡ αἰτία· λοιπὸν ἡ ἀναφορὰ, καὶ χέσις, δὲν εἶναι πρᾶγμα διηρημένον ἀπὸ τῆς αἰτίας, ἀλλ' εἶναι ἡ αὐτὴ αἰτία, καθὼς ἀναφέρεται πρὸς τὸν ὅρον, λόγῳ χάριν, εἰς τὰ φυσικὰ, ἡ χέσις τῆς πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν, εἶναι ἡ γέννησις, καθὼς ἀναφέρεται πρὸς τὸν γνηθύντα υἱόν.

Περὶ τῆ πῆ, καὶ πότε.

Τὸ πῆ κοινῶς διαιρεῖται, εἰς πῆ θεῖον, καὶ πῆ κτιστόν. Πῆ θεῖον εἶναι, παρουσία τῆ Θεῶ εἰς κάθε τόπον διὰ τὸ ἄπειρον πῆ κτιστόν, εἶναι διορισμὸς τῆ κτίσματος εἰς τόπον, καὶ διαιρεῖται εἰς πῆ πνευματικόν, καὶ πῆ σωματικόν, καὶ εἰς πῆ τῆ μυσηρίας τῆς διαχριστίας πῆ πνευματικόν εἶναι, ἡ παρουσία τῆ Πνεύματος εἰς ἓνα τόπον, καὶ τέτη ἡ παρουσία γίνεται εἰς τῆς Ἀγγέλως διὰ μέσον τῆς παράξεως, λόγῳ χάριν, ὅσας Ἀγγελος εἶναι, καὶ διορίζεται εἰς ἓνα τόπον, εἰς ὅσον ἐκεῖ φαίνεται, καὶ ἐργάζεται, ὅχι διατὶ φεμεγράφεται εἰς τόπον, ὡσάν, ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ ἵπτον παρὼν εἰς τῶ Παρθένον, ὅταν ἔφερε τὸ χαροποιὸν μῦθμα τῆς ἐνθέως συλλήψεως, ἐπειρῆ ἐκεῖ ἐργάζετο τὸν δαγγελισμόν. Πῆ σωματικόν εἶναι, θέσις τῆ σώματος ἐν τόπῳ, ὅθεν τὰ σώματα φεμεγράφονται, καὶ φεμεγυρίζονται ἀπὸ τὸν ἀέρα, διὰτὶ ἔχουσιν ἔκτασιν. Πῆ τῆ μυσηρίας εἶναι, ἡ παρουσία μιᾶς ἐσίας ὑποκάτω εἰς τὰ εἶδη, καὶ συμβεβηκότα ἑτέρας ἐσίας, ἡ ὁποία ἐμεταβλήθη εἰς ἐκείνῳ, ὡσάν, ὑποκάτω εἰς τὰ εἶδη τῆ ἄρτε, καὶ οἶνε, εἶναι παρὸν τὸ σῶμα, καὶ αἷμα τῆ Χριστῆ, εἰς τὸ

τὸ ὁποῖον ἐμπαβλήθη ἡ ἕσσια τῷ ἄρτι, καὶ εἶ-
 νη. ἔδω' θιωρῆμεν τὸ σωματικὸν ποῦ, τὸ ὁ-
 ποῖον οὐρίζεται. Συμβεβηκὸς τῆς ἕσσιας, τὸ
 ὁποῖον προέρχεται ἀπὸ τῆς περιγραφῆς αὐτῆς
 εἰς τὸν τόπον, ὡσαν, ἂν ἐρωτήσης πῶς εἰσὶν ὁ
 Πάπας; σὺ ἀποκρίνομαι εἰς τῆς Ρώμης. ὁ-
 μοίως, πῶς ἦτον ὁ Δαβὶδ, εἰς τῆς Ἱερουσαλήμ.

Πότε, εἶναι ἕξωτερικὴ ὀνομασία εἰς τὸ πρᾶγ-
 μα, ὅπως προέρχεται ἀπὸ τὸν χρόνον, ὡσαν,
 πότε ἦτον ὁ Χριστός; εἰς τὸν καιρὸν τῷ Καίσα-
 ρος Λύγβου. Ὁμοίως πρᾶτον ἦτον ὁ Ὀμηρος,
 καὶ ὑστερον ὁ Ὀδυσσεύς. πρᾶτον ὁ Σωκράτης, καὶ
 ὑστερα ὁ Δημοθένης.

Περὶ τῆς ἐνέργειαν, καὶ πάχυν.

ΕΝέργειαν σημαίνει τῆς ἐνέργειαν, καὶ πρᾶ-
 ξιν ἐκείνην, μὲ τῆς ὁποῖαν ἐργάζεται
 τινὰς ἕνα πρᾶγμα, ὡσαν ἡ γέννησις εἰς τὸν
 Ἰωάννην ὅπως γινῆ τὸν Πέτρον εἶναι ἡ ἐνέρ-
 γεια, κατὰ μὲ τὴν γέννησιν ἐργάζεται ὁ Ἰωάν-
 νης, καὶ κοινωνεῖ τὸ εἶναι τῷ Πέτρῳ. Διακρί-
 νεται ἡ ἐνέργεια εἰς ἁμύνεσαν, καὶ ἁβαίνεσαν.
 Διαμύνεσα εἶναι, ἡ ὁποῖα δὲν προξενεῖ ἕξω-
 τερικὸν ἔργον, ἀλλὰ ἁμύνει εἰς τὴν αἰτίαν
 αὐτῆς, ὡσαν ἡ ἀγάπη, ἡ βλέψις, ὁ σοχασμός,
 ἡ νόησις, τὸ περιπατεῖν, καὶ ὅμοια. Διαβαί-
 νη-

νισα εἶναι ἐκεῖνη, ἡ ὁποία προξενᾷ ἔργον ἐξωτερικὸν εἰς κανένα ὑποκείμενον, ὡσαν, ἡ καυσις, ἡ οἰκοδομὴ, ἡ γέννησις, καὶ ὁμοια.

Πάχειν σημαίνει τὸ ἀποτελεσματικόν, καὶ ἔργον ὡς προξενᾷ ἡ ἐνέργεια. ὡσαν, ἡ θερμότης πρὸς τὸ πῦρ εἶναι ἐνέργεια. εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡς θερμαίνεται εἶναι πάθος, καὶ τότε λέγεται πάχων ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, διατί δέχεται, καὶ λαμβάνει τὴν θερμότητα παρὰ τῆς πυρός. ὁμοίως εἰς τὰ φυσικά, ὁ υἱὸς πάχει, καθὼς γοναῖται ἀπὸ τὸν πατέρα, διὰτί δέχεται τὸ εἶναι, ὡς ἔργον διηρημένον τῆς γενήσεως τῆς πατρὸς. μα εἰς τὰ θεῖα, ὁ υἱὸς δὲν πάχει, καθὼς γοναῖται ἀπὸ τὸν πατέρα, διὰτί τὸ εἶναι, καὶ ἡ ἐσία τῆς υἱῆς, εἶναι ἡ αὐτὴ ἐσία τῆς πατρὸς.

Περὶ τῆς κείθαι, καὶ ἔχειν.

Τὸ κείθαι σημαίνει τὴν διάθεσιν, καὶ τάξιν, μετὰ τὴν ὁποίαν κείτεται εἰς τὸν τόπον τὸ πρᾶγμα. ὡσαν, τὸ καθῆσθαι, τὸ ἵσθαι ὀρθῶς εἰς τὰς πόδας, τὸ κείθαι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν.

Τὸ ἔχειν σημαίνει ὀνομασίαν, ἡ ὁποία προέρχεται εἰς τὴν ἐσίαν ἀπὸ τῆς ἐπίθεσιν τῆς ὀπλων,

ὄπλων, καὶ ἐνδυμάτων. ὅθεν λέγεται ὁ ἄνθρωπος ὀπλοφορεμένος, καὶ ἐνδεδυμένος, καὶ ὅμοια. Σημείωσαι δὲ, ὅτι εἰς χαφόρος ἔσπης λέγεται τὸ ἔχειν. καὶ ἔσπον συμβεβηκός, ὡσάν ὅταν λέγομεν, ἡ ψυχὴ ἔχει τὴν θεῖαν χάριν, καὶ ὁ νῦν τὴν σοφίαν. β'. Κατὰ κτῆμα. ἔττι ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὰ ὑποσατικά. γ'. Κατὰ ἀναφοράν. ἔττι ὁ πατήρ ἔχει τὸν υἱόν. δ'. Κατὰ περίληψιν. ἔττι ἡ φλέβα περιλαμβάνει, καὶ περιέχει τὸ αἷμα, καὶ ταῦτα περὶ τῶν κατηγοριῶν μὲ βραχυλογίαν.

Εἶναι καὶ κάποια ἀκόλυθα τῶν κατηγοριῶν. ὡσάν, ἡ ἀντίθεσις τῶν πραγμάτων, ὡς πῆς ὁποίας εἶπαμεν εἰς τὰς ὄρας. Τὸ πρότερον, τὸ αἶμα ὑπάρχει, καὶ ἡ κίνησις. Πρότερον εἶναι ἔσπος, μὲ τὸ ὁποῖον τὸ εἶνα πρᾶγμα λέγεται πρῶτον τῷ ἑτέρῳ, τὸ ὁποῖον καλεῖται μεταγενέστερον. Τῆτο συμβαίνει καὶ διάφορον ἔσπον. α'. Εἶνα λέγεται πρῶτον καὶ χρόνον, ὁ Ἀδάμ τῷ μαῖε, ὁ Σολομῶν τῷ Χεισῆ. β'. Κατὰ σωπέειαν, ὅταν δηλαδὴ τὸ εἶνα συμπεραίνεται ἀπὸ τὸ ἄλλο, μὰ δὲ συμπεραίνει ὡσάν, τὸ ζῶον εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ, διατὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον συμπεραίνεται τὸ ζῶον. ὡσάν, Πέτρος εἶναι ἄνθρωπος, ἄρα εἶναι ζῶον. μὰ δὲ λέγομεν εἶναι ζῶον, ἄρα εἶναι ἄνθρωπος. γ'. Κατὰ τάξιν, ὡσάν, τὸ ἀροοίμιον εἶ-

ναι πρῶτον εἰς τὸν λόγον, ἀπὸ τῶν διή-
 γησιν. δ'. Κατὰ ἀξίωμα, καὶ ποσότησιν
 ὡσαν, ὁ Πατριάρχης εἶναι πρῶτος ἀπὸ τὸν
 Ἐπίσκοπον. ε'. Κατὰ φύσιν, ὅταν δηλαδὴ
 καὶ τὰ δύο ὑπάρχουσιν εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον,
 μὰ τὸ εἶναι ἕξει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο. ὡ-
 σαν, ὁ ἥλιος, καὶ τὸ φῶς ὑπάρχουσιν ἅμα
 ἀχώριστα, μὰ ὁ ἥλιος λέγεται πρῶτος ἀπὸ
 τὸ φῶς, διατὶ τῆτο τίκεται ἀπὸ τὸν ἥλιον.
 τὸ ἅμα ὑπάρχειν, λέγεται ἅμα ὑπάρχειν
 καὶ τὸν χρόνον, κατὰ πρῶτον μέρος καὶ διαί-
 ρεσιν, διατὶ διαιρεῖται κατὰ τὸ πρότερον,
 ὡσαν ὁ ἥλιος, καὶ τὸ φῶς. β'. Λέγονται
 ἅμα ὑπάρχειν κατὰ συνέπειαν, ὡσαν ἐκεῖ-
 να, τὰ ὁποῖα ἀλλήλων συμπεραίνονται, λό-
 γου χάριν, γελασικὸν, καὶ ἄνθρωπος. Ἐ-
 πειδὴ λέγομεν, ἐστὶ γελασικὸν, ἄρα ἄνθρω-
 πος. ἐστὶν ἄνθρωπος, ἄρα γελασικὸν. γ'.
 Κατὰ τάξιν. ὡσαν, δύο εἶδη ὑποκάτω εἰς
 τὸ αὐτὸ γένος. δ'. Κατὰ τὸ ἀξίωμα. ὡσαν,
 ὁ Πάπας, καὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταν-
 τινουπόλεως, ὁποῦ κατὰ τὰς συνόδους, ἔ-
 χουσι τὰ αὐτὰ πρεσβεῖα. ε'. Κατὰ τῶν φύ-
 σιν. ὡσαν, ἐκεῖνα ὅπῃ ἀλλήλων συμπεραί-
 νονται, καὶ ἀποκλείονται, λόγου χάριν, τὰ ἀ-
 ναφορικὰ, πατὴρ, καὶ υἱός, ἐπειδὴ λέγομεν
 εἶναι πατὴρ, ἄρα ἔχει υἱόν. καὶ πάλιν,

δεν ἔχει γόνυ, λοιπὸν δὲν εἶναι πατήρ.

Ἡ κίνησις σημαίνει μεταλλαγῶν, καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τῆς φυσικῆς. τῆτι διαίρεται εἰς γένεσιν, φθορὰν, τόπικ μεταβάσιν, ἀλλοίωσιν, αὐξήσιν, καὶ μείωσιν, καὶ ταῦτα ἀξί τῆς πρώτης ἐνεργείας τῆς νοῦς.

Μ Ε Ρ Ο Σ Β.

Τ Η Σ Λ Ο Γ Ι Κ Η Σ

Περὶ τῆς δυνάμεως ἐνεργείας, ἢ γενεῶν καὶ κείσεως, καὶ ποροτάσεως.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α΄.

Περὶ ὀνόματος, ῥήματος, καὶ λόγου.

Επειτα ἀπὸ τῆς ἐπίληψιν τῶν πραγμάτων, ἀκολουθεῖ ἡ κρίσις, ἡ ὁποία εἶναι ἐνέργεια τῆς διανοίας, μετὰ τῆς ὁποίας καταφάσκει, ἢ ἀρνᾶται εἷς τὸ πρᾶγμα. λοιπὸν ἀφ' ἧς ἐξηγήσαμεν τὰς ὁρὰς, μετὰ τούτοις φανερώνομεν τὰ ἐπινοούμενα πρᾶγματα, πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν τῶν ποροτάσεων, μετὰ τῆς ὁποίας καταφάσκομεν, ἢ ἀποφάσκομεν τὸ εἷς τὸ πρᾶγμα διὰ τὸ ἄλλο. Τρία πρᾶγματα ἐν θεωρῶμεν εἰς τῶν ποροτάσεων, α'. Τί εἶναι ἡ ποροτάσις. β'. Πόσα εἶναι τῶν ποροτάσεως τὰ εἶδη. γ'. Ποίας ιδιότητος ἔχει· μαρ ἐπειδὴ ἡ ποροτάσις εἶναι λόγος, ὅπῃ συλλογίζεται

ται ἀπὸ ὄνομα , καὶ ῥῆμα , διὰ τὸ το λέγο-
μεν , τί εἶναι τὸ ὄνομα , τὸ ῥῆμα , καὶ ὁ
λόγος .

Ὄνομα λοιπὸν εἶναι φωνὴ σηματικὴ , ἢ
ὁποῖα δὲν σημαίνει χρόνους διαφορὰν , ὡσανὶ
αἰνεΐας , ἄνθρωπος . Ῥῆμα εἶναι φωνὴ σημα-
τικὴ , ὅπερ σημαίνει χρόνους διαφορὰν , ὡσανὶ ,
ποιῶ , πεποίηκα , ποιήσω , σημαίνει τὸ ἔρ-
γον ὅπερ ἐγὼ κάνω εἰς διαφορὰς χρόνους . Λό-
γος εἶναι φωνὴ σηματικὴ , τῆς ὁποῖας τὰ μέ-
ρη χειρισμῶν , ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν ,
ὅπερ εἶχαν ἰώμεναι , ὡσανὶ Πέξος εἰς ἄν-
θρωπος . Ἡ φωνὴ Πέξος , καὶ ἡ φωνὴ ἄνθρω-
πος , σημαίνουσι τὸ αὐτὸ ἰώμεναι εἰς τὸν λό-
γον , καὶ χειρισμῶν ἀλλήλων . Ὁθεν διὰ λό-
γον νοῶμεν σωθεῖσιν φωνῶν , ὅπερ κάνοσι κα-
τάφασιν , ἢ ἀπόφασιν . ἢ ὁποῖα λέγεται ἐπαγ-
γελίαι , καὶ ἀπόφασις , διατι καταφάσκει , ἢ
ἀποφάσκει ἐν , καὶ ἑτέρω , ὡσανὶ , ἄνθρω-
πος ἐσὶ θνητός . καταφάσκει τὸν θάνατον πε-
ρὶ τῶ ἀνθρώπου . Ἀγγελος ἐσὶν ἀθάνατος ,
ἀποφάσκει τὸν θάνατον καὶ τῶ Ἀγγέλου .
Ἡ ἐπαγγελία , καθὼς εἶναι μέρος τῶ συλλο-
γισμῶ , λέγεται πρότασις , καὶ ἔξω τῶ συλλο-
γισμῶ , φυλάττει τῆς ἐπαγγελίας τὸ ὄνομα ,
ὡσανὶ , ἂν εἰπῶ ἀπλῶς , πᾶς ἄνθρωπος ἐσὶ
ζῶον , Πέξος ἐσὶν ἄνθρωπος , ἄρα ἐσὶ ζῶον ,
τό-

τότε κάθε μία τῶν ἐπαγγελιῶν, λέγεται πρότασις. Ἡμεῖς θεωροῦμεν τὰς ἐπαγγελίας μὲν χέσιν πρὸς τὸν συλλογισμόν, ὅθεν λέγομεν ὅτι ἐπὶ προτάσεως.

Κ Ε Φ Α Λ Λ Ι Ο Ν Γ'.

Τί εἶναι ἡ πρότασις, καὶ πόσα τὰ εἶδη αὐτῆς.

Πρότασις εἶναι (κατὰ τὸν Ἀριστοτέλῳ) λόγος καταφατικός, ἢ ἀποφατικός τινὸς κατὰ τινος ἢ γιν, πρότασις εἶναι, μὲν τὴν ὁποῖαν καταφάσκωμεν, ἢ ἀρνέμεθα εὐα, διὰ ἕτερον πρᾶγμα, ὡσάν, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον. καταφάσκω τὸ ζῶον περὶ τῶ ἀνθρώπου καὶ πάλιν ἄνθρωπος ἐκ ἐστὶ λίθος. ἀρνέμαι τὸν λίθον περὶ τῶ ἀνθρώπου. Σημείωσαι, πῶς ὅταν εἰς τὴν πρότασιν εἶναι φανερόν τὸ ὑποκείμενον, ὁ σιῶδεσμος, καὶ τὸ κατηγορούμενον, ἢ πρότασις λέγεται τῶ ζῆτε προσκειμένον, ὡσάν, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον. ὅπως φανερά εἶναι τὰ δύο ἄκρα, καὶ ὁ σιῶδεσμος. Ὅταν πάλιν εἶναι φανερά τὸ ὑποκείμενον μόνον, καὶ ὁ σιῶδεσμος, τότε λέγεται τῶ δευτέρου προσκειμένον, ὡσάν, ὁ Πέτρος ἀπεδάξει. Ἡ πρότασις τέτη ἰσοδυναμεῖ μὲν τὴν, Πέτρος ἐστὶ

κατηγορέμενον· ὅθεν ἔχει συνεπτυγμένως τὸ κατηγορέμενον· ὅταν ἔχη φανερά τὸν συνδέσμον μόνον, τότε λέγεται τῷ πρώτῳ προσκειμένως, ὡσάν, ἀγαπῶ· ἢ ὅποια ἰσοδυναμεῖ, ἐγὼ εἰμι ἀγαπῶν· Διαιρεῖται ἡ πρότασις εἰς ἀπλῆν, ἢτοι κατηγορικῶς, καὶ εἰς συνθετον· πρότασις κατηγορικὴ εἶναι ἐκείνη, ὅπῃ ἔχει ὑποκείμενον, συνδέσμον, καὶ κατηγορέμενον· ὡσάν, Πέτρῳ ἐστὶν ἄνθρωπος· ὡσαύτως ἀπλῆ εἶναι ἐκείνη, ἢ ὅποια ἔχει μίαν πρότασιν διὰ ὑποκείμενον, ὡσάν, ἀβέβαιον εἶναι, ἂν ἐσώθῃ ὁ Σολομῶν· Ὁμοίως, ὁ πλάτων ἐδίδασκεν, ὅτι μόνα τὰ αἰώνια εἶναι ἀληθινά· ἢ πρότασις τέταρτος λέγονται ἀπλάις· Συνθετος πρότασις εἶναι ἐκείνη, ἢ ὅποια συνδέσσεται ἀπὸ δύο ἀπλάις, ὡσάν, εἰς τὸν κανῶν, ὅπῃ ἐνίκα τῶς Πέρσας ὁ Ἀλέξανδρος, ἐδίδασκεν εἰς τὴν Ἀθῆναιαν ὁ Ἀριστοτέλης· Ὁμοίως, ὁ Πυθαγόρας ἐδίδασκεν τὴν μετεμψύχωσιν τῶν ζώων, καὶ ἐκώλυε φαγεῖν τὸ κρέας· τέταρτος εἶναι πρότασις συνθεταίς.

Διαιρεῖται ἡ συνθετος πρότασις, εἰς ὑποθετικὴν, λογικῶς, αἰτιολογικῶς, συνθετικὴν, καὶ διαζωτικῶς, ἐπειδὴ καὶ τόσα εἶναι τὰ μόρια, μὲν τὰ ὅποια συνδέονται ἢ πρότασις· Καὶ λοιπὸν, πρότασις ὑποθετικὴ εἶναι, εἰς τὴν ὅποιαν εἰσὶν δύο πρότασις, δια

τῷ μορίῳ αὐτοῦ, ὡς ἂν· ἂν καὶ δευὲν εἶχεν ἀμαρτή-
 σιν ὁ Ἀδάμ, δευὲν εἶχεν ἔλθῃ ὁ θάνατος εἰς τὸν
 ἄνθρωπον. Τέτη ἢ πρότασις ἀληθὴς εἶναι, ὅταν
 μία ἀπολεθῇ ἀπὸ τῆς ἄλλης. Ἀγκαλὰ καὶ
 ἀπλῶς καὶ μὴ ἀληθὴς καμμία, ὡς ἂν ἢ
 πρότασις τέτη εἶναι ἀληθής. Ἀνίσως καὶ ὁ
 ἄνθρωπος εἶχε πτέρυγας, ἐδύετο καὶ πετα-
 ξῆ, μὴ ὅλον ὅπερ μῆτε ἔχει τὰς πτέρυγας, μῆ-
 τε δύεται καὶ ἀπετάξῃ. Σημείωσαι δὲ, ὅτι
 εἰς κάθε σωφρονιστὴν πρότασιν, εἶναι τὸ προη-
 γήμενον, καὶ τὸ συνεπόμενον, ὡς ἂν εἰς τὴν
 ἄνωθεν πρότασιν, ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶχε πτε-
 ρυγας, εἶναι προηγέμενον ἐδύετο καὶ ἀπετά-
 ξῃ, εἶναι συνεπόμενον, καὶ ἀκόλεθον.

Πρότασις λογικὴ εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν
 εὐρένται δύο ἀπλάις πρότασις διὰ τῷ μορίου
 ἄρα, λοιπὸν ὡς ἂν, ὁ Πέτρος ἐστὶ δίκαιος,
 λοιπὸν εἶναι φίλος τῷ Θεῷ. διὰ καὶ ἀληθὴς ἔστι
 τέτη ἢ πρότασις, ἄρα εἶναι τὸ προηγέμενον, καὶ
 εἶναι ἀληθινόν, καὶ καὶ ἀπολεθῇ ἐννέμως τὸ
 συνεπόμενον· ὅθεν τέτη, Πέτρος ἐστὶ φιλόσο-
 φος, ἄρα ἔχει, εἶναι ψευδής, διὰ τὸ δευ-
 ἀκόλεθῆ ἢ δευτέρα πρότασις ἀπὸ τὴν πρώ-
 την.

Πρότασις αἰτιολογικὴ εἶναι, εἰς τὴν ὁποίαν
 εὐρένται δύο πρότασις διὰ τοῦ μορίου διὰ τὸ
 ὡς ἂν, οἱ Ἄγγελοι εἶναι μακάριοι, διὰ τὸ βλέ-

πρὸς τὸν Θεόν· διὰ τὰ ἀληθόση τέτη ἢ πρότασις, πρέπει τὸ προηγούμενον νὰ εἶναι αἷτιον τῷ σιωπομένῳ· ὅθεν τέτη, ἄνθρωπος εἶναι λογικὸς, διατὲ εἶναι ζῶον, εἶναι ψυδής· διατὲ ἢ αἷτία τῷ λογικῷ εἰς τὸν ἄνθρωπον, δευ εἶναι ἢ φύσις τῷ ζῳῷ.

Πρότασις σιωδετική εἶναι, εἰς τὴν ὁποῖαν εἰνται δύο πρότασις διατὲ μορίσ κῆ· ὡσάν οἱ βασιλεῖς ὑποτάσσονται τῷ σιωδῶν, κῆ ὁ Πάπας ὑποτάσσεται τῷ βασιλέων· διὰ τὰ ἀληθόση τέτη ἢ πρότασις, πρέπει νὰ ἀληθεύκῃ κῆ τὰ δύο μέρη αἷτης· ὅθεν τέτη ὁ Πέτρος εἶναι λογικὸς, κῆ ὁ Γωάνης εἶναι ἄλογος, τέτη εἶναι πρότασις ψυδής, δευτὲ δευ ἀληθεύκῃ κῆ τὰ δύο μέρη τῆς προτάσεως.

Πρότασις δευζωκτική εἶναι, εἰς τὴν ὁποῖαν εἰνται δύο πρότασις μετὸ μόριον ἢ· πᾶν ὑποσελιώιον σῶμα, ἢ εἶναι σοιχεῖον, ἢ εἶναι σιωθετον ἀπὸ τὰ σοιχεῖα· κῆ δευτὲ νὰ ἀληθόση τέτη ἢ πρότασις, φθάνει νὰ εἶναι ἀληθινὸν τὸ εἷνα μέρος, ὡσάν, ὁ Πέτρος ἢ εἶναι δικαῖος, ἢ ἄδικος.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς ὕλης, μορφῆς, ποσότητος, καὶ ποιότητος τῆς προτάσεως.

Εἰς κάθε πρότασιν, ὡσάν εἰς εἷνα συνθετον, θεωρεῖμεν τέσσαρα πράγματα, τὴν ὕλην, τὴν μορφήν, τὴν ποσότητα, καὶ ποιότητα. Ὑλη τῆς προτάσεως εἶναι οἱ ὅροι κατὰ τὴν χέσιν, καὶ ἀναφορὰν ὅπῃ ἔχουσι ἀλλήλων. Μορφή εἶναι, ἡ συνάφεια, καὶ εἴωσις τῶ ὑποκειμενῶν, καὶ κατηγορημενῶν, διὰ μέσον τοῦ συνδέσμου. Ποσότης εἶναι, ἡ ἕκτασις τῆς προτάσεως, μετὰ τὴν ὁποίαν ἡ πρότασις σημαίνει πολλὰ, ἢ ὀλίγα πράγματα. Ποιότης τῆς προτάσεως εἶναι, ἡ κατάφασις, καὶ ἀπόφασις αὐτῆς, ἢ ἀλήθεια, καὶ τὸ ψεῦδος.

Διαιρεῖται καὶ τὴν ὕλην ἡ πρότασις, εἰς ἀναγκαίαν, ἀδυνάτον, καὶ ἐνδέχομενόν. Πρότασις ἀναγκαία εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ κατηγορέμενον, ἀναγκαίως ἀρμόζει τῶ ὑποκειμενῶν, ὡσάν, ἄνθρωπος ὄσι ζῶον, ὁ Θεὸς ὄσι παντοδύαμος, ὁ λίθος ἐσίν ἄψυχος. Τῶται αἱ προτάσεις λέγονται ἐν ὕλη ἀναγκαία, ἐπειδὴ, τὸ ζῶον, ἀναγκαίως λέγεται μετὰ τὸ
αν-

ἀνθρώπου, ἢ παντοδυναμία περὶ τῷ Θεῷ,
ἢ τὸ ἄψυχον περὶ τῷ λίθῳ.

Πρότασις ἀδυνάτου εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν
ὁποίαν τὸ κατηγορούμενον ἀντιμάχεται τῇ ὑ-
ποκειμένῳ, ὡσάν, ἄνθρωπος ὄντι λίθος,
Ἄγγελος ὄντι σῶμα. ἢ πρότασις πάντας λέγον-
ται ἐν ὕλῃ ἀδυνάτῳ· διὰ τὸ, ὁ λίθος ἀντιμά-
χεται τῇ ἀνθρώπῳ, ἢ τὸ σῶμα τῇ Ἀγγε-
λικῇ φύσει.

Πρότασις ἐνδεχομένη εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν
ὁποίαν ἀρμόζει ἐνδεχομένως τὸ κατηγορούμενον
τῷ ὑποκειμένῳ, ὡσάν, ἄνθρωπος ἔχει,
Πένης ὄντι ἀγαθός. πάντας ἢ πρότασις λέ-
γονται ἐν ὕλῃ ἐνδεχομένη· διὰ τὸ κατηγο-
ρούμενον, ἐνδεχομένως λέγεται περὶ τῷ ὑπο-
κειμένῳ αὐτῷ, καὶ μήτε εἶναι ἀναγκαῖον, ἢ
ἀδυνάτον γὰρ ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ἢ γὰρ εἶναι
ἀγαθός ὁ Πένης.

Κατὰ τὴν ποσότητα διαμετρεῖται πάλιν ἡ πρό-
τασις, εἰς καθόλου, ἢ κοινῶ, μερικῶ, ἐπι-
κινῶ, ἢ ἀόριστον. Καθόλου εἶναι ἐκείνη, ἢ ὁ-
ποία ἔχει τὸ κοινὸν συγκατηγορημα πᾶς, οὐ-
δεὶς, ὡσάν, πᾶς ἄνθρωπος ὄντι ζῶον. κινῶς
Ἄγγελος εἰς λίθος. Μερικὴ εἶναι ἐκείνη, ὅπῃ
ἔχει τὸ μερικὸν συγκατηγορημα τις, ὡσάν,
τις ἄνθρωπος εἰς λευκός. Ἐπικινῶ εἶναι ἐκεί-
νη, ἢ ὁποία σημαίνει πρᾶγμα διωρισμένον,
ὡσάν

ὡσάν τις ὁ ἄνθρωπος ἔχει· ὡσαύτως, Ἀριστοτέλης ἐστὶ φιλόσοφος. Ἀόριστος πρότασις εἶναι ἐκείνη, ἢ ὑποία δὲν ἔχει κανένα συγκατηγόρημα, ὡσάν, ἄνθρωπος ἐστὶ θνητός. Σημείωσαι, ὅτι ἡ ἀόριστος πρότασις, πότε μὲν ἀνάγεται εἰς τὴν κοινὴν, πότε δὲ εἰς τὴν μερικὴν. Καὶ ἀνάγεται εἰς τὴν κοινὴν, ὅταν εἶναι ἐν ὕλῃ ἀναγκαία· εἰς δὲ τὴν μερικὴν ἀνάγεται, ὅταν εἶναι ἐν ὕλῃ ἐνδεχομένη, ὡσάν, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, εἶναι ἰσοδύναμος μὲ τὴν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον. Ἄνθρωπος ἔχει, ἰσοδυναμεῖ, τίς ἄνθρωπος ἔχει.

Διαιρεῖται πάλιν καὶ τὴν ποιότητα ἢ πρότασις, εἰς καταφατικὴν, ἀποφατικὴν, ἀληθεῖν, καὶ ψευδῆ. Καταφατικὴ πρότασις εἶναι, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνῆται τὸ κατηγορούμενον, μὲ τὸ ὑποκείμενον· ὡσάν, Πέτρος ἐστὶν ἄνθρωπος. Ἀποφατικὴ εἶναι, εἰς τὴν ὁποίαν διαιρεῖται τὸ κατηγορούμενον ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον· ὡσάν, ἄνθρωπος ἐκ ἔστι λίθος. Πρότασις ἀληθεῖς εἶναι ἐκείνη, ἢ ὁποία λέγει τὸ πρᾶγμα καθὼς εἶναι, ὡσάν ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, Ἄγγελος ἐκ ἔστι λίθος. Ψευδὴς εἶναι ἐκείνη, ἢ ὁποία λέγει καθὼς δὲν εἶναι τὸ πρᾶγμα· ὡσάν, ἄνθρωπος ἐστὶ λίθος. Ἄγγελος οὐκ ἐστὶν ἐστία.

Περὶ τῆς τροπικῆς, καὶ ἐξηγησόμεθα
προτάσεως.

Π Ἄλιν διαρεῖται ἡ πρότασις εἰς ἀπολε-
λυμένην, καὶ τροπικῆν. Πρότασις ἀπο-
λελυμένη, ὅπερ καὶ καὶ τὸ εἶναι ὀνομάζεται,
εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ κατηγορέμα-
νον ἀπλῶς, λέγεται κατὰ τὸ ὑποκειμένον, δι-
χως γὰρ φανερώσῃ τὸν τροπικόν, καὶ τὸν ὁποῖον
ἀρμόζουσιν οἱ ὅροι τῆς προτάσεως, ὡσάν, ὁ
ἥλιος ἐστὶν ὁ λαμπρότερος τῆς ἀστέρων· ἄν-
θρωπος ἐστὶ ζῶον. Τροπικὴ πρότασις εἶναι ἐ-
κείνη, εἰς τὴν ὁποίαν φανερώνεται ὁ τροπικός,
καὶ τὸν ὁποῖον, ἀρμόζει τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κα-
τηγορέμενον. τῆτοι οἱ τροπικοὶ εἶναι τέσσαροι, ἀ-
ναγκαῖον, ἀδυνάτον, ἐνδεχόμενον, καὶ δυνα-
τόν. ὡσάν, ἀναγκαῖον ἐστὶ τὸν ἄνθρωπον εἶ-
ναι ζῶον· ἀδυνάτον ἐστὶ τὸν Πέτρον εἶναι λί-
θον· δυνατόν ἐστὶ τὸν ἀμαρτωλὸν εἶναι δί-
καιον· ἐνδεχόμενον ἐστὶ τὸν λαὸν γὰρ ζέχει.
ἐδὼ, ὡς βλέπεις, φανερώνεται ὁ τροπικός, καὶ
τὸν ὁποῖον ἀρμόζει τῷ ὑποκειμένῳ, τὸ κατηγο-
ρέμενον, εἰς τὴν πρότασιν. Σημείωσαι δὲ,
ὅτι οἱ τροπικοὶ τῆτοι, προφέρονται καὶ ἐπιρρή-
ματικῶς. ὁ ἄνθρωπος ἀναγκαίως ἐστὶ ζῶον. ὁ
Πέτρος ἐνδεχομένως ζέχει. Πρὸς τὴν ἀλή-
θειαν

θειαν ἢ ἀποδείξεων τύπων, ζητεῖται τὸ κα-
 τηγορέμενον νὰ ἀρμώζη τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τὸν
 ἔσπον, ὅπῃ φανερώνεται εἰς τὴν πρότασιν,
 ὡσάν, τῆτι ἢ πρότασις, ἄνθρωπος ἀναγκαίως
 ὄσι ζῶον, εἶναι ἀληθινῆ, διὰ τὸ ζῶον, ἀ-
 ναγκαίως λέγεται τε εἰ τῷ ἀνθρώπῳ· μὰ ἢ
 πρότασις τῆτι, ἄνθρωπος ἀναγκαίως ἔχει,
 εἶναι ψυδῆς, διατὶ ἐνδεχομένως ἔχει ὁ ἄν-
 θρωπος, ὄχι εἰς ἀνάγκης. διὰ νὰ γνωρίσης
 πάλιν τὴν ποσότητα, καὶ ποιότητα τῆς ἔστι-
 κῆς ἀποδείξεως, πρέπει νὰ σοχάζεσαι τὸν
 ἔσπον εἰς αὐταῖς. ἐπειδὴ, ὅταν ὁ ἔσπος τῆς
 ἀποδείξεως εἶναι τὸ ἀναγκαῖον, τότε ἢ πρότα-
 σις εἶναι καθόλου καταφατικῆ, ὡσάν, ἀναγ-
 καῖον εἶναι τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῶον, ἰσοδυ-
 ναμεῖ, πᾶς ἄνθρωπος ὄσι ζῶον. ὅταν ὁ ἔσ-
 πος εἶναι τὸ ἀδύατον, ἢ πρότασις εἶναι κα-
 θόλου ἀποφατικῆ, ὡσάν, ἀδύατον ὄσι, τὸν
 Ἄγγελον εἶναι λίθον, ἰσοδυναμεῖ, εἶδεις Ἄγ-
 γελος ὄσι λίθος. ὅταν ὁ ἔσπος εἶναι τὸ δυ-
 νατὸν, καὶ ἐνδεχόμενον, ἢ πρότασις εἶναι μερι-
 κῆ καταφατικῆ, ὡσάν, δυνατὸν ὄσι τὸν ἄν-
 θρωπον ἔχειν, ἰσοδυναμεῖ, τίς ἄνθρωπος
 ἔχει. καὶ πάλιν ἐνδεχόμενον ὄσι τὸν ἄνθρω-
 πον εἶναι ἀγαθόν, ἰσοδυναμεῖ, τίς ἄνθρωπος
 εἶναι ἀγαθός. ὅταν ὁ ἔσπος εἶναι τὸ ἀδύα-
 τον, καὶ ἐνδεχόμενον μὲ τὸ μέριον ου, τότε ἢ

πρότασις εἶναι μερικὴ ἀποφατικὴ· ὡσάν, ἴπ-
πον μὴ εἶναι λευκόν, ἐνδεχόμενον ἐστὶ, ἰσο-
δυναμεῖ, τὶς ἴππος ἐκ ἐστὶ λευκός. Ἐὰν δι-
κολίαν τῆς μνήμης, εἰς τὰς κάτωθεν εἰρήνας,
θεωροῦνται ἡ ποσότης, καὶ ποιότης τῶν ἑσ-
πικῶν προτάσεων·

Πᾶς ἀναγκαῖον λέγεται, ἀδυνάτον δὲ ἐ-
δεῖς.

Τίς δὲ τὸ ἐνδεχόμενον· τίς ἂν τὸ ἐνδε-
χόμενον ἔ.

Ὅπως θέλει νὰ εἰπῇ· ὅτι ὁ ἔσος ἀναγκαῖον,
σημαίνει καταφατικῶς καθόλου. Ὁ ἔσος ἀ-
δυνάτον, καθόλου ἀποφατικὴν. ὁ ἔσος ἐνδε-
χόμενον, καὶ δυνατὸν, μερικῶς καταφατικὴν.
ὁ ἔσος ἐνδεχόμενον, καὶ δυνατὸν μὲ τὸ μό-
ρισθαι μερικῶς ἀποφατικῶς. Σημειῶσαι καὶ τῶ-
πο, ὅτι οἱ ἔσοι τῶτοι τῶν προτάσεων, ἀντα-
ποκρίνονται τοῖς καιροῖς, λόγῳ χάριν, τὸ ἀ-
ναγκαῖον, τῶ αἰεὶ· ὡσάν, ἄνθρωπος ἀναγ-
καίως ὄντι ζῶον, ἰσοδυναμεῖ, ἄνθρωπος πάν-
τοτε εἶναι ζῶον· τὸ ἀδυνάτον ἀνταποκρίνεται
τῶ ἐδέποτε· ὡσάν, ἄνθρωπον εἶναι λίθον ἀ-
δυνάτον ἐστὶν, ἰσοδυναμεῖ, ἄνθρωπος ἐδέπο-
τε ὄντι λίθος. τὸ ἐνδεχόμενον τῶ ποτέ· ὡσάν,
ἐνδεχόμενον ὄντι Πέτρον ἔχειν, ἰσοδυναμεῖ,

ὁ Πέζος ποτέ ἔχει. τὸ ἐνδεχόμενον τῷ ἔδέ-
ποτε ἔ, τῷ ποτέ οὐ· ὡσάν, ἄνθρωπον ἔχει
ἐνδέχεται, ἰσοδυναμεῖ, ἄνθρωπος ποτέ
ἔχει.

Πρότασις ἔξηγηματικὴ εἶναι ἐκείνη, ἢ ὁ-
ποία δὲ τῷ αὐτῆς ἀσάφειαν ζητεῖ ἄλλω πρό-
τασιν, δὲ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τῷ εὐνοίαν, καὶ
ἢ πρότασις τέτη λέγεται ἔξηγησα. Ἡ ἔξηγη-
σιμος πρότασις διαιρεῖται εἰς ἀποκλείσσαν, ἔ-
ξαιρῶσαν, καὶ ἀναδιπλῶσαν. Πρότασις ἀπο-
κλείσσαι εἶναι ἐκείνη, ὅπῃ ἔχει τὸ μόριον μό-
νον, ὡσάν, ἄνθρωπος ἐστὶ μόνον λογικός· τέ-
τη ἢ πρότασις ἐξηγεῖται ἔτως, ἄνθρωπος ἐστὶ
λογικός, καὶ ἐδὲν ἄλλα πρᾶγμα τῷ ἀνθρώπῳ
διηρημένον. σημείωσαι δὲ, ὅτι τὸ μόριον μό-
νον, ἢ πίπτῃ ἐπάνω εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἢ
ἐπάνω εἰς τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως.
ὅταν πίπτῃ ἐπάνω εἰς τὸ ὑποκείμενον, τότε
ἀποκλείει ὅλα τὰ ἄλλα ὑποκείμενα, ὡσάν,
μόνος ὁ Θεὸς ἐστὶν ἀθάνατος. ἢ εὐνοία εἶναι,
ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀθάνατος, καὶ κανένα ἄλλο ὑ-
ποκείμενον, δὲν ἔχει ἀθανασίαν. ὅταν πάλιν
πίπτῃ ἐπάνω εἰς τὸ κατηγορούμενον, τότε ἀ-
ποκλείει τὰ ἄλλα κατηγορούμενα, ὡσάν, Πέ-
ζος ἐστὶ Φιλόσοφος μόνον. ἢ εὐνοία εἶναι, ὅ-
τι ὁ Πέζος ἔχει τὴν φιλοσοφίαν, καὶ δὲν ἔχει
καμμίαν ἄλλω τέχνῳ. πρότασις ἔξαιρου-

σα εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τὸν κοινὸν ὄρον, ἔξαιρέμεν τὸ ἐν ἐκείνῳ συνηχόμενον, ὡσὰν, πάντες οἱ ἄνθρωποι, ἔξω ἀπὸ τὸν Χριστὸν, ἐσυλλείφθησαν μετὰ τῆς θεοπατορικῆς ἀμαρτίας. τότε ἡ πρότασις ἐξηγεῖται, ὁ Χριστὸς δὲν ἐσυλλείφθη μετὰ θεοπατορικὴν ἀμαρτίαν, καὶ ὅλοιοι ἄνθρωποι, ἐσυλλείφθησαν μετὰ τὴν θεοπατορικὴν ἀμαρτίαν τῆς Ἀδάμ. Καθὼς βλέπεις, ὅταν εἴπαμεν, πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐσυλλείφθησαν μετὰ τῆς θεοπατορικῆς ἀμαρτίας, ὁ ὄρος πάντες οἱ ἄνθρωποι περιέχει καὶ τὸν Χριστὸν ὡς ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἔξαιρεῖ τὸ μόριον, ἔξω πλὴν, καὶ ὅμοια, καὶ δεῖ τὸτο λέγεται πρότασις ἔξαιρέσα.

Πρότασις ἀναδιπλωσα εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν δέσκειται τὸ μόριον τῆς ἀναδιπλώσεως, ὡσὰν, ὡς καθὼς, λόγος χάριν, ὁ αἰτὸς, ὡς αἰτὸς πετᾶ. ἡ εὐνοια εἶναι ἡ αἰτία καὶ ἡ ἀφορμὴ, ὅπερ πετᾶ ὁ αἰτὸς. δεῖ δὲ δέσκειναι πτερωτός. ὁμοίως ὁ μουσικὸς ὡς μουσικὸς φάλλει, ἡ εὐνοια εἶναι, ὅτι φάλλει ὁ μουσικὸς δεῖ δὲ ἰξάρει τὴν μουσικὴν τέχνην. Σημείωσαι, ὅτι ἡ ἀναδίπλωσις, εἰς δύο ἔσπες πίπτει ἐπάνω εἰς τὸ ὑποκείμενον, ὑλικῶς, καὶ εἰδικῶς. τότε δὲ πίπτει εἰδικῶς, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἶναι αἰτία, ὅπερ ἀρμόζει αὐτῷ τὸ

κατηγορέμενον, ὡσαύτ, ὁ Θεολόγος, ὡς Θεολόγος ὁμιλεῖ διὰ τὸν Θεόν. Ἡ ἀναδίπλωσις λαμβάνεται εἰδικῶς, ὅτι ὁ Θεολόγος, καθὼς Θεολόγος, ἤγυν ὅτι ἔχει τὴν Θεολογίαν ὁμιλεῖ διὰ τὸν Θεόν. Ὑλικῶς πίπτει ἡ ἀναδίπλωσις εἰς τὸ ὑποκείμενον, ὅταν τὸ δευτερεύον εἶναι αἰτία τῷ κατηγορουμένῳ, ἀλλὰ μόνον δέχεται τὸ κατηγορούμενον ἐν αὐτῷ, ὡσαύτ, ὁ Αἰθίοψ, ὡς ἄνθρωπος ὄντι μέλας. δευτερεύον σημαίνει πᾶς αἰτία τῆς μελανότητος εἰς τὸν Αἰθίοπα εἶναι ἡ ἀνθρωπότης, ἀλλὰ πᾶς τὸ ὑποκείμενον ἐκεῖνο, ὅπερ καὶ μᾶλλον εἶναι ἄνθρωπος. ὅτι τὸ ἢ πρότασις τῆς Αἰθίοψ ὡς ἄνθρωπος ὄντι μέλας, εἰδικῶς εἶναι ψευδής, ὕλικῶς εἶναι ἀληθής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν προτάσεων.

Τρεῖς εἶναι τῶν προτάσεων αἱ ἰδιότητες, ἀντίθεσις, ἀντιστροφή, καὶ ἰσοδυναμία. ἐπειδὴ ἡ πρότασις ἢ ἔχουσιν ἀντιμάχαιαν, ἢ ἀντιστρέφονται, ἢ ἰσοδυναμῶσιν, ἤγυν ἔχουσι τὴν αὐτὴν δυνάμιν τῆς ἐννοίας. λέγομεν ἐν πρώτῳ περὶ τῆς ἀντιθέσεως, καὶ ὑπερα περὶ τῶν λοιπῶν.

Εἶναι λοιπὸν ἡ ἀντίθεσις, ἀντίσασις δύο προτάσεων, ὅτε ἔχσσι τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, καὶ κατηγορούμενον κατὰ ποσότητα, ἢ ποιότητα μόνον, ἢ ὁμῶς κατ' ἀμφότερα. ὕθου ὅταν ἡ πρότασις, δευ' ἔχσσι τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, καὶ κατηγορούμενον, δευ' λέγονται ἀντίθετοι, ὡσαν, πᾶς ἀνθρώπος ἐκ' ἔστιν ἀναγκαίως λελκός· τίς ἀνθρώπος ἐστὶν ἐνδεχομένως λελκός· τάταις ἢ προτάσεις, δευ' λέγονται ἀντίθετοι, δευ' ἔχσσι τὸ αὐτὸ κατηγορούμενον, ἐπειδὴ τῆς πρώτης κατηγορούμενον εἶναι, ἀναγκαίως λελκός, τῆς δευτέρας ἐνδεχομένως λελκός.

Διαιρεῖται ἡ ἀντίθεσις, εἰς ἀντιφατικὴν, ἐναντίαν, ὑπεναντίαν, καὶ ὑπάλληλον. ἀντίθεσις ἀντιφατικὴ εἶναι, ἀντίσασις, καὶ ἀντιμάχεια δύο προτάσεων ἐνικῶν, ἢ δύο προτάσεων, τῶν ὁποίων ἡ μία εἶναι κοινὴ καταφατικὴ, ἢ ἀποφατικὴ, καὶ ἡ ἄλλη μερικὴ ἀποφατικὴ, ἢ καταφατικὴ. Σαφέστερα. Ἀντιφατικὴ ἀντίθεσις εἶναι, ἀντίσασις δύο προτάσεων καὶ ποσότητα, καὶ ποιότητα, ὡσαν, πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον· τίς ἀνθρώπος οὐκ ἐστὶ ζῶον. ἡ πρώτη φωνὴ εἶναι κοινὴ καταφατικὴ, καὶ ἡ δευτέρα μερικὴ ἀποφατικὴ. ὁμοίως Ἀριστοτέλης ὅτι Φιλόσοφος, Ἀριστοτέλης ἐκ' ἔστι Φιλόσοφος, εἶναι ἐνικὴ ἀντιφατικὴ. Κανὼν τῶν ἀντιφατικῶν εἶναι, ὅτι δευ' δυνάωνται ποτὲ γὰ εἶναι

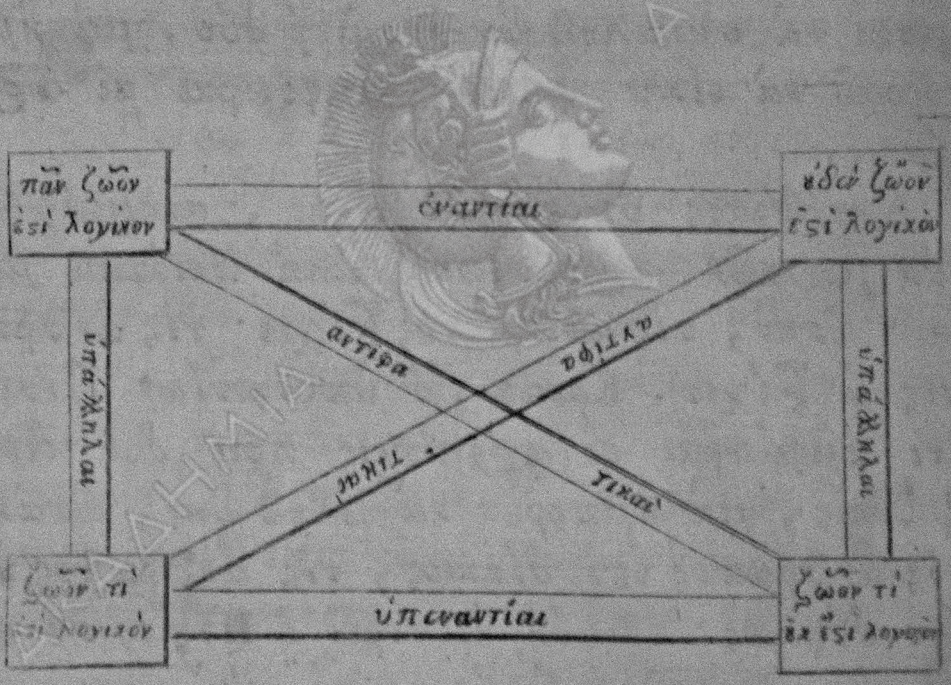
εἶναι ἀληθινᾶς, ἢ ψευδεῖς καὶ ἡ δύο, ἀλλ' ἀναγκαίως ἡ μία εἶναι ἀληθινή, καὶ ἡ ἄλλη ψευδής.

Ἀντίθεσις ἐναντία εἶναι δύο κατ'ὅλας προτάσεων καὶ ποιότητα μόνου, ὡσαν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός· εἷς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός· ὡς βλέπεις καὶ ἡ δύο εἶναι πρότασες κοιναῖς, μὰ ἡ μία καταφατική, καὶ ἡ ἄλλη ἀποφατική· ὅθεν διαφέρουσι καὶ τὴν ποιότητα μόνου. Κανὼν τῆς ἐναντίων εἶναι, ὅτι δὴ δύο νοῦνται νὰ συναληθεύσῃν καὶ ἡ δύο, μὰ ἡμποροῦν νὰ εἶναι ψευδεῖς ἀμφοτέραι αἱ προτάσεις.

Ἀντίθεσις ὑπεναντία εἶναι, ἀντιμάχεια δύο μερικῶν προτάσεων, κατὰ ποιότητα μόνου· ὡσαν, τίς ἄνθρωπος ἔχει· τίς ἄνθρωπος ἔχει. Κανὼν τῆς ὑπεναντίων εἶναι, ὅτι ἀμφοτέραι αἱ προτάσεις ποτὲ δὴ εἶναι ψευδεῖς, μὰ ἡμποροῦν νὰ ἀληθεύσῃν, ὡσαν, τίς ἄνθρωπος ἐστὶ δίκαιος, τίς ἄνθρωπος ἐκ ἐστὶ δίκαιος· ἐπειδὴ ἡμπορεῖ ὁ Πέτρος νὰ εἶναι δίκαιος, καὶ ὁ Ἰωάννης νὰ μὴ εἶναι.

Ἀντίθεσις ὑπάλληλος εἶναι, δύο προτάσεων καὶ ποσότητα μόνου ἀντιμάχεια, ὡσαν, πᾶς ἄνθρωπος τρέχει, τίς ἄνθρωπος ἔχει. Κανὼν τῆς ποιέτων εἶναι, ὅτι ἡ ἀλήθεια τῆς κοινηῆς προτάσεως, περιέχει τὴν ἀλήθειαν τῆς

μερικῆς, ὡσάν, ἂν εἶναι ἀλήθεια, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, εἶναι ἀληθινόν, ὅτι καὶ τὶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον. μὰ τὸ ψεῦδος τῆς ποιηῆς, δὲν φερέχει τὸ ψεῦδος τῆς μερικῆς, ὡσάν εἶναι ψευδής. πᾶς ἄνθρωπος ὄχι δίκαιος, καὶ ὅμως εἶναι ἀληθής, τὶς ἄνθρωπος ἐστὶ δίκαιος. διὰ τὰ εἶδῆς μίαν φοράν, καὶ τὰ τέσσαρα εἶδη τῆς ἀντιθέσεως, ἐγὼ σοῦ καταγράψω εἰς τὸτο τὸ γῆμα.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ Σ΄.

Περὶ ἰσοδυαμίας, καὶ ἀντιστροφῆς
τῶν προτάσεων.

Ισοδυαμία εἶναι, συμφωνία δύο προτάσεων, ἢ ὅποια γίνεται διὰ μέσον τῆς μόρις οὐ. ὅθεν καθὼς μία πρότασις ἔχει ἄλλω ἀντίθεσιν, ἔτσι ἔχει καὶ ἄλλω ἰσοδυαμῆσαν, μετὰ τὴν ὁποίαν συμφωνεῖ. καὶ διὰ τὴν καταλάβης τὸν τρόπον, μετὰ τὸν ὁποῖον γίνεται τῶν προτάσεων ἡ ἰσοδυαμία, πρέπει νὰ σοχαθῆς τὰς δύο τέτας σίχας, ὅπως περιέχονται τὰς κανόνας.

Προδ' ἀτιφατική, ὅπιθ' ἐναντία,
Ζυγῶσιν δ' ὑπαλλήλοι καὶ πρόθε, καὶ μετ'

Ἐπὶ ἀντιφατικῶν, σημαίνει, πῶς μία πρότασις ἀντιφατικῆ, ἰσοδυαμῆ μετὰ τὴν ἄλλω ἀντιφατικῶν, ἀνίσως καὶ βάλλομεν τὸ μόριον οὐ πρὸς τὴν ὑποκειμένην, ὡς ἀνὰ τὴν ἢ πρότασις, τίς ἀνθρώπος ἐστὶ δίκαιος, ἰσοδυαμῆ μετὰ τὴν τὴν ἄλλω ἀντιφατικῶν, εἰδὲς ἀνθρώπος ἐστὶ δίκαιος, ἀνὰ εἰπῆς, καὶ τίς ἀνθρώπος ἐστὶ δίκαιος.

Ὅτι δ' ἐναντία, σημαίνει, πῶς μία πρότασις ἐναντία, ἢ ὑπεναντία ἰσοδυναμεῖ μετὰ τὴν ἄλλω, ἀν βάλῃς τὸ μόριον οὐ ἔπειτα ἀπὸ τὸ ὑποκειμένον πρὸ τῶ σιωδύσμε, ὡσάν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἰσοδυναμεῖ μετὰ τῆτω, εἰδὲς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἀν εἰπῆς πᾶς ἄνθρωπος ἔκ ἐστὶ λευκός.

Ζητήσιν δ' ὑπάλληλοι, καὶ πρόθε, καὶ μετὰ, ἦεν μία ὑπάλληλος πρότασις ἰσοδυναμεῖ μετὰ τῆτω ἄλλω, ἀνίσως καὶ βάλῃς τὸ μόριον πρῶτα, καὶ ὑστερα ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον, ὡσάν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἰσοδυναμεῖ μετὰ τῆτω, τίς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός, ἀν εἰπῆς, ἢ πᾶς ἄνθρωπος ἔκ ἐστὶ λευκός.

Ἀντιτροφή εἶναι, μεταλλάξις τῆσ προτάσεων διὰ τῆσ μεταθέσεως τῶ ὑποκειμένω εἰς κατηγορούμενον, καὶ τῶ κατηγορουμένω εἰς ὑποκείμενον, ὡσάν, τίς ἄνθρωπος ἐστὶ λευκός. λευκὸν τί ἐστὶν ἄνθρωπος. Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἡ πρότασις ὅπῃ μεταλλάττεται, καλεῖται ἀντίτροφος, καὶ ἐκείνη, εἰς τῆτω ὁποῖαν μεταλλάττεται, καλεῖται ἀντιτρέψασα. ὡσάν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἄρα ζῶον τί ἐστὶν ἄνθρωπος. ἡ πρότασις πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, λέγεται ἀντίτροφος. ἡ ἄλλη, ἄρα ζῶον τί ἐστὶν ἄνθρωπος, λέγεται ἀντιτρέψασα.

Εἰς τρεῖς ἔσπες γίνεται τῆσ προτάσεων ἡ ἀντι-

ἀντιστροφή, ἀπλῶς, καὶ συμβεβηκός, καὶ κατ' ἀντίθεσιν. Ἀπλῶς δὲ γίνεται ἡ ἀντιστροφή, ὅταν τὸ κατηγορούμενον μεταβάλλεται εἰς ὑποκείμενον, καὶ τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὸ κατηγορούμενον, δίχως ἐναλλαγῆ τῆς ποσότητος, καὶ ποιότητος τῆς προτάσεως, ὡσάν, τίς ἄνθρωπος ἐστὶ δίκαιος· ἄρα δίκαιον τί ἐστὶν ἄνθρωπος· Ἀπλῶς ἀντιστρέφεται ἡ καθόλου ἀποφατική, ὡσάν, εἶδεις Ἀγγελος ἐστὶ λίθος, ἄρα εἶδεις λίθος ἐστὶν Ἀγγελος. καὶ πάλιν, τίς ἀστὴρ ἐστὶ λαμπρός, ἄρα λαμπρὸν τί ἐστὶν ἀστὴρ. γίνεται δὲ καὶ συμβεβηκός ἡ ἀντιστροφή, ὅταν μεταλλάττεται τῆ προτάσεων ἢ ποσότης μόνον, ἢ γὰρ ὅταν ἀπὸ καθόλου, γίνεται μερική ἢ πρότασις. τῆτι ἡ ἀντιστροφή ἔχει τόπον εἰς τὴν καθόλου καταφατικῶς, καὶ ἀποφατικῶς, ὡσάν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ζῶον τί ἐστὶν ἄνθρωπος. εἶδεις ἄνθρωπος ἐστὶν ἵππος, ἵππος τίς ἐκ ἐστὶν ἄνθρωπος. γίνεται κατ' ἀντίθεσιν ἡ ἀντιστροφή, ὅταν τὸ κατηγορούμενον μεταλλάττεται εἰς ὑποκείμενον, καὶ τὸ ὑποκείμενον εἰς κατηγορούμενον, δίχως ἐναλλαγῆ ποσότητος, καὶ ποιότητος, ἀλλ' οἱ ὅροι μόνον τῆς προτάσεως γίνονται ἀόριστοι. Ἀντιστρέφονται καὶ τῆτον τὸν τρόπον ἡ καθόλου καταφατική, καὶ μερική ἀποφατική, ὡσάν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἄρα πᾶν ἐ ζῶον ἐστὶν

ἐκ ἄνθρωπος. ὁμοίως, τὶς ἄνθρωπος ἐκ ἕστι
 δίκαιος, ἄρα τὶ ἐ δίκαιον ἐκ ἕσιν ἐκ ἄνθρω-
 πος. οἱ κανόνες τῆς ἀντιστροφῆς περιέχονται
 εἰς τὰς κάτωθεν σίχας.

Ἀπλῶς ἢ βέμβιξ μεταλλάττεται, ἀλλ'
 ἐκ συμβάν

Εὔα, ἰδ' ἀντιθέσει κατ' ἐπίστροφον εἰ-
 δομεν Ἀΐρον.

Εἰς τὰς σίχας τῆς τρεῖς φωνὰς μόνον σο-
 χάσας, βέμβιξ, Εὔα, Ἀΐρον, καὶ εἰς τὰς
 ἑξῆς τέσας φωνὰς, σοχάσας πὰ τέσσαρα φωνήεν-
 τα. α. ε. ι. ο. ἐπειδὴ, τὸ φωνῆεν, Α, ση-
 μνύει τὴν καθόλου καταφατικὴν πρότασιν. τὸ
 Ε. τὴν καθόλου ἀποφατικὴν. τὸ Ι, τὴν με-
 ρικὴν καταφατικὴν. τὸ Ο, τὴν μερικὴν ἀποφα-
 τικὴν, καθὼς διδάσκουσιν οἱ κάτωθεν σίχοι.

Τ' Ἀλφα λέγει καθόλου, Ε. δὲ τὸ ψι-
 λὸν ἑξῆς ἀποφάσκει

Ἰῶτα δ' ἕκαστα λέγει, Ο. δὲ τὸ σμικρὸν
 ἑξῆς ἀποφάσκει.

Τὸ νόημα λοιπὸν τῆς πρώτων σίχων εἶναι,
 ὅτι ἢ καθόλου ἀποφατικὴ πρότασις, καὶ ἢ μερι-
 κὴ καταφατικὴ, σημειωμνύει τὰ φωνήοντα,

Ε,

Ε, Ι, ἀντισρέφονται ἀπλῶς. Ομοίως ἡ ἀποφατικὴ, καὶ καταφατικὴ καθόλου σημειωμένη μὲ τὰ φωνήεντα, Ε, Α, εἰς τὴν φωνὴν Εὔα, ἀντισρέφονται καὶ συμβεβηκός· καὶ πάλιν, ἡ καθόλου καταφατικὴ, καὶ μερικὴ ἀποφατικὴ, σημειωμένη μὲ τὰ φωνήεντα, Α, Ο, εἰς τὴν φωνὴν Α΄σρον, ἀντισρέφονται κατ' ἀντίθεσιν· τῶτα ὅλα ἀνωθεν ἐπαρδειγματίσαμεν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Ζ΄.

Περὶ τῶ ὀρισμῶ.

Η Κυριώτεραις πόροιαις, ὅπῃ θεωρεῖ ἡ Λογικὴ, εἶναι ὁ ὀρισμὸς, καὶ ἡ διαίρεσις τῶ πραγμάτων. Ἐπεὶ τῶτο λέγομεν πῶρα περὶ τῶ ὀρισμῶ, καὶ εἰς τὸ ἀκόλουθον κεφάλαιον περὶ τῆς διαίρεσεως. Τρία δὲ παραδείγματα θεωροῦμεν εἰς τὸν ὀρισμὸν, α', τί εἶναι ὁ ὀρισμὸς, β', πόσα εἶναι τῶ ὀρισμῶ τὰ εἶδη, γ', ποίους κανόνας φυλάττει ὁ ὀρισμὸς ἕνα εἶναι ὀρθός.

Κοινῶς ἔν ὁ ὀρισμὸς, εἶναι λόγος ὅπῃ ἐξηγεῖ, καὶ φανεραίνει τὴν φύσιν τῶ πράγματος, ἢ τῆς φωνῆς, καὶ ὀνόματος· ὅταν ἐξηγῆ τὰ ὀνόματα, καὶ τὰς φωνὰς, κυρίως δὲν λέγεται ὀρισμὸς, ἀλλ' ἐρμηνεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνάγεται

γεται καὶ ἡ ἔτυμολογία, ἀσάν, ἡ ὑδρογραφία, ἡ ὁποία εἶναι ὠκεογραφία τῆς θαλάσσης· ἡ κοσμογραφία εἶναι ὠκεογραφία τῶν Κόσμου. Φιλοσοφία εἶναι, ἀγάπη, καὶ ἀσκηθὴ τῆς σοφίας. Οἱ ὀρισμοὶ τῶτοι, δεῦρ' ἐξηγεῖσι τὴν ἐστίαν τῶν πράγματος, ἀλλὰ τὴν φωνὴν, καὶ τὸ ὄνομα· ὅθεν λέγονται ἐρμηνεῖαι.

Ὁ ἀληθινὸς ὀρισμὸς λοιπὸν, ὅπως φανερῶνται, τί εἶναι τὸ πρᾶγμα, διαιρεῖται εἰς ἐσιώδη, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς, τὸν ὁποῖον ὠκεογραφὴν καλεῖσιν οἱ ῥήτορες. Ὄρισμὸς ἐσιώδης εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξηγεῖ τὴν φύσιν, καὶ ἐστίαν τῶν πράγματος, καὶ μέσον τῆς συστατικῶν μερῶν τῆς ἐστίας. Ὄρισμὸς κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι ἡ περίγραφος ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐξηγεῖ, καὶ φανερῶνται τὸ πρᾶγμα καὶ μέσον τῆς ἰδιοτήτων, καὶ συμβεβηκῶν, ὅπως ἀρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Πάλιν διαιρεῖται ὁ ἐσιώδης ὀρισμὸς, εἰς φυσικὸν, καὶ ματαφυσικόν. Φυσικὸς δὲ ὀρισμὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅπως ἐξηγεῖ τὴν ἐστίαν τῶν πράγματος, φανερῶντων τὰ φυσικὰ μέρη τῆς ἐστίας, καὶ φυσικὰ μέρη τῆς ἐστίας εἶναι ἡ ὕλη, καὶ ἡ μορφή, τὰ ὁποῖα ἀληθῶς, καὶ πραγματικῶς ὑπάρχουσιν εἰς τὸ πρᾶγμα.

Παράδειγμα δὲ τῆς φυσικῆς ὀρισμῆς εἶναι τὸ, ἄνθρωπος ἐστὶ σῶμα ἐκ σώματος ὄργανο

νικᾶ, καὶ ψυχῆς λογικῆς. τὸ ὀργανικὸν μὲν σῶμα, εἶναι ἡ φυσικὴ ὕλη τῆ ἀνθρώπου· καὶ ἡ λογικὴ ψυχὴ εἶναι, ἡ μορφή ὅπου ἰδιοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον. Οἰσμός μεταφυσικὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξηγεῖ τὴ φύσιν τῆ πράγματος, διὰ γένεσ, καὶ διαφορας, τὰ ὅποια λέγονται μέρη τῆς οὐσίας μεταφυσικᾶ, ἢ γὰρ νοερά, ὑπάρχοντα μόνον ἐν τῇ διανοίᾳ· ἐπειδὴ ὁ λόγος τῆ γένεσ, καὶ τῆς διαφορᾶς εἶναι εὐνοια τῆς διανοίας. Παράδειγμα τῆ μεταφυσικῆ οἰσμοῦ εἶναι, ὡσαύτ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν· τὸ ζῶον θεωρεῖται εἰς τὸ γένος τῆ ἀνθρώπου, τὸ δὲ λογικόν εἰς τὴν διαφορᾶν, μὲ τὴν ὁποῖαν διαφέρει ἀπὸ τὰ ἄλλα ζῶα, ἢ γὰρ εἶδη τῆ ζωῆ.

Ὀμοίως διαχειρεῖται ὁ χειραπτικὸς ὅρος, εἰς ὅρον ἰδιωματικόν, καὶ εἰς ὅρον καὶ συμβεβηκὸς, καὶ εἰς ὅρον αἰτιώδη. Ἰδιωματικὸς δὲ ὅρος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπῃ ἐξηγεῖ τὰς ιδιότητες τῆ πράγματος, ὡσαύτ, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον πολιτικόν, σοφίας, καὶ ἀρετῆς δεκτικόν· καθὼς βλέπεις δὲ ἐξηγήσαμεν τὸν ἄνθρωπον, φανερώνομεν τὰς οὐσιώδη μέρη, ἀπὸ τὰ ὅποια σιωδέττεται, ἀλλὰ φανερώνομεν τὰς ιδιότητες ὅπῃ ἔχει· ὅθεν εἶναι περίγραψις ἰδιωματικῆ. Ὁρος πάλιν καὶ συμβεβηκὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅπῃ φανερώνει τὸ πρᾶγμα, διὰ μέσων τῆς συμβεβηκότητων, τὰ ὅποια ἀρμόζουσι καὶ ἄλλων διη-

ρημεσίων πραγμάτων, ὡσάν, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον ὠραῖον, δίπεν, ὅπῃ ἔχει ὀρθῶς τὴν κεφαλήν, καὶ ὅμοια. Ὁρος αἰτιώδης εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξηγεῖ τὸ πρᾶγμα, ἢ τῆς ἐξωτερικῶν αὐτῆς αἰτιῶν, ἢ γὰρ ἢ τῆς τελικῆς ποιητικῆς, καὶ πρωτοτύπῃ αἰτίᾳ, ὡσάν, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον κατ' ὁμοίωσιν Θεῶν, πλαθεὶν ἢ τὴν αἰώνιον μακαριότητα.

Ὁμοίως, ὁ πυρετὸς εἶναι ζέσις τῆς καρδίας αἵματος. Γίνεται ἀκόμι ἡ περιγραφή καὶ ἐπαρίθμησιν τῆς μερῶν, ὅταν ἐξαλειθμῶνται τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνδέττεται τὸ πρᾶγμα, ὡσάν, ἡ λογικὴ εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποῖα ὁμιλεῖ ἢ τῶν καλῶν ἐπίληψιν, ἢ τῶν κέλσιν, καὶ ἢ τὸν συλλογισμόν. Γίνεται δὲ, καὶ κατ' ἀφαίρεσιν τῆς ἐναντίας ἢ περιγραφῆς, ὡσάν, σοφία εἶναι, γὰρ μὴν εἶναι τινὰς ἀμαθίας.

Διὰ γὰρ γένῃ ἐν ὀρθῶς ὁ ἐσιώδης τῆς πραγμάτων ὀρισμὸς, τὸν ὁποῖον θεωρεῖ ἡ λογικὴ (ἐπειδὴ τὸν κατὰ συμβεβηκός, θεωρεῖ ἢ Πρωτοεικὴ) εἶναι ἄριστοι κανόνες. α', κανὼν εἶναι, ὅτι πρέπει ὁ ὀρισμὸς γὰρ εἶναι σαφέστερος, καὶ φανερώτερος ἀπὸ τὸ ὀριζόμενον πρᾶγμα. ἐπειδὴ ὁ ὀρισμὸς εἶναι φανέρωσις τῆς πράξεως. ἢ τῆς δὲ εἶναι ὀρθῶς ἔπος ὁ ὀρισμὸς, ἄνθρωπος ἐστὶ μικρὸς κόσμος. β', κανὼν εἶναι, ὅτι πρέπει ὁ ὀρος γὰρ εἶναι βραχὺς, ἢ γὰρ γὰρ
μὴ

μὴ ἀμέχρη πράγμα θεασθόν, ὅτι συγ-
 χίζει τὸν νοῦν. ὅθεν δεῦν εἶναι ὀρθὸς τοῦ-
 τος ὁ ὅρος, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον γελασικόν,
 λογικόν, ἐπειδὴ θεασθεῖ τὸ γελασικόν.
 κανὼν δὲ τρίτος εἶναι, ὅτι πρέπει ὁ ὀρισ-
 μὸς νὰ γίνεταί, ἐκ γένους, καὶ διαφορᾶς,
 διατὶ ὁ ὀρισμὸς ἐξηγεῖ τὴν ἐσίαν τῆς πράγ-
 ματος. ὅθεν πρέπει νὰ φανερώνη, εἰς τί κοι-
 νωνεῖ τὸ πράγμα μὲ τὰ ἄλλα, καὶ εἰς τί
 διαφέρει. Διὰ τῆτο, ὁ φυσικὸς ὀρισμὸς, ὅ-
 πῃ γίνεται ἐκ τῆς ὕλης, καὶ μορφῆς εἶναι ὀρ-
 θὸς, διατὶ ἡ ὕλη θεωρεῖται ὡς γένος, καὶ ἡ
 μορφή ὡς διαφορά. Προθέτπουσι τινὲς καὶ τέ-
 τερτον κανόνα, ὁ ὁποῖος διδάσκει νὰ ἀντι-
 στρέφωται, ὁ ὀρισμὸς, καὶ τὸ ὀριζόμενον πράγ-
 μα, ὡσὰν, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν,
 καὶ ζῶον λογικὸν ἐστὶν ἄνθρωπος. ὅθεν δεῦν
 εἶναι ὀρθὸς ὁ ὀρισμὸς. Ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον
 δίπουν, διατὶ δεῦν ἀντιστρέφει, ζῶον δίπουν
 ἐστὶν ἄνθρωπος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ Διαρίσεως.

Τῆς Διαρίσεως τὸ ὄνομα ἔχει δύο σημασίας· ἢ σημαίνει Διανομὴν τῷ ὅλου εἰς τὰ μέρη αὐτῆ, ἢ διάκρισιν τῷ γένος ἐπὶ τῷ ἐπίρῳ. εἶδαι νοεῖται καθὼς εἶναι τῷ ὅλῳ Διανομή. ὁμοίως ἡμεῖς ὕστερα θέλει ἐξηγήσασθαι, καὶ τὴν διάκρισιν. Ἔτι λοιπὸν θεωρήσει τὴν διαίρισιν, α, τί εἶναι, β, πόσα εἶδη ἔχει, γ, ποίως κανόνας ἔχει διὰ τὰ γένη ὀρθή. Ορίζεται ἡ διαίρισις, λόγος ὅπῃ Διαμεράζει τὸ ὅλον εἰς τὰ μέρη αὐτῆ· τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο ὅπῃ μερίζεται, λέγεται μεριστικόν· τὰ μέρη εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται ἡ διανομή, λέγονται μερίζοντα μέρη.

Ἐπειδὴ ἢν ἡ διαίρισις εἶναι τῷ ὅλῳ Διανομή, διαφέρει καὶ τὴν διαφορὰν τῷ ὅλῳ, τὸ ὅλον, ἄλλο εἶναι ἐν δυνάμει, καὶ ἄλλο ἐνεργείᾳ, καὶ ἄλλο καὶ συμβεβηκός. Ὅλον δὲ ἐν δυνάμει εἶναι τὸ καθόλου, ὅπῃ ἔχει ὑπὸ αὐτὸ τὰ μέρη, ὡσάν τὸ γένος, ὅπῃ ἔχει τὰ εἶδη, καὶ τὸ εἶδος ὅπῃ ἔχει ὑπὸ αὐτὸ τὰ άτομα. ἐπειδὴ καὶ τὸ γένος κατηγορεῖται παρὰ τῶν εἰδῶν, καὶ τὸ εἶδος παρὰ τῶν ἀτόμων. Διαίρισις λοιπὸν ἐν

ἔν δυνάμει εἶναι ἐκείνη, μὲ τὴν ὁποίαν διαι-
 ρεῖται τὸ γένος εἰς τὰ εἶδη αὐτῆ, καὶ τὸ εἶδος εἰς
 τὰ άτομα, ὡσάν, ἐστὶ ἀλλή σωματικὴ, ἄλλη
 πνευματικὴ. ὁμοίως, ζῶν, ἄλλο ἵππος, ἄλ-
 λο ἄνθρωπος· ὡσαύτως, ὁ ἄνθρωπος, ἄλλος
 Πέτρος, ἄλλος Γεώργιος, ἄλλος δὲ Ἀνδρέας,
 καὶ ἄλλος Ἰάκωβος. Τέτι ἡ διαίρεσις, διὰ τῆς
 ὁποίας διαμοιράζεται τὸ ὅλον ἐν δυνάμει, λέ-
 γεται διαίρεσις ἐν δυνάμει. ὅλον ἐνεργεία εἶ-
 ναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὰ μέρη,
 ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνθέττεται· ὅθεν ἄλλο λέγε-
 ται ὅλον ἐνεργεία ἐσιῶδες, ἄλλο δὲ ὅλον ἐνε-
 ργεία καθ' ὅλοκληρότητα. καὶ πάλιν, τὸ ὅλον ἐ-
 σιῶδες, ἄλλο εἶναι ὅλον ἐσιῶδες φυσικόν, ὅπῃ
 ἔχει δηλαδὴ μέρη φυσικά, ὡσάν, ὁ ἄνθρω-
 πος ἔχει σῶμα, καὶ ψυχὴν· ἄλλο ἐσιῶδες ὅλον
 μεταφυσικόν, ὅπῃ ἔχει μέρη μεταφυσικά, ὡ-
 σάν, ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸ ζῶν, καὶ τὸ λογι-
 κόν, ἢ γὰρ τὸ γένος, καὶ τὴν διαφορὰν. ὅλον
 καθ' ὅλοκληρότητα εἶναι ἐκεῖνο ὅπῃ ἔχει μέρη,
 καὶ τῶν ὁποίων γίνεται ὅλοκληρον, ὡσάν ὁ ἄν-
 θρωπος ἔχει σῆθος, κεφαλὴν, χεῖρας, πό-
 δας, καὶ ἄλλα τῶ σῶματος μέλη. ὅταν οὖν
 διαιρῆται τὸ ὅλον ἐνεργεία εἰς τὰ μέρη αὐτῆ,
 τότε ἡ διαίρεσις λέγεται διαίρεσις ἐνεργεία,
 ὡσάν, ὁ ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς σῶμα, καὶ
 ψυχὴν, εἰς ζῶν, καὶ λογικόν, εἰς κεφαλὴν,
εἰς

εἰς σῆθος, εἰς χεῖρας, καὶ πόδας. Ἡ διαίρεσις τῆτι λέγεται ἀκόμι μερισμός. ὅλον δὲ καὶ συμβεβηκός εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ θεωρεῖται καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ· ὅθεν ἡ διαίρεσις καὶ συμβεβηκός εἶναι ὅταν διαιρῆται τὸ ὑποκείμενον, εἰς τὰ αὐτῷ συμβεβηκότα, ὡσαν ἄνθρωπος, ἄλλος σοφός, ἄλλος δὲ ἀμαθής, ἄλλος λευκός, καὶ ἄλλος μέλας· ἢ διαιρεῖται τὸ συμβεβηκός εἰς τὰ αὐτῷ ὑποκείμενα, ὡσαν, τὸ πικρὸν, ἄλλο χολῆ, καὶ ἄλλο ἀψίνδιον· ἢ διαιρεῖται τὸ συμβεβηκός, εἰς ἄλλα συμβεβηκότα, ὡσαν, τὸ λευκόν, ἄλλο πικρὸν, ἄλλο γλυκύ.

Οἱ κανόνες τῆς ὀρθῆς διαιρέσεως εἶναι τρεῖς, Κανὼν πρῶτος, τὸ μεριστὸν παρᾶγμα πρέπει νὰ μετρώη, καὶ νὰ εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ κάθε μέρος. ὅθεν δευτεῖον εἶναι ὀρθὴ ἡ διαίρεσις τῆτι, τὸ ζῶον, ἄλλο λογικόν, ἄλλο αἰσθητικόν· διὰ τὸ αἰσθητικόν, δευτεῖον μετρώεται ἀπὸ τὸ ζῶον. Κανὼν, β'. τὸ μεριστὸν παρᾶγμα, πρέπει νὰ εἶναι ἴσον μετὰ τὰ μέρη ὅπερ ἔχει· ὅθεν δευτεῖον εἶναι ὀρθὴ ἡ διαίρεσις, τὸ στοιχεῖον διαιρεῖται εἰς πῦρ, αἴρα, καὶ ὕδωρ, διὰ τὸ εἶναι στοιχεῖον καὶ ἡ γῆ. Κανὼν, γ'. δευτεῖον πρέπει τὸ εἶνα μέρος νὰ μετρώη τὸ ἄλλο· ὅθεν δευτεῖον εἶναι ὀρθὴ ἡ διαίρεσις, τὸ ζῶον, ἄλλο ἐνυδρόβιον, ἄλλο ἄλαλον, διὰ τὸ ἄλαλον, μετρώη τὸ ἐνυδρόβιον· ὁμοίως, ἡ γῆ διαιρεῖται εἰς Ἀσίαν, Εὐρώπην, Ἀφρικὴν,

κλή, Ἀμερικλή, κὶ Γερμανίαν, εἶναι κακὴ ἢ διαίρεσις, διατὶ ἡ Εὐρώπη φερέχει τλή Γερμανίαν, κὶ ταῦτα φερε τῆς διανομῆς.

Ἡ διαίρεσις ὡς εἶπαμεν σημαίνει κὶ διάκρισιν· ὅθεν πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν, τί εἶναι ἡ διάκρισις. Ἡ διάκρισις εἶναι ἐναντία τῆς ταυτότητος, ἡ δὲ ταυτότης εἶναι ἐκείνη, με τλή ὁποίαν δύο πράγματα, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό, κὶ ἔτε διαιρῶνται, ἔτε εἶναι δυνατὸν νὰ χωρισῶν ἀλλήλων, ὡσαν, ἡ θεία ἐσίατε Παῖος, κὶ ἡ Παῖικὴ ὑπόστασις εἶναι ταῦτά· διατὶ δὲν χωρίζεται ἡ θεότης ἀπὸ τὸ παῖικὸν πρόσωπον, μὰ εἶναι ἐν, καὶ τὸ αὐτό πράγμα. Διάκρισις λοιπὸν εἶναι, ἡ διαίρεσις τῆς ταυτότητος· ὅθεν ὅσα δὲν ἔχουσι ταυτότητα, λέγονται διακεκριμένα, ὡσαν, σῶμα, κὶ ψυχὴ διακρίνονται, διατὶ ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι τὸ σῶμα, μήτε τὸ σῶμα ἡ ψυχὴ.

Ἐπειδὴ ἐν συμβαίνει ἓνα πράγμα, νὰ μὴ εἶναι τὸ ἄλλο εἰς δύο ἔσπες, ἔτσι δύο εἶναι τὰ εἶδη τῆς διακρίσεως· ἄλλη πραγματικὴ, κὶ φυσικὴ, ἄλλη νοερὰ, διανοητικὴ κατ' ἐπίνοιαν, κὶ τὰ λόγῳ τῆς διανοίας· Διάκρισις πραγματικὴ καὶ φυσικὴ εἶναι ἐκείνη, με τλή ὁποίαν πραγματικῶς, κὶ ἀληθῶς, ἔξω καθε νοερῆς ἐνεργείας, τὸ ἐνα πράγμα δὲν ἔχει ταυτότητα με τὸ ἄλλο, ὡσαν, τὸ σῶμα, κὶ ἡ ψυχὴ δια-

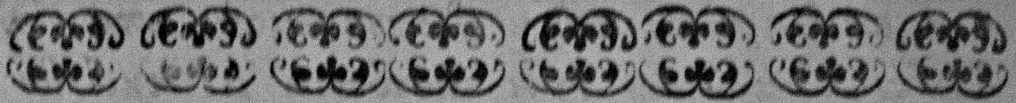
κρίνονται πραγματικῶς, ὡς ἀληθῶς, τὸ σῶμα δὲ εἶναι ψυχὴ. Διάκεις νοερά, καὶ κατ' ἐπίνοιαν εἶναι, ὅταν τὸ εἶναι, καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα, κατὰ διάφορον τῆς διανοίας σοχασμὸν, νοεῖται ὡς διακεκεμενόν, ὡσανὶ τὸ πρόσωπον τῷ Μιχαήλ, καὶ ἡ Ἀγγελικὴ εἰς αὐτῷ εἶναι εἶναι, καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα. ὁμοίως ὁ νῆς, σοχάζεται τῷ Ἀγγελικῷ εἶναι, ὡς τί κοινόν, καὶ τὸ πρόσωπον τῷ Μιχαήλ, ὡς τί μερικόν. ὅθεν καὶ διάφορον σοχασμὸν, καὶ ἐπίνοιαν διακρίνεται, καὶ διαιρεῖται ἡ Ἀγγελικὴ εἰς τὸ προσώπου τῷ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Σημείωσαι ἔν, ὅτι ἡ νοερά διάκεις, δὲ σημαίνει διαίρεσιν ἐκ μέρους τῷ πράγματος, ἀλλ' ἐκ μέρους τῷ νοός, καὶ τῆς διανοίας. ὅθεν διέσπεται καὶ εἰς τὸν Θεόν, ὡσανὶ, ἡ θεία δικαιοσύνη, διαιρεῖται τῆς θείας ἀσπλαγχνίας νοεράς, καὶ ὄχι πραγματικῶς. ἐπειδὴ ἀληθῶς ἐν πράγμα, καὶ εἰς Θεός εἶναι ἡ θεία δικαιοσύνη, καὶ ἀσπλαγχνία, μὰ ὁ νῆς σοχάζεται καὶ διάφορον σοχασμὸν.

Σημείωσαι καὶ τῷτο, ὅτι ἄλλα πράγματα λέγονται διακεκεμενία μόνον, ἄλλα διηρημενία, καὶ ἄλλα διάφορα. Διακεκεμενία μόνον λέγονται, ὅσα δὲ ἔχουσι ταυτότητα, μὰ ἔχουσιν ἐπίνοιαν, ὡσανὶ τὸ μέτρον δύο σπιθαμῶν εἶναι εἶναι πράγμα, ὅπερ δὲ εἶναι χωρισμένον, ὁμοίως ἡ

μία

μία σπιθαμή τῶ μήτρ διακεκευμένη ἀπὸ τριῶ
 ἄλλω, διατὶ δὲν ἔχει ταυτότητα μὲν ἐκείνω.
 Διηρημένια λέγονται ὅσα εἶναι χωρισμένα· ὡ-
 σαν τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυχὴ μὲν θάνατον. Δια-
 φορὰ λέγονται, ὅσα εἶναι χωρισμένα, καὶ ἔχου-
 σι καὶ διάφορον ἰστίαν· ὡσαν τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυ-
 χὴ μὲν θάνατον, ἐπειδὴ ἡ ψυχὴ εἶναι ἰστίαν νο-
 ρὰ, καὶ τὸ σῶμα ἰστίαν αἰσθητική. ὁμοίως ὁ ἵπ-
 πος, καὶ ὁ ἀνθρώπος λέγονται διάφοροι· δια-
 τὶ ἄλλη εἶναι τῶ ἵππυ ἡ ἰστίαν, καὶ ἄλλη τῶ ἀν-
 θρώπυ. μὰ ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Ἰωάννης, δὲν λέ-
 γονται διάφοροι, ἀλλὰ διηρημένοι, διατὶ τῆς
 αὐτῆς ἰστίαν καὶ τὸ εἶδος εἶναι καὶ οἱ δύο. Καὶ
 ταῦτα ὡς τῆς διακρίσεως, ἡ ὁποία πλατύτε-
 ρον θεωρεῖται ἐν τῇ μεταφυσικῇ.

Μ Ε Ρ Ο Σ Γ.

Τ Η Σ Λ Ο Γ Ι Κ Η Σ

Περὶ τῆς τρίτης ἐνεργείας τῶ νοός, ἢ γεν. φεῖ
τῶ ἐπιχειρήματος.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α.

Περὶ ἐπιχειρήσεως, καὶ τῆς εἰδῶν
αὐτῆς.

Τρίτῳ τῆς διανοίας ἐνέργειαν ὠνομάσα-
μεν ἐκείνῳ, διαμέσον τῆς ὁποίας συμ-
περαίνομεν, καὶ φανεράνομεν τὸ εἶνα ἀ-
πὸ ἄλλο φεῖγμα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ συμπέρασμα
τῆς φεῖγμάτων, γίνεται διὰ μέσον τῆς ἐπι-
χειρήσεως, καὶ ἐξόχως διὰ μέσον τῶ συλλογι-
σμῶ, διὰ τῶτο φεῖπει νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐπι-
χείρησιν, καὶ ἐξαιρέτως τὴν φύσιν τῶ συλλο-
γισμῶ, ὅπῃ εἶναι τὸ τελειότερον εἶδος τῆς ἐπι-
χειρήσεως. ὠνομάθη δὲ ἡ ἐπιχείρησις, ἀπὸ
τὸ ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ μέσον,
καὶ τὸν λόγον ἐκεῖνον, μὲ τὸν ὁποῖον βεβαιῖται

ἡ ἀλήθεια μιᾶς προτάσεως· ὅθεν λόγος ὀπιχειρήσεως εἶναι, εἰς τὸν ὁποῖον συμπεραίνομεν, καὶ φανερώνομεν τὸ εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο παράγωμα· καὶ παράγωμα γὰρ ἔχουσιν ἀλλήλων εἴωσιν, καὶ συναφειαν εἰς ἕξιν, ὅπερ ἀπὸ τὸ εἶναι ἀκολουθεῖ τὸ ἄλλο, ὡσαν, ἀνδραίνη καπνός, ἀκολουθεῖ να εἶναι φωτιά. Ἄν τινὰς γελοῖ, ἀκολουθεῖ, ὅτι χαίρεται· καὶ ἂν θρῆνῃ, ἀκολουθεῖ ὅτι λυπᾶται· λοιπὸν ὁ λόγος ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον συμπεραίνεται τὸ εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο, λέγεται ὀπιχειρήσις· ἀνίσως ἔν, καὶ τὸ συμπέρασμα γίνεται μετὰ τὸ μόριον εἰ, ἂν, καλεῖται ὀπιχειρήσις ὑποθετικὴ, ὡσαν, ἀν εἶναι παρσίθεσις τῆς γῆς ἀνάμεσα εἰς τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελλῶν, ἔγινεν ἔκλειψις τῆς Σελλῶν. Καθὼς βλέπεις, ἀπὸ τῆς παρσίθεσιν τῆς γῆς ἀνάμεσα εἰς τὰς δύο φωστῆρας, συμπεραίνομεν τὸ εἶναι τῆς σελλῶν ἔκλειψιν διὰ τῆς ὑποθετικῆς μορίε, ἂν. Ὄταν τὸ συμπέρασμα γίνεται διὰ τῆς μορίε διατί· ἡ ὀπιχειρήσις λέγεται αἰτιολογικὴ, ὡσαν, ὁ Θεὸς εἶναι αἰώνιος, διατί εἶναι ἀμετάθετος. Ὄταν πάλιν τὸ συμπέρασμα γίνεται διὰ τῆς μορίε ἄρα, λοιπὸν, ἡ ὀπιχειρήσις λέγεται λογικὴ· ὡσαν, ἂν θρῆνῃ εἰς ζῶν, ἄρα εἰς αἰσθητικὸς. τῆτι ἡ ὀπιχειρήσις εἶναι ἡ κυριωτέρα, εἰς τῆς ὁποῖαν ἀνάγονται ἡ ἄλλαι, ἡ αἰτιολογικὴ, καὶ ὑποθετικὴ, ὡσαν,

τὸ ἄνωθεν παράδειγμα τῆς ὑποθετικῆς ὅπου ἐδώσαμεν, ἔτσι ἀνάγεται εἰς τὴν λογικὴν ἐπιχείρησιν. εἶναι παρόμοιαι, ἀνάμεσα εἰς τὸν Ἡλίον, καὶ τὴν Σελῳίω, λοιπὸν ἐγίνοντο ἐκλείψεις τῆς Σελῳίης. ὁμοίως τὸ παράδειγμα τῆς αἰτιολογικῆς. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀμετάβητος, λοιπὸν εἶναι αἰώνιος. Ἡμεῖς ἐν θεωρῶμεν τὴν λογικὴν μόνον, ἐπειδὴ τὴν ὑποθετικὴν, καὶ αἰτιολογικὴν σιωπῶμεν οἱ ῥήτορες, καὶ ὄχι οἱ διαλεκτικοί.

Διαιρεῖται ἡ λογικὴ ἐπιχείρησις εἰς, ε', εἶδη· εἰς ἐπαγωγὴν, δῖλημμα, σωείτιον, ἐνθύμημα, καὶ συλλογισμόν. Ἐπαγωγὴ εἶναι, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐπαειθμίζοντες ἀρκετῶς τὰ μέρη, συμπεραίνομεν τὸ καθόλου εἰς κοινόν· ἢ ἀντιστρόφως, ἀπὸ τὸ κοινὸν συμπεραίνομεν τὰ μέρη. Ἐκινύχθη τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Ἀσίαν, Εὐρώπην, Ἀφρικὴν, καὶ Ἀμερικὴν· λοιπὸν ἐκινύχθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον. ὁμοίως, ἐκινύχθη εἰς τὴν Ἀσίαν, Εὐρώπην, Ἀφρικὴν, καὶ Ἀμερικὴν, Ὅλος ὁ κόσμος τὸ λοιπὸν εἶναι, Ἀσία, Εὐρώπη, Ἀφρικὴ, καὶ Ἀμερικὴ, αὐτὰ εἶναι τὰ μέρη τοῦ Κόσμου· εἰς ἄλλας ἄλλας γίνεται ἡ ἐπαγωγὴ, α', ὅταν ἀπὸ τὰ μέρη συμπεραίνομεν τὸ ὅλον, ὡσὰν τὸ ἄνωθεν παράδειγμα, β', ὅταν ἀπὸ τὰ εἶδη συμπεραίνομεν τὸ γένος, ὡσὰν, ἡ φρόνησις, ἡ δικαιοσύνη, ἡ

σωφροσύνη, καὶ ἡ ἀνδρεία, προξενῶσιν ὠφέλειαν. λοιπὸν πᾶσα ἀρετὴ προξενᾷ ὠφέλειαν. ἡ ἀρετὴ εἶναι γένος· ἡ φρόνησις, δικαιοσύνη, ἀνδρεία, καὶ σωφροσύνη εἶναι εἶδη. γ', ὅταν ἀπὸ τὰ πολλὰ ὅμοια, ὡσὰν ἀπὸ πολλὰ πράγματα, βεβαιῆται τὸ ἀμφίβολον· ἡ ἐπαγωγή, καὶ τὸν τρίτον τῶτον τρόπον, εἶναι ἴδια τῆς ῥητόρων.

Παράδειγμα εἶναι ἐπιχειρήσεις, εἰς τὴν ὁποίαν, ἀπὸ τὸ εἶνα ὅμοιον, συμπεραίνωμεν ἄλλο ὅμοιον· ὡσὰν, ἡ γυναῖκες ἐπλάνεσαν τὸν Ἀλέξανδρον, λοιπὸν πλανῶσι καὶ σὲ, ἀν ἀκολυθῆσῃς τὰς κολακείας ἐκείνων. ὁμοίως, ὁ Θεὸς ἐσυγχώρησε τὸν Δαβὶδ, ὅπῃ ἐμετανόησεν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τε, λοιπὸν συγχωρεῖ καὶ ἡμᾶς, εἰ ἂν ἀληθῶς μετανοήσωμεν· τῶτο τὸ γένος τῆς ἐπιχειρήσεως, εἶναι ἴδιον τῆς ῥητόρων, καὶ ἔχει τόπον, μάλιστα εἰς τὰς δημηγορικὰς λόγους, καὶ εἰς τὰς Ἡθικὰς νεθυσίας, ὅπῃ κάνουν οἱ Ἰεροκήρυκες.

Δίλημμα εἶναι ἐκεῖνο, ὅπῃ ἔχει δύο μέρη χωρισμένα μὲ τὸ διαζυκτικὸν μόριον, ἢ ἀπὸ τὰ ὁποῖα συμπεραίνωμεν, καὶ φανεράνομεν τὴν ἀλήθειαν τῶ πράγματος· ὡσὰν ὅποιος ἁμαρτάνει, καὶ δὲν μετανοεῖ, ἢ ἐλπίζει σωτηρίαν, ἢ δὲν ἐλπίζει σωτηρίαν. ἂν ἐλπίζῃ σωτηρίαν, λοιπὸν εἶναι ἄπιστος· διατὶ τὸ Εὐαγ-

γέλιον κηρύττει, πῶς ἡ σωτεία προξενᾶται ἀπὸ τῆς μετάνοιαν. ἂν δὲ ἐλπίζῃ σωτείαν, λοιπὸν ματαίως καυχᾶται εἰς τὸ ἱερὸν Βάπτισμα τῆς Χριστοῦ.

Σωρίτης, ὅπερ καὶ κλίμαξ λέγεται, εἶναι ἐπιχειρήσεις σιωθεμενὴ ἀπὸ πολλαῖς πρότασες εἰς ἕνα ὅπου, ὅπερ τὸ κατηγορούμενον τῆς πρώτης, γίνεται ὑποκείμενον τῆς ἐπομενῆς, ὥστε τὰ ἐνωθεῖν ὁμοῦ τῆς πρώτης τὸ ὑποκείμενον, μετὰ τῆς ἐχάτης τὸ κατηγορούμενον, ὡς ἂν, οἱ φιλάργυροι ἐπιθυμοῦσι πολλὰ πράγματα, ὅσοι δὲ ἐπιθυμοῦσι πολλὰ πράγματα, εἶναι ἐνδεεῖς, ὅσοι εἶναι ἐνδεεῖς, εἶναι ἐλεεινοί, λοιπὸν οἱ φιλάργυροι εἶναι ἐλεεινοί. τὸν σωρίτην δὲ σιωθεῖσιν πολλὰ οἱ ῥήτορες εἰς τὰς λόγους.

Συλλογισμὸς εἶναι ἐπιχειρήσεις, εἰς τῆς ὁποίαν δύο ὅροι ἐνῆνται ἀλλήλων εἰς τῆς συνέπειαν. διὰ τὴν ἠνώθεσαν πρώτα ἐνόμως μετὰ ἄλλον τρίτον ὅρον εἰς τὰς προκειμενάς, ὡς ἂν, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἀλλὰ μὴ Πέτρος ἐστὶν ἄνθρωπος, ἄρα Πέτρος ἐστὶ ζῶον. οἱ δύο ὅροι Πέτρος, καὶ ζῶον, ἐνῆνται εἰς τὴν τρίτην πρότασιν, ὅπερ λέγεται συνέπεια, διὰ τὴν ἠνώθεσαν ἐνόμως μετὰ τὸν τρίτον ὅρον ἄνθρωπος εἰς τὰς δύο πρώταις πρότασες, ὅπερ λέγονται προκειμενάς, ἢ γὰρ προτεταγμέναις. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην οὕτως οὕτως ἀναλυτικῶν

κῶν προτέρων κεφ. α. λόγος, ἐν ᾧ τεθέντων
τινῶν, ἕτερόν τι τῆδ' κειμένων, ἔξ ἀνάγκης
συμβαίνει, τῶ ταῦτα εἶναι.

Ἐνθύμημα εἶναι ἀτελής συλλογισμὸς, ἐ-
πειδὴ γίνεται, ὅταν σιωπᾶται μία τῆδ' προ-
κειμένων διὰ βραχυλογίαν, ἢ ὁποῖα ἔξωθεν
ἐπινοεῖται, ὡσάν, ἢ ἀμαρτία ὑβρίζει τὸν Θεόν,
λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ τὴν παράτη ὁ ἄνθρωπος.
ἔδῶ ἐπνοεῖται ἢ μείζων πρότασις, καὶ τε παῖγ-
μα ὅπῃ ὑβρίζει τὸν Θεόν, δὲν πρέπει νὰ τὸ
παράτη ὁ ἄνθρωπος. ὅθεν, καθὼς βλέπεις,
τὸ ἐνθύμημα δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν συλλογι-
σμὸν, παρὰ ὡς ἀτελής, ἀπὸ τὸ τέλειον. Ση-
μείωσαι, ὅτι ἢ πρώτη πρότασις τῆ ἐνθυμήμα-
τος, λέγεται προηγέμενον, ὡς παῖγμα πρότε-
ρον. ἢ δεύτερα, λέγεται συμπετόμενον, ὡς παῖγ-
μα ἀκόλουθον. ἢ σιμάφεια τῆς πρώτης, καὶ δεύ-
τέρας, λέγεται σιπέπεια, ἢ συμπεράσμα, ὡ-
σάν, Πέξος ἐστὶν ἄνθρωπος, ἄρα Πέξος ὄσι
ζῶον. ἢ πρώτη πρότασις, Πέξος ἐστὶν ἄνθρω-
πος, λέγεται τὸ προηγέμενον, ἢ ἄλλη, ἄρα
ἐστὶ ζῶον, εἶναι τὸ σιπέτόμενον, ἢ ἔνωσις καὶ
ἢ ἀκολουθεία, ὅπῃ ἔχει τὸ σιπέτόμενον, ἀπὸ
τὸ προηγέμενον, λέγεται συμπεράσμα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Β'.

Περὶ τῆς φύσεως τῶ Συλλογισμῶ.

Δ Ἰὰ νὰ μάθωμεν, πῶς γίνεται ὁ ὀρθὸς
 Συλλογισμὸς, ὅπῃ εἶναι τὸ τελειότερον
 τῆς ἐπιχειρήσεως εἶδος, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν
 ἐκεῖνα τῶ φύσιν, καὶ τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα
 συνθέτεται. Ὁ συλλογισμὸς λοιπὸν συν-
 θέτεται, ἀπὸ ὕλης, καὶ μορφῆν. Ἡ ὕλη τοῦ
 συλλογισμῶ εἶναι διττή, ἄλλη πόρρω, καὶ ἄλ-
 λη ἐγγύς. Ὑλὴ πόρρω τῶ συλλογισμῶ εἶναι,
 οἱ ὅροι τῶ προτάσεων. Ὑλὴ ἐγγύς εἶναι ἡ πρό-
 ταισες ὅπῃ συνθέττασι τὸν συλλογισμὸν. Οἱ
 ὅροι εἰς τὸν συλλογισμὸν, εἶναι τρεῖς, οὔτε
 ὀλιγώτεροι, ἔτε πλεονάστεροι, διατὶ ἡ φύσις τῶ
 συλλογισμῶ, εἶναι ἑνωσις δύο ὄρων ἐν τῇ συ-
 νεπείᾳ, ἀφ' ἧ ἰσώθησαν μὲ ἓνα ζήτην εἰς ταῖς
 προκειμέναις. οἱ ὅροι τῶ συλλογισμῶ, ὀνομά-
 ζονται μείζον ἄκρον, τετέστιν ὄρος ἡλικιώτερος,
 καὶ πλέα κοινός. ἔλαττον ἄκρον, ἢ γυν, ὄρος
 πλέα μειχός. καὶ μέσον, ἢ γυν μέσος ὄρος,
 δεὰ τῶ ὁποῖα ἐκκνται τὸ μείζον, μὲ τὸ ἐλάτ-
 τον ἄκρον. Μείζον ἄκρον εἶναι, τὸ κατηγορέ-
 μονον τῆς συνεπείας, λεγομένης δ' ἰθείας. ἔ-
 λαττον ἄκρον εἶναι, τὸ ὑποκείμενον τῆς αὐτῆς

συμπερίας. Μέσος ὅρος εἶναι ἐκεῖνος, ὅπερ δὲν ἔχει τόπον εἰς τὴν συνέπειαν. Εὐθεία συνέπεια λέγεται ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν, τὸ κοινότερον κατηγορεῖται παρὰ τῆ κατώτερη, καὶ πλεία μερικῶς, ὡσανὺ, ἄνθρωπος ὅστις ζῶν· ἐδῶ λέγεται τὸ ζῶν παρὰ τῆ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον εἶναι κοινότερον, διότι εἶναι γένος, καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶδος. Πλαγία συνέπεια, εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ κατώτερον, λέγεται παρὰ τῆ ἀνωτέρη, ὡσανὺ, ζῶν τί ἐστὶν ἄνθρωπος· παρὰ τῆ ζῶν, ὅπερ εἶναι τὸ ἀνώτερον, λέγεται ὁ ἄνθρωπος, ὅπερ εἶναι τὸ κατώτερον. Ἀπὸ τῆς τρεῖς ἀνωτέρων ὀρέων, χηματίζονται τρεῖς πρότασες εἰς τὸν συλλογισμόν. ὁ μέσος ὅρος, μετὰ τὸ μείζον ἄκρον, χηματίζει τὴν πρόωτην, ὅπερ λέγεται μείζων πρότασις. ὁ αὐτὸς μέσος ὅρος, μετὰ τὸ ἔλαττον ἄκρον, χηματίζει τὴν δευτέραν, ὅπερ καλεῖται ἔλαττων πρότασις. τὸ μείζον ἄκρον πάλιν, μετὰ τὸ ἔλαττον, χηματίζει τὴν τρίτην πρότασιν, ὅπερ λέγεται συνέπεια, καὶ συμπέρασμα. ἢ δύο πρότασες λέγονται προκειμεναίαι, ἢ γενεαὶ φρασιθέμεναι· διότι βάνονται πρόωτα ἀπὸ τὴν τρίτην, ὡσανὺ, πᾶν νοητικὸν ὅστις πνεῦμα, πᾶς Ἄγγελος ὅστις νοητικὸς, ἄρα πᾶς Ἄγγελος ὅστις πνεῦμα. Εἰς τὸν συλλογισμόν τῆτον, εἶναι τρεῖς ὅροι, καὶ τρεῖς πρότασες. ὁ ὅρος

ὄρος Ἄγγελος εἶναι τὸ ἔλαττον ἄκρον· ὁμοίως
 εἶναι ὑποκείμενον τῆς συλλογιστικῆς. ὁ ὄρος πνεῦ-
 μα εἶναι τὸ μείζον ἄκρον, ὁμοίως εἶναι κατηγο-
 ρούμενον τῆς αὐτῆς προτάσεως. ὁ ὄρος νοητικὸν
 εἶναι ὁ μέσος ὄρος, ὅπως συνάπτει τὰ δύο ἄ-
 κρα· ὡσαύτως ἢ πρώτη πρότασις, εἰς τὴν ὁ-
 ποίαν δίδσκεται τὸ μείζον ἄκρον, μετὰ τὸν μέ-
 σον ὄρον, λέγεται μείζων πρότασις. Ἡ δὲ δὲτέ-
 ρα, εἰς τὴν ὁποίαν δίδσκεται ὁ αὐτὸς μέσος
 ὄρος, μετὰ τὸ ἔλαττον ἄκρον, λέγεται ἐλάτ-
 των πρότασις. Ἡ τρίτη, εἰς τὴν ὁποίαν δει-
 σκονται τὰ δύο ἄκρα μόνον, δίχως τὸν μέ-
 σον ὄρον, καλεῖται συμπέρασμα, καὶ συμπέ-
 ρασμα.

Σημείωσαι, ὅτι διαφέρει τὸ συμπέρασ-
 μα, καὶ συμπέρασμα, ἀπὸ τὸ συμπόμνον εἰς
 τὸν συλλογισμόν. Ἡ τρίτη πρότασις λέγεται
 συμπόμνον, ὕλικῶς θεωρημένη, ἢ ἔχει ὡς
 πρότασις καταφάσκεισα ἐν αὐτῇ ἑτέρου. λέ-
 γεται συμπέρασμα, καὶ συμπέρασμα, κα-
 θὸ σημαίνει τὴν ἀκολουθίαν, καὶ συνά-
 φειαν, καὶ ἐνωσιν τῆς τρίτης προτάσεως, ἀ-
 πὸ ταῖς προκειμέναις. ὅθεν πολλαῖς φοραῖς,
 εἶναι ψευδὲς τὸ συμπόμνον, καὶ ἀληθινὴ ἢ
 συμπέρασμα, ὡσαύτως, ἀνεπίτης. Λίθος ἐστὶ ζῶον,
 ἄρα λίθος ἐστὶν αἰσθητικὸς. Ἡ δὲ δὲτέρα πρότα-
 σις, ὅπως συμπεραίνεται ἀπὸ τῆς πρώτης,

θεωρημένη ὑλικῶς, ὡς πρότασις, ἢ ὁποῖα καταφάσκει τὸ αἰσθητικὸν περὶ τῆς λίθου, εἶναι τὸ συνεπόμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι ψεῦδές· ἐπειδὴ λίθος δὲν εἶναι αἰσθητικός. ὅμως ἡ συλλογιστική, ἢ ἡ ἀποκλειστική τῆς β'. προτάσεως, ἀπὸ τὴν πρώτῃ, εἶναι ἀληθινή· διὰ τὴν, ἂν ὁμολογήσῃς, πῶς ὁ λίθος εἶναι ζῶον, ἀληθῶς ἀποκλειεῖ, νὰ εἶναι καὶ αἰσθητικός, ὡς αἰσθητικὸν τὸ ζῶον. πάλιν πολλαῖς φοραῖς εἶναι ψεῦδὴς ἢ συλλογιστική, καὶ ἀληθὴς τὸ συνεπόμενον, ὡς ἂν, ἂν ἄνθρωπος ὅτι ζῶον, ἄρα ὅτι λογικός. Ἡ δὲ δεύτερα πρότασις, καθὼς καταφάσκει τὸ λογικὸν περὶ τῆς ἀνθρώπου, εἶναι συνεπόμενον, καὶ εἶναι ἀληθινή πρότασις· διὰ τὴν ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος εἶναι λογικός, μὰ ἢ ἀποκλειστική τῆς δευτέρας προτάσεως ἀπὸ τῆς πρώτῃ, εἶναι ψεῦδὴς, διὰ τὴν δὲν ἀποκλειεῖ νὰ εἶναι λογικός ὁ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ εἶναι ζῶον, ἀλλῶς, εἶναι ζῶον καὶ ὁ ἵππος, ὅθεν ἦτον λογικός.

Ὅταν οὖν ἢ ἢ τῆς πρότασις, εἰς τὸν συλλογισμὸν, ἢ ἢ ἢ δευτέρα εἰς τὸ ἐνθύμημα εἶναι ἀμφίβολη, καὶ ἔχει χεῖραν ἀπὸ διαίρεσιν, δὲν λέγομεν, διαίρω τῆς συλλογιστικῆς, ἢ τὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ διαίρω τὸ συνεπόμενον, διὰ τὴν ἢ ἀμφιβολία διέσκεται εἰς τῆς τῆς πρότασιν ὑλικῶς θεωρημένην, κατέστιν ὡς συνεπόμε-

πόμνον· ἔχι δὲ εἰς τὴν ἀκολυθίαν, καὶ εὐω-
 σιν τῆς ὑστερης προτάσεως, μὲ ταῖς προκειμέ-
 ναις· ὡσάν ἄν τινὰς λέγη, πᾶν ὄν ἐστὶν ἀγα-
 θόν, ἢ ἀμαρτία ἐστὶν ὄν, ἄρα ἢ ἀμαρτία
 ἐστὶν ἀγαθή· διαίρω τὸ συνιτόμνον, ἐστὶν
 ἀγαθὴ διαβατικῶς, πέπει καθὼς εἰς αὐτὴν
 φέρεται ἢ ὀπιθυμία, καὶ ὀριξίς τῆ ἀνθρώπου,
 ὁμολογῶ τὴν συνίπειαν. ἐστὶν ἀγαθὴ ἠθικῶς,
 ἠγούω καθὼς ἀναφέρεται εἰς τὰς θείας ἐπι-
 λὰς, ἀρεῖμαι τὴν συνίπειαν.

Μορφή τῆ συλλογισμῶ εἶναι, ἢ διάθεσις τῆς
 ὕλης τῆ συλλογισμῶ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προέρ-
 χεται ἢ γνησιότης τῆ συμπεράσματος. Ἡ διά-
 θεσις τῆπ τῆς ὕλης τῆ συλλογισμῶ, εἶναι
 διττή, ἄλλη τῆδ ὄρων, καὶ ἄλλη τῆδ προτά-
 σεων. ἢ διάθεσις τῆδ ὄρων, μὲ τὴν ὁποίαν ἔ-
 νας γίνεται ὑποκείμενον, καὶ ὁ ἄλλος κατηγο-
 ρήμενον, λέγεται χῆμα τῆ συλλογισμῶ, καὶ
 διάθεσις τῆδ προτάσεων, μὲ τὴν ὁποίαν, ἄλ-
 λι εἶναι κοινή, ἄλλη μεικὴ, ἄλλη καταφατι-
 κὴ, ἄλλη ἀποφατικὴ. λέγεται καὶ ἔόπος τῆ συλ-
 λογισμῶ, ἐπειδὴ δὲ διατάσσονται εἰς διαφέ-
 ρης ἔόπης οἱ ὄροι, καὶ ἢ πρότασις εἰς τὸν συλ-
 λογισμὸν, διὰ τῆτο εἶναι διάφορα τὰ χήμα-
 τα, καὶ οἱ ἔόποι, μὲ τῆς ὁποίης γίνεται ὁ συλ-
 λογισμὸς.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶ χήματος, καὶ ἔσπου τοῦ
συλλογισμῶ.

 Ἰάθεσις, καὶ τάξις τῶ ὄρων ἐν τῶ συλλογισμῶ, εἶναι τὸ χήμα τῶ συλλογισμῶ. ὅθεν ἔία εἶναι τὰ χήματα τῶτα· διατι καὶ ἔεις ἔσπες μόνον διατάττονται οἱ ὄροι εἰς τὸν συλλογισμόν. Πρῶτον χήμα εἶναι, ὅταν ὁ μέσος ὄρος εἶναι ὑποκείμενον τῆς μείζονος, καὶ κατηγορούμενον τῆς ἐλάττονος, ὡσάν, πᾶν ἀγαθὸν ἐστὶ ποθητόν· ἢ ἀρετὴ ἐστὶν ἀγαθὴ, ἄρα ἢ ἀρετὴ ἐστὶ ποθητή· εἰς τὸν συλλογισμόν τῶτον, ὁ μέσος ὄρος εἶναι τὸ ἀγαθόν, τὸ ὅποιον, εἶναι ὑποκείμενον εἰς τὴν μείζονα, καὶ κατηγορούμενον εἰς τὴν ἐλάττονα. Δεύτερον χήμα εἶναι ὅταν ὁ μέσος ὄρος, εἶναι κατηγορούμενον, καὶ εἰς τὴν μείζονα, καὶ εἰς τὴν ἐλάττονα, ὡσάν, πᾶσα ἀρετὴ ἐστὶν ἀγαθὴ, ἢ φυλαργυρία ἐκ ἐστὶν ἀγαθὴ, ἄρα ἢ φυλαργυρία ἐκ ἐστὶν ἀρετή· ὁ ὄρος ἀγαθὴ εἶναι ὁ μέσος, ὁ ὅποιος εἶναι κατηγορούμενον, καὶ τῶ δύο προκειμένων. Τρίτον, χήμα εἶναι, ὅταν ὁ μέσος ὄρος εἶναι ὑποκείμενον, καὶ εἰς τὰς δύο προκειμένας, ὡσάν, πᾶς ἄνθρωπος ὅτι ζῶν,

πᾶς

πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ λογικὸς, ἄρα ζῶον τὶ ἐστὶ
 λογικόν. Ὁ συλλογισμὸς τῆτος ἔχει διὰ μέ-
 στον ὄρον, τὴν φωνὴν ἄνθρωπος, ὅπῃ εἶναι
 ὑποκείμενον, καὶ εἰς τὴν μείζονα, καὶ εἰς τὴν
 ἐλάττονα. τινὲς προθέτῃσι, καὶ τὸ τέταρτον χῆ-
 μα, τὸ ὁποῖον εὔρην ὁ Γαλιλῆος, καὶ εἶναι ὅταν
 ὁ μέσος ὄρος εἶναι κατηγορούμενον τῆς μείζονος, καὶ
 ὑποκείμενον τῆς ἐλάττονος· ὡσάν Σωκράτης ἐστὶν
 ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἄρα Σωκράτης
 ἐστὶ ζῶον. Ἐδῶ μέσος ὄρος εἶναι ἡ φωνὴ ἄνθρω-
 πος, κατηγορούμενον τῆς μείζονος, καὶ ὑποκεί-
 μενον τῆς ἐλάττονος. τῆτος τὸ χῆμα, δεῖν εἶ-
 ναι ἀναγκαῖον, διατὶ εἶναι μετέθεσις τῆ πρώ-
 τῃ χήματος, ἐπειδὴ ἂν τὴν ἐλάττονα βάλῃς
 εἰς τὸν τόπον τῆς μείζονος, ὁ συλλογισμὸς ἀ-
 νάγεται εἰς τὸ πρῶτον χῆμα, ὡσάν, ἄνθρω-
 πος ἐστὶ ζῶον, Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος, ἄρα
 Σωκράτης ἐστὶ ζῶον. τὰ τρία χήματα μετέ-
 χονται εἰς τῆτον τὸν σίχον.

Υ' πὸ πρῶτον κατὰ, δεύτερον κατὰ δὶς,
 Υ' πὸ δὶς τρίτον.

Υ' πὸ πρῶτον κατὰ, θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς εἰς
 τὸ πρῶτον χῆμα, μίαν φοράν ὁ μέσος ὄρος εἶ-
 ναι ὑποκείμενον, καὶ μία κατηγορούμενον. Δεύ-
 τερον κατὰ δὶς, ἤγειν εἰς τὸ δεύτερον χῆμα,
 δύο

δύο φοραῖς εἶναι κατηγορούμενον. Ὑπό δις ζή-
τον, ἢ γυν εἰς τὸ ζήτηρον χῆμα, δύο φοραῖς εἶ-
ναι ὑποκείμενον.

Τρόπος τῶ συλλογισμῶ εἶναι, διάταξις τῶ
προτάσεων καὶ ποσότητα, καὶ ποιότητα. τὰ εἶ-
δη τῶ προτάσεων, ὡς εἶπαμεν, εἶναι τέσσα-
ρα, καθόλου καταφατικῆ, τὴν ὁποίαν σημαί-
νει τὸ φωνῆεν Α. Καθόλου ἀποφατικῆ, τὴν
ὁποίαν σημαίνει τὸ φωνῆεν Ε. Μερικῆ κατα-
φατικῆ, τὴν ὁποίαν φανερώνει τὸ φωνῆεν Ι.
Καὶ μερικῆ ἀποφατικῆ, τὴν ὁποίαν σημαίνει
τὸ φωνῆεν Ο. Ἡ προτάσεις τέταται διατάττον-
ται εἰς ζ δ'. ζόπως ὅθεν ἐξλωπατέατεροι ζό-
ποι εἶναι τῶ συλλογισμῶ, ὀρθοί, καὶ ἀσυλλό-
γισοι. Ἀπὸ τέτατς λ β'. εἶναι τῶ πρώτῃ χῆ-
ματος, ἐξ καίδεκα τῶ δεύτερῃ, καὶ ἐξ καίδεκα
τῶ ζήτητς. Ἀπὸ τέτατς τῃς, ζ δ'. ζόπως, δέκα
ἐννέα μόνον εἶναι ὀσυλλόγισοι, καὶ ὠφέλι-
μοι, τῃς ὁποίῃς θεωρεῖ ἡ λογικῆ. ὅθεν διὰ τὴ
ἐγνωρίσης τῃς ὀσυλλογίσης συλλογισμοῦς,
ἔχεις τὴ φυλάττης τέτατς τῃς κανόνας.

Κανὼν πρώτῃς. Εἰς τὸν συλλογισμὸν, δεῦ
πρέπει τὴ εἶναι προμασότεροι ἀπὸ ζεῖς ὀροι,
ὄχι μόνον εἰς τὰς φωνὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν
ἔννοιαν. ὅθεν δεῦ πρέπει τὴ ἔχουσιν ὀμωνυ-
μίαν οἱ ὀροι, καὶ πρέπει τὴ φυλάττεται ἡ ὀρ-
θῆ ὑπόθεσις τῶ ὀρων, μήτε τὴ ἐμβαίη εἰς
I τὴν

τιῷ συνέπειαν κἀμμία φωνή, ὅπῃ νὰ μὴ
 εἶναι εἰς ταῖς προκειμέναις· ὅθεν εἶναι ἀσυλ-
 λόγισοι τῆτοι οἱ συλλογισμοί, ἄνθρωπος εἰς
 εἶδος, πέξος εἰς ἄνθρωπος, ἄρα εἰς εἶδος·
 ἐπειδὴ διαφέρει τῷ ὄρει ἢ ὑπόθεσις. Πᾶς κύων
 ὑλακτεῖ, Ἀσὴρ εἰς κύων, ἄρα ἀσὴρ τις ὑλα-
 κτεῖ· ἐπειδὴ ὁ ὄρος κύων εἶναι ὁμώνυμον· πᾶν
 ζῶον εἰς αἰσθητικόν· ἵππος εἰς ζῶον, ἄρα
 ἵππος νεκρὸς εἰς αἰσθητικός· ἐπειδὴ καὶ εἰς
 τιῷ συνέπειαν, εἶναι ἢ φωνὴ νεκρὸς, ὅπῃ δὲν
 εἶναι εἰς ταῖς προκειμέναις.

Κανὼν δ᾿ ἄτερος· Πρέπει ὁ μέσος ὄρος τῶ-λά-
 χισον, νὰ εἶναι διανεμητικός εἰς μίαν τῶ προει-
 ρημενίων, ἢ γυν νὰ κατηγορηται πᾶσι πάντων τῶ
 σημαυομενίων· ἢ αἰτία εἶναι, διὰτὶ ὅταν ὁ μέ-
 σος ὄρος δὲν εἶναι διανεμητικός, ἀλλὰ σημαίνει
 ἐν ὑποθέσει διαζῶκτικῇ, τότε διαμοιράζεται
 εἰς πολλὰς ἐννοίας, καὶ δὲν διαμενεῖ εὐκὸς εἰς
 τιῷ σημασίαν· ὅθεν ἀπὸ δύο μερικαῖς πρότα-
 σεις, ἐδὲν συμπεραίνομεν, ὡσάν, τίς ἄνθρω-
 πος εἰς λευκὸς, λευκὸν τὶ εἰς χιῶν, ἄρα ἄν-
 θρωπος τίς ὄσι χιῶν· ὁμοίως, Πέξος εἰς
 ἔσία, τί δένδρον εἰς ἔσία, ἄρα Πέξος ὄσι
 δένδρον· Οἱ συλλογισμοὶ τῆτοι εἶναι ἀσυλλό-
 γισοι, διὰτὶ ὁ ὄρος λευκὸν, καὶ ἔσία, δὲν ση-
 μαίνουσιν ἐν ὑποθέσει διανεμητικῇ, ἀλλὰ δια-
 ζῶκτικῇ· Σημείωσαι δὲ, ὅτι εἰς τιῷ εὐκὸς
 πρό-

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ. 131

πρότασιν, ὀρθῶς συμπεραίνομεν, διατὶ ὁ εὐ-
 κὸς ὅρος, δεῦν μερίζεται εἰς μέρη· ὅθεν ὁ συλ-
 λογισμὸς τῆτος εἶναι ὀρθός, Πέξας ὁ Ἀπόσο-
 λος ἦτον ἀμαρτωλός, ἄρα τὶς ἀμαρτωλός ἐσώ-
 θη. ὅταν δὲ ὁ εὐκὸς ὅρος κοινωνεῖται, καὶ λέ-
 γεται καθεὶ πολλῶν, τότε δεῦν συμπεραίνει ὀρ-
 θῶς, ὡσάν, ὁ πατὴρ ὅστις Θεός, ὁ υἱὸς ὅστις
 Θεός, ἄρα ὁ υἱὸς ἐστὶ Πατήρ. ὁ συλλογι-
 σμὸς τῆτος εἶναι ἀσυλλόγιστος, διατὶ ὁ ὅρος
 Θεός, λέγεται καθεὶ τῶν ἑσῶν ὑποστάσεων, ὅ-
 δεν δεῦν ἔχει μόνω σημασίαν.

Κανὼν τρίτος. Ὁ ὅρος ὅπερ εἰς ταῖς προκει-
 μέναις δεῦν σημαίνει ὑπόθεσιν διανεμητικῶν,
 δεῦν πρέπει εἰς τὴν συνέπειαν, καὶ λαμβάνε-
 ται διανεμητικῶς· ἡ αἰτία τῆ κανόνος εἶναι,
 διατὶ τὰ ἄκρα εὐκύνται εἰς τὸ συμπέρασμα,
 καὶ τὴν εὐκύνωσιν ὅπερ εἶχον εἰς ταῖς προκειμέ-
 ναις· ὅθεν ἂν εὐκύνθησαν διαζευκτικῶς, δεῦν
 πρέπει εἰς τὸ συμπέρασμα, καὶ εὐκύνθῃν δια-
 νεμητικῶς. διὰ τῆτο εἶναι ἀσυλλόγιστος ὁ συλ-
 λογισμὸς τῆτος, πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶν ἐσία,
 πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἄρα πᾶσα οὐσία
 ἐστὶ ζῶον. ὁ ὅρος ἐσία εἰς ταῖς προκειμέναις,
 λαμβάνεται ἐν ὑποθέσει διαζευκτικῇ, καὶ
 εἰς τὴν συνέπειαν, ἐν ὑποθέσει διανεμη-
 τικῇ.

Κανὼν τέταρτος. Ἀπὸ δύο ἀποφατικῶν, καὶ

δὲν συμπεραίνεται. αἰτία τῷ κανόνος εἶναι, ἐπειδὴ δὲν ἀκολουθεῖ, ἀν' δύο ἔχουσιν εἶωσιν, μὲ εἶωσιν ἕξιτον ὑπόθεσις, καὶ μὴ εἶωσιν ἀλλήλων. ὅθεν εἶναι ἀσυλλόγιστος ὁ συλλογισμός τῆτος· εἰδὲς ἄνθρωπος ὅστις λίθος, εἰδὲν ζῶον ὅστις λίθος, ἄρα εἰδὲν ζῶον εἶναι ἄνθρωπος.

Κανὼν πέμπτος. Ἡ σωπέεια ἀκολουθεῖ πάντοτε τὸ ἀσθενέστερον μέρος τῷ συλλογισμῷ. ἢ γινῆσθαι μία τῶν προκειμένων εἶναι ἀποφατική, ἀποφατική ἔχει καὶ εἶναι καὶ ἡ σωπέεια. Καὶ πάλιν. ἂν μία τῶν προκειμένων εἶναι μερικὴ, ὑπέχει καὶ εἶναι μερικὴ, καὶ ἡ σωπέεια. Ἀπὸ τῆς κανόνας τῆτος δυνάται ὁ διαλεκτικός, καὶ διακρίνει καθεστὸς ἀσυλλόγιστον συλλογισμόν, ἀπὸ ἀσυλλόγιστον. Καθὼς εἶπαμεν, ὅλοιοι ἕξιτοι ἀσυλλόγιστοι, καὶ ἀσυλλόγιστοι, εἶναι. Ἐδὲ διακρίνει εἰς τὸσδε ἕξιτοι διακρίνονται τὰ τέσσαρα φωνήεντα Α, Ε, Ι, Ο, ὅπερ σημαίνει τὰ τέσσαρα εἶδη τῶν προτάσεων, καθόλου καταφατικῶν, καθόλου ἀποφατικῶν, μερικῶν καταφατικῶν, καὶ μερικῶν ἀποφατικῶν· καὶ τῆτος φαίνεται εἰς τὸ κάτωθεν σχῆμα. ὅθεν ὑπέχει τὴν διάταξιν τῶν τεσσάρων φωνηέντων.

	15'		15'		15'		15'
	—		—		—		—
	α α α	--	ε α α	--	ι α α	--	ο α α
πρ	α α ε	--	ε α ε		ι α ε	--	ο α ε
	α α ι	--	ε α ι		ι α ι	--	ο α ι
πρ	α α ο	--	ε α ο	πρ	ι α ο		ο α ο
--	α ε α	..	ε ε α	--	ι ε α	..	ο ε α
	α ε ε	..	ε ε ε	--	ι ε ε	..	ο ε ε
--	α ε ι	..	ε ε ι	--	ι ε ι	..	ο ε ι
	α ε ο	..	ε ε ο	†	ι ε ο	..	ο ε ο
--	α ι α	--	ε ι α	..	ι ι α	..	ο ι α
πρ	α ι ε		ε ι ε	..	ι ι ε	..	ο ι ε
	α ι ι	--	ε ι ι	..	ι ι ι	..	ο ι ι
πρ	α ι ο		ε ι ο	..	ι ι ο	..	ο ι ο
--	α ο α	..	ε ο α	..	ι ο α	..	ο ο α
--	α ο ε	..	ε ο ε	..	ι ο ε	..	ο ο ε
--	α ο ι	..	ε ο ι	..	ι ο ι	..	ο ο ι
	α ο ο	..	ε ο ο	..	ι ο ο	..	ο ο ο

Οί. ξδ'. ἔσοποι τῶ συλλογισμῶν, ἀπὸ τῶς ὁποίους εἴπαμεν, πῶς δέκα ἐννέα μόνον εἶναι δὲ συλλόγιστοι, καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀνώφελεῖς, καὶ ἀσυλλόγιστοι. ἀπὸ τῶς δέκα ἐννέα ὠφελίμως ἔσοπος, οἱ ἐννέα εἶναι τῶ πρώτου χήματος, τέσσαροι τῶ δευτέρου, καὶ ἕξ τῶ τρίτου.

τε · τῶτοι ὅλοι περιέχονται εἰς τὰς κάτωθεν φωνάς·

Βάρβαρα, Κελάρην, Δάρϊι, Φέριο, Βα-
ράλιπτον,
Κέραγες, Δαβίτις, Φάκεσμο, Φρισέσο-
μαίων,
Κέσαρε, Καμέσες, Φασῖνο, Βαρόκκο,
Δαράπτι,
Φελάπτον, Δίσαμις. Δάτισι, βροκάρ-
δο, Φεπίσον.

Τῆταις ἡ φωναῖς, εἶναι δέκα ἑννέα, ὅσοι εἶναι τῆς συλλογισμῶν οἱ ἀσολλόγισοι τρό-
ποι. Καὶ εἰς κάθε μίαν τῆς φωνῶν, θεωρεῖ-
μεν τὰς ἑξῆς πρώτας συλλαβάς, ἡ ὁποῖαις
περιέχουσι, τὰ τέσσαρα φωνήεντα, Α, Ε, Ι, Ο,
ὅπερ σημαίνουσι τὴν ποσότητα, καὶ ποιότητα τῆς
προτάσεων. λοιπὸν τὴν διάταξιν, ὅπερ ἔχουσι
τὰ φωνήεντα εἰς κάθε φωνῶν, πρέπει νὰ ἔ-
χου καὶ ἡ πρότασις εἰς τὸν συλλογισμόν, ὡ-
σαν, ἡ φωνὴ Βάρβαρα ἔχει ἑξῆς φοραῖς, τὸ
φωνήεν. α. σημαίνει, ὅτι ὁ συλλογισμὸς γί-
νεται μὲ ἑξῆς πρότασις, καθόλου καταφατι-
καῖς. Ὁμοίως ἡ φωνὴ Κελάρην, ἔχει πρώτα
τὸ φωνήεν. Ε, ἔπειτα τὸ φωνήεν. Α. καὶ τρί-
τον, τὸ φωνήεν. Ε. σημαίνει ὅτι ὁ συλλογισ-
μὸς

μὸς, εἰς τὴν φωνὴν Κελάρεν, γίνεται μετὰ τὴν
 μείζονα καθόλου ἀποφατικῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐ-
 λάττονα καθόλου καταφατικῶν, καὶ μετὰ τὴν συ-
 νέπειαν καθόλου ἀποφατικῶν. Σημείωσαι,
 ὅτι ἀπὸ τῆς ἐννέα ἑξήκως τῶν πρώτων χήμα-
 τος, οἱ πρώτοι τέσσαρες, λέγονται ὀρθοί, καὶ
 φυσικοί, ἢ γὰρ Βάρβαρα, Κελάρεν, Δάρρι, καὶ
 Φέριο. Διὰ τὴν εἰς αὐτὰς κατηγορεῖται, τὸ ἀνώ-
 τερον, ὡς τῶν κατωτέρων· οἱ ἄλλοι πέντε μόνον
 οἱ ἀκόλουθοι, λέγονται πλάγιοι, διὰ τὴν κα-
 τηγορεῖται, τὸ κατώτερον, ὡς τῶν ἀνω-
 τέρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Παράδειγμα τῆς ἑξήκως εἰς κάθε χήμα.

Βάρ Πᾶν ζῶον ἐστὶ θνητόν,
 βα Πᾶς λέων ἐστὶ ζῶον,
 ρα Ἄρα πᾶς λέων ἐστὶ θνητός.

Κε Οὐδὲν κτιστὸν ἐστὶν ἀπειρον,
 λά Πᾶς Ἄγγελος ἐστὶ κτιστός,
 ρεν Ἄρα εἰς ἄγγελος ἐστὶν ἀπειρος.

Ὁμοίως καὶ εἰς ταῖς οὐκαὶς πρότασεις, ὁ ὕψ
 τῶ Θεῶν, εἶναι ὁ λυξωτῆς τῶ Κόσμου, ὁ Χρι-

τός ἐστὶν ὁ υἱὸς τῷ Θεῷ, ἄρα ὁ Χριστὸς ἐστὶν
ὁ λυβῶπις τῷ κόσμῳ. Σημείωσαι, ὅτι ἡ εὐ-
καῖς πρόποσις, ἰσοδυναμῶσι ταῖς καθόλου,
καὶ κοιναῖς.

Δα Πᾶς ἐνδεὴς ἐστὶν ἔλεεινός,

ρι Τὶς πλείσιος ἐστὶν ἐνδεὴς,

ι Ἄρα τὶς πλείσιος ἐστὶν ἔλεεινός.

Φί Οὐδὲν αἰχρὸν ἐστὶ ποθητόν,

ρι Τὶ κέρδος ἐστὶν αἰχρὸν,

ο Ἄρα τὶ κέρδος ἐκ ἔστι ποθητόν.

Τῆτοι οἱ ἔσοποι εἶναι ὀρθοί.

Βα Πᾶν ζῶον ἐστὶν ἄσῖα,

ρα Πᾶς ἵππος ἐστὶ ζῶον,

λίπτον Ἄρα ἄσῖα τὶς ἐστὶν ἵππος.

Δα Πᾶν ζῶον ἐστὶν αἰσθητικόν,

βί Σῶμα τὶ ἐστὶ ζῶον.

τις Ἄρα τὶ αἰσθητικόν ἐστὶ σῶμα.

Κέ Οὐδὲν ζῶον ἐστὶ λίθος,

ρα Πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον,

γε Ἄρα ἄδεις λίθος ἐστὶν ἄνθρωπος.

Φα Παν̄ λογικόν̄ ἐσὶν ἀνθρώπος,
 κές Οὐδείς ὄνος ἐσὶ λογικός,
 μο Ἄρα τίς ἀνθρώπος ἐκ̄ ἐσὶν ὄνος.

Φρι ζῶον τί ἐσὶ χρεμετισικόν̄,
 σέ Οὐδείς λίθος ἐσὶ ζῶον,
 σομ Ἄρα χρεμετισικόντι ἐκ̄ ἐσὶ λίθος.

Τῆτοι εἶναι οἱ πλάγιοι ἔσοποι τῶ
 πρώτου σχήματος.

Δεύτερον σχῆμα.

Κέ Οὐδείς λύκος ἐσὶ λίθος,
 σα Παν̄ δένδρον ἐσὶ λίθος,
 ρε Ἄρα ἐδὲν δένδρον ἐσὶ λύκος.

Κα Παν̄ ἀγαθόν̄ ἐσὶ δῶρον Θεῶ,
 μέ Οὐδὲ μία διχόνοια ἐσὶν ἀγαθή,
 σεσ Ἄρα ἐδὲ μία διχόνοια ἐσὶν ἀγαθή.

Φε Οὐδὲν ἀμάρτημα ἐσὶν ἀγαθόν̄,
 σῖ Ἠδονή τίς ἐσὶν ἀγαθή,
 νο Ἄρα ἠδονή τίς ἐκ̄ ἐσὶν ἀμάρτημα.

Βα Πᾶσα ἀρετὴ ἐστὶν ἐπαινετὴ,
 ροκ Ζῆλος τίς ἐκ ἑστὶν ἐπαινετός,
 κο Ἄρα Ζῆλος τίς ἐκ ἑστὶν ἀρετὴ.

Τρίτον γῆμα.

Δα Παῦ μυσήριον ἐστὶν ἀπόρρητον,
 ρά Παῦ μυσήριον ἐστὶ βέβαιον,
 πτι Ἄρα τὶ βέβαιον ἐστὶν ἀπόρρητον.

Δά Πᾶς δῆλος Θεὸς ἐστὶ βασιλεύς,
 τι Τίς δῆλος Θεὸς ἐστὶ πτωχός,
 σι Ἄρα τίς πτωχός ἐστὶ βασιλεύς.

Βρο Τίς ὀργὴ ἐκ ἑστὶν ἀμαρτία,
 κάρ Πᾶσα ὀργὴ ἐστὶ πάθος ψυχῆς,
 δο Ἄρα πάθος τί ψυχῆς ἐκ ἑστὶν ἀμαρτία.

Φε Οὐδεὶς ἀνθρώπος ἐστὶ λίθος,
 λά Πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶν ἐσία,
 πτον Ἄρα ἐσία τίς ἐκ ἑστὶ λίθος.

Δί Τίς πλῆσιος ἐστὶν ἀδικός,
 σα Πᾶς πλῆσιος ἐστὶν ὑβριστής,
 μισ Ἄρα ὑβριστής τίς ἐστὶν ἀδικός.

Φε Οὐδὲν ἐλάττωμα ἐστὶν ἀξιόπαινον,
 πί Ἐλάττωμα τί ἐστὶν ὀπιθυμία,
 σου Ἄρα τὶς ὀπιθυμία ἐκ ἐστὶν ἀξιόπαινος.

Κ Ε Φ Λ Α Λ Ι Ο Ν Ε'.

Περὶ τῆς ἰδιοτήτων τῶ συλλογισμῶ, ἢ γεν
 περὶ τῆς ἀποδείξεως, καὶ ἀνα-
 γωγῆς αὐτῶ.

Ο Συλλογισμὸς ἔχει δύο ιδιότητες, τὴν
 ἀπόδειξιν, καὶ τὴν ἀναγωγὴν. Ἡ ἀπό-
 δείξις εἶναι, ὅταν δείχνωμεν, τῆς σωπεείας
 τὴν γνησιότητα, διὰ μέσον τινῶν συλλογιστι-
 κῶν ἀρχῶν. Ἐπειδὴ συμβαίνει, καὶ εἴας ἀμα-
 θῆς, ὁμολογήσας τὴν μείζονα, καὶ ἐλάττονα,
 ἀρνᾶται τὸ συμπέρασμα· ὅθεν διὰ τὴν φανε-
 ρώσωμεν τὴν ὀρθότητα τῶ συμπεράσματος, με-
 ταχειρίζομεθον, τὰς κοινὰς ἀρχὰς τῆς λογι-
 κῆς. ὧντας ἐν οἷ συλλογισμοί, ἄλλοι καταφα-
 τικοί, καὶ ἄλλοι ἀποφατικοί, δύο ἀρχαῖς εἶναι
 διὰ τῶ καταφατικῶ συλλογισμῶ, καὶ δύο διὰ
 τῶ ἀποφατικῶ. Πρώτη ἀρχὴ τῶ καταφατικῶ
 εἶναι, τὴ ταυτιζόμενα ἐνὶ τῶ, ταυτίζονται
 ἑαυτοῖς, ἢ γεν, ἀν δύο ὅροι ταυτίζονται με-
 εἴς τῶ τῶ ὅρον, οἱ δύο ἐκεῖνοι ὅροι, ταυτίζον-
 ται ἀλλήλων. Δεύτερα ἀρχὴ εἶναι, τὸ λέγε-
 θαι

δαι ὡς παντός, ἢ γὰρ ὅ,τι λέγεται ὡς τι-
 νός κοινῶς διανεμητικῶς ὄρον, λέγεται διὰ κάθε
 παράγωμα, ὅπως ὡς μέχεται εἰς τὸν κοινόν, ὡ-
 σαν, ἐπειδὴ ἕκαστος λέγεται τὸ αἰσθη-
 τικόν, ἕκαστος λέγεται τὸ αἰσθητικόν ἀκόμι
 ἕκαστος παράγωμα, ὅπως ὡς μέχεται ὑποκάτω
 εἰς τὸ ζῶον, λόγος χάριν, ὡς τὸ ἵππου,
 ἀνθρώπου, λέοντος, καὶ ὅμοια. Ἰδὲ τὸ παρά-
 δεῖγμα ἄς κάμωμεν τοῦτον τὸν συλλογισ-
 μόν.

Πᾶν ζῶον ἐστὶν αἰσθητικόν,

Πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον,

Ἄρα πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶν αἰσθητικός.

Ἄς ὑποθέσωμεν, πῶς εἴας ἀμαθῆς, ὁμο-
 λογεῖ τὴν μείζονα, καὶ τὴν ἐλάττωνα, καὶ ἀρ-
 νᾶται τὸ συμπέρασμα· ἡμεῖς ἀποδείχνομεν,
 τὴν γνησιότητα τῆς συμπεράσματος, διὰ μέσον
 τῶν συλλογιστικῶν ἀρχῶν, εἰς τῆτον τὸν τρό-
 πον· τὰ αὐτὰ ἐνὶ ξίτη, ταυτίζονται ἑαυτοῖς·
 ἀλλὰ μὴ, σὺ ὁμολόγησας τὸν ἀνθρώπον,
 καὶ τὸ αἰσθητικόν, ταυτὰ μὲ τὸν ὄρον ζῶον· λοι-
 πὸν ὁ ἀνθρώπος, καὶ αἰσθητικόν ταυτίζονται,
 καὶ εἶναι ὀρθόν τὸ συμπέρασμα. Ὅμοίως, ὅτε
 λέγεται ἕκαστος κοινόν ὄρον, λέγεται καὶ ἕκαστος
 παράγωμα ἐκεῖνα, ὅπως εἰς ἐκεῖνον ὡς μέχεται,
 ται,

ται, ἀλλὰ μὴ σὺ ὁμολόγησας, ὅτι τὸ αἰσθη-
τικόν, λέγεται ὡς πᾶν ζῷον, λοιπὸν πρέ-
πει νὰ ὁμολογήσῃς, ὅτι λέγεται καὶ ὡς τῷ
ἀνθρώπῳ, διὰ τὸ ὅτι λέγεται εἰς τὸ ζῷον.

Ἀνίσως πάλιν, καὶ ὁ συλλογισμὸς, εἶναι ἀ-
ποφατικὸς, τότε ἔχομεν ἄλλας δύο ἀρχάς.
Πρώτη, ὅταν ἀπὸ δύο ὅρων, ὁ εἷς ταυτίζε-
ται μὲν εἰς τὸν ἕτερον, καὶ ὁ ἄλλος διαιρεῖται, ἀ-
πὸ τὸν ἕτερον ἐκείνον, τότε διαιρῶνται ἀλλήλων
οἱ δύο ὅροι. Δευτέρα ἀρχή, τὸ λέγεσθαι ὡς
μικροῦς, ἢ γὰρ, ὅτι δὲν λέγεται διὰ εἰς κοινὸν
ἀνεπισημασμένον ὅρον, δὲν λέγεται διὰ τὰ
ὡς ἐκείνον εἰς ἐκείνον. Παραδείγματός· χά-
ειν· ὡς εἶναι ὁ συλλογισμὸς τῆς.

Οὐδὲν αἰχρὸν ἐστὶν ἀγαθόν,
Ἡ φυλαργυρία ἐστὶν αἰχρὰ,
Ἄρα ἡ φιλαργυρία οὐκ ἐστὶν ἀγαθή.

Ἄν τις πάλιν, ὁμολογήσας τὰς προκει-
μένας, ἀρνηθῇ τὸ συμπέρασμα, ἔτι τὸ ἀ-
ποδείχνομεν, ὅταν ἀπὸ δύο ὅρων ὁ εἷς ταυτί-
ζεται, μὲν εἰς τὸν ἕτερον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ ἄλλος
διαίρεται, τότε οἱ δύο ἐκείνοι ὅροι ἀλλήλων
διαίρῶνται. Ἀλλὰ μὴ καὶ σὺ, τὸ ἀγαθὸν δὲν
ταυτίζεται μὲν τὸ αἰχρὸν, μὲν τὸ ὁποῖον ταυτίζε-
ται ἡ φιλαργυρία· λοιπὸν ἡ φιλαργυρία δὲν

ταυτίζεται με τὸ ἀγαθόν. Ὁμοίως ὅ,τι δευ-
 λέγεται διὰ εἴνα κοινὸν ὄρον, ἐκεῖνο δευ-
 λέγεται μήτε δευτὰ πράγματα, ὅπῃ εἰς αὐτὸν
 περιέχονται. Ἀλλὰ μὲν δευτὴ αἰχρῶ, δευ-
 λέγεται τὸ ἀγαθόν, λοιπὸν δευτὴ λέγεται,
 μήτε δευτὴ πῆς φιλαργυείας, ὅπῃ περιέχεται
 ὑπὸ κάτω εἰς τὸ αἰχρὸν. Ἡ ἀναγωγὴ τῶ συλ-
 λογισμῶ, ἄλλη γίνεται κατ' ἐπίδειξιν, ἄλλη
 κατ' ἐπίδειξιν πρὸς τὸ ἀδύνατον. Ἀναγωγὴ
 κατ' ἐπίδειξιν εἶναι, μεταλλαγὴ τοῦ ἀτελῆς
 συλλογισμῶ, εἰς τέλειον, καὶ ὁρθῆ συλλογισ-
 μόν. Ἀτελής συλλογισμὸς λέγεται ἐκεῖνος,
 εἰς τὸν ὁποῖον δευτὴ φαίνεται φανερὰ ἡ γνησιό-
 τῆς τῶ συμπεράσματος. Τῶτοι εἶναι, ὅλοι οἱ
 ἔσοποι τῶ ἔσιων χημάτων, ἔξω ἀπὸ τῆς τεσσα-
 ρῆς. Βάρβαρα, Κελάρεν, Δάρτι, Φέειο. Οἱ
 ὁποῖοι λέγονται ὁρθοί, καὶ ὁρθοί, δευτὴ φανε-
 ρὰ εἰς αὐτῆς, φαίνεται τῶ συμπεράσματος ἡ
 γνησιότης. ὁθου εἰς τῆς ἀνάγονται, ὅλοι οἱ
 ἐπίλοιποι ἔσοποι.

Λοιπὸν δευτὴ γὰ γνήη ἡ ἀναγωγὴ κατ' ἐπί-
 δεξιν, ἔχεις γὰ σημειώσης, πῶς κάθε ἔσο-
 πος, ἀναφέρεται εἰς εἴνα τῶ τεσσάρων, εἰς
 ἐκεῖνον δηλαδὴ, τῶ ὁποῖοι τὸ σύμφωνον ἔχει
 εἰς τῶ ἀρχῶ, ὡσαν, ὁ ἔσοπος βαράλιπτον,
 ἀρχῶ ἀπὸ τὸ σύμφωνον β, ὁθου ἀνάγε-
 ται εἰς τὸ Βάρβαρα. ὁ ἔσοπος Φιπέσμο, ἀρ-
 χῶ

χλωᾶ μὲ τὸ σύμφωνον φ, ὅθεν ἀνάγεται εἰς τὸν ἔσπον φέιο. Οἱ ἔσπος Κέραγες, Κάμεσες, Κέσαρε, ἔχουσιν εἰς τὴν ἀρχὴν, τὸ σύμφωνον κ. ὅθεν ἀνάγονται εἰς τὸν ἔσπον Κελάρην. Σημείωσαι β. εἰς καθὲ φωνὴν, καὶ ἔσπον, τὰ ἔσια σύμφωνα. Σ, Π, Μ. καθὼς εἶναι βαλμυία ἔπειτα ἀπὸ τῶν φωνήσωντα. τὸ Σ δηλοῖ, ὅτι ἡ πρότασις ἀντιστρέφεται ἀπλῶς· τὸ δὲ Π δηλοῖ, ὅτι ἡ πρότασις ἀντιστρέφεται καὶ συμβεβηκός· καὶ τὸ Μ δηλοῖ, ὅτι γίνεται τῶν προκειμένων μετὰθεσις, ἢ γένῃ ἢ ἐλάττων, βάνεται εἰς τὸν τόπον τῆς μείζωνος, καὶ ἡ μείζων, εἰς τὸν τόπον τῆς ἐλάττωνος. Τῆτα ὅλα περιέχονται εἰς τὴν τῆς σίχης.

Ἀπλῶς σίγμα μετὰστροφον, καὶ Π κατὰ συμβάν,
 Μ. μετὰθεσις, κάππα δὲ εἰς ἀδύατον ἄγε.

Ἰδὲ τὸ παράδειγμα εἰς τὸν ἔσπον
 Φακέσμο.

Φα Παῦ ζῶον ἐστὶν αἰσθητικόν,
 κέσ εἶδεις λίθος ἐστὶ ζῶον,
 μο ἄρα αἰσθητικόν τί ἐκ ἑστὶ λίθος.

Ο συλλογισμὸς τῆτος, πρῶτον ἔχει νὰ μεταφερθῆ εἰς τὸν ἔσῳπον Φέριο. ὁ γὰρ ἀρχικῶς μὲ τὸ σύμφωνον Φ. λοιπὸν ἢ μείζων πρότασις, ἀντιτρέφεται καὶ συμβεβηκὸς, ὁ γὰρ ἔπειτα ἀπὸ τὸ φωνῆεν, Α ἀκολουθεῖ τὸ Π. Ομοίως καὶ ἢ ἐλάττων, ἀντιτρέφεται ἀπλῶς, ὁ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ Σ ἔπειτα ἀπὸ τὸ φωνῆεν Ε. πρέπει πάλιν ἢ ἐλάττων, νὰ γῆ μείζων, καὶ ἢ μείζων ἐλάττων. ὁ γὰρ ἔπειτα ἀπὸ τὸ φωνῆεν Ε ἀκολουθεῖ τὸ Μ. ὅθεν ὁ συλλογισμὸς τῆτος ἀνάγεται εἰς τὸ Φέριο.

Φέ Οὐδεν ζῶον ὄσι λίθος,
 εἰ αἰδητικὸν τί ὄσι ζῶον,
 ο ἄρα αἰδητικὸν τί ἔκείσι λίθος.

Εἰς τῆτον τὸν ἔσῳπον, γίνεται ἢ κατ' ἐπίδειξιν ἀναγωγὴ. ἐπειδὴ οἱ ἔσῳποι Βαρόκκο, καὶ Βροκάρδο, δευ' ἀνάγονται κατ' ἐπίδειξιν, ὁ γὰρ ἔχουσι δύο μερικὰς προτάσεις ἀποφατικές, ὁ γὰρ τῆτο δῦρέθη, ἢ ἀναγωγὴ πρὸς τὸ ἀδυνάτον, μὲ τῶν ὁποίων, τὸσον οἱ δύο τῆτοι ἔσῳποι, ὡσαύ καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἄλλοι, ἀνάγονται εἰς τὰς τέσσαρας ἐκείνας ἔσῳπους. Βάρβαρα, Κελάρην, Δάει, Φέριο. τῆτι ἢ ἀναγωγὴ πρὸς τὸ ἀδυνάτον γίνεται, ὅταν τινὰς ὁμολογήσας τὰς προκειμένας, ἀρνᾶται τὴν συ-

νέπειαν· ὅθεν τότε λαμβάνοντας ἡμεῖς, τὴν ἀντιφατικὴν τῆς συνεπείας, ποιῶμεν εἴς τε συλλογισμόν, μὲ τὸν ὁποῖον, ἀναγκάζομεν τὸν ἀντίπαλον, νὰ ὁμολογήσῃ δύο ἀντιφατικά· ἐπειδὴ δὲ εἶναι τρία τὰ γήματα, ἔσθ' ἕτερον καὶ τ' ἓνα, ἔχει μερικὸν κανόνα.

Κανὼν τῶν πρῶτε πлагίων τῶν τῶν πρώτων γήματος, εἶναι τῆτος·

Μείζονα τ' ἀντίθετον, μείζων δὲ ἐλάττονα ὠθεῖ

Κέραγες ἔξαιρου μοι, ὅς ἐκ τῆς ναντίου ἔλκει.

Τὸ νόημα τῶν σίχων τῶν εἶναι, ἀν' ὃ ἀντίπαλος ὁμολογήσῃ τὰς δύο προκειμένης τοῦ πлагίου πρώτου γήματος, καὶ ἀρνηθῇ τὴν συνέπειαν, τότε λάβε τὴν ἀντιφατικὴν τῆς συνεπείας, καὶ βάλε τὴν εἰς τὸν τόπον τῆς μείζονος, καὶ μετὰ ἐλάττονα, καὶ τότε συμπεραίνεις καὶ τὸ δυνατὸν· ὡσάν,

βα Πᾶν γελασικὸν ὅστις ζῶν.

ρα Πᾶς ἀνθρώπος ὅστις γελασικός.

λίπ Ἄρα ζῶν τί ἐστὶν ἀνθρώπος.

Ἄς ὑποθέσωμεν, πῶς τινὰς ἀμαθῆς, ἀρ-
νᾶται τὸ συμπέρασμα, ἡμεῖς δὲ κάνομεν νέον
συλλογισμόν, λαμβάνοντας τὴν ἀντιφατικὴν
τῷ συμπεράσματος, ἢ ὁποῖα γίνεται μείζων,
καὶ ἢ μείζων τῷ πρώτῳ συλλογισμῷ, γίνεται
ἐλάττων.

Κε Οὐδὲν ζῶον ἐστὶν ἄνθρωπος

λά Πᾶν γελασικὸν ἐστὶ ζῶον.

ρσν Ἄρα ἐδὲν γελασικὸν ἐστὶν ἄνθρωπος.

Καθὼς βλέπεις, ἐσυμπεράναμεν, ὅτι ἐ-
δὲν γελασικὸν ἐστὶν ἄνθρωπος, ἀφ' ἧ ὡμολό-
γησεν ὁ ἀντίπαλος εἰς τὸν πρώτον συλλογισ-
μόν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ γελασικός. Ση-
μείωσαι δὲ, ὅτι ἂν ὁ συλλογισμὸς εἶναι εἰς τὸν
ξόπον Κέραγες, τότε ἢ ἐλάττων τῷ πρώτῳ συλ-
λογισμῷ, γίνεται μείζων, καὶ ἢ ἀντιφατικὴ τῷ
συμπεράσματος, γίνεται ἐλάττων.

Ὅταν δὲ ὁ συλλογισμὸς εἶναι εἰς τὸ δῶτε-
ρον χῆμα, ἀνάγεται μὲ τῶτον τὸν Κανόνα.

Μείζων ἴσεται, ἀντίθετον δὲ ἐλάττονα ὡθεῖ.

Ἡ γὰρ ἢ μείζων τῷ πρώτῳ συλλογισμῷ δε-
μνείει, καὶ ἢ ἀντιφατικὴ τῷ συμπεράσματος, γί-
νεται ἐλάττων ὡσαν.

Φε Οὐδείς ἵππος ἐστὶ γελασικός
 ςῖ Ζῶον τί ἐστὶ γελασικόν,
 νο Ἄρα ζῶον τί ἐκ ἐστὶν ἵππος

Ὁ συλλογισμὸς τῆτος ἐτζί ἀνάγεται.

Κε Οὐδείς ἵππος ἐστὶ γελασικός,
 λά Πᾶν ζῶον ἐστὶν ἵππος,
 ρεν Ἄρα ἐδὸν ζῶον ἐστὶ γελασικόν.

Ὡς βλέπεις, ἢ μείζων δὸν ἀλλάξεν, καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐλάττωνος, ἐβάλαμεν τὴν ἀντιφατικὴν τῆ συμπεράσματος.

Διὰ τὸ τρίτον γῆμα, εἶναι τῆτος ὁ κανὼν.

Ἰσατ' ἐλάττων, τ' ἀντίθετον λάβε μείζωνος ἐδραν.

Ὅπερ θέλει νὰ εἰπῆ, ὅτι τὴν ἀντιφατικὴν τῆ συμπεράσματος, κἀνομήν μείζονα, καὶ ἢ ἐλάττων τῆ πρώτῃ συλλογισμῆ, διαμύνει ὡσάν.

Δα Πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ γελασικός.
 ρά Πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον.
 πτί Ἄρα ζῶον τί ἐστὶ γελασικόν.

Ἀνάγεται μὲν πρὸς τὸ ἀδύνατον ὁ συλλογισμὸς τῆτος, ἀνίσως, καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς μείζονος, βάλῃς τὴν ἀντιφατικὴν τῆ συμπεράσματος, δίχως ἢ ἀλλάξῃς τὴν ἐλάττονα, ὡσάν·

Κε Οὐδὲν ζῶον ἔστι γελασικόν.

λά Πᾶς ἄνθρωπος ἔστι ζῶον.

ρον Ἄρα ἕδειξ ἄνθρωπος ἔστι γελασικός.

Σημείωσαι, ὅτι ἡ ἀναγωγὴ πρὸς τὸ ἀδύνατον, ἀδιαφόρως γίνεται εἰς εἷς τῆς τεσσάρων τῶ πρώτου χήματος, διὰτὶ ἐδῶ δὲν φυλάττεται τὸ σύμφωνον τῆς ἀρχῆς, καθὼς εἰς τὴν κατ' ἐπίδειξιν ἀναγωγῆν. Ἡ ἕξι δὲ πῶς τῆτα τῆς ἀναγωγῆς εἶναι δύσκολα, ὅμως μὴ σὲ παράζωσι τὴν καρδίαν· διὰτὶ ἡ ἀναγωγὴ, δὲν εἶναι τόσον σωηθισμὴν, καὶ πάλιν μετὴν ἀσκησιν, θέλεις νικήσει τὴν δυσκολίαν.

Κ Ε Φ Α Λ Ι Ο Ν Σ'.

Περὶ τῆς διαιρέσεως τῶ συλλογισμῶ.

Ο Συλλογισμὸς διαιρεῖται εἰς ἀπλῆν, ὅπῃ καὶ κατηγορικὸς λέγεται, εἰς συμπεπλεγμένον, ἐπιδεικτικὸν, εὐδοξον, ἢ γενπιθανόν,

καὶ

ἢ σοφιστικόν· Συλλογισμὸς κατηγορηκὸς εἶναι
 ἐκεῖνος, ὅπῃ σιωδέττεται ἀπὸ προτάσεις ἀ-
 πλαῖς, ὡσάν, πᾶν ἔχον ἔκτασιν ὅσι σῶμα,
 πᾶν ἄστρον ἔχει ἔκτασιν, λοιπὸν πᾶν ἄστρον
 ὅσι σῶμα. Συμπεπλεγμένος εἶναι ἐκεῖνος, ὁ
 ὁποῖος ἔχει ὄρες, ἢ προτάσεις συμπεπλεγ-
 μένας, ἢ διαιρεῖται εἰς ὑποθετικόν, σιωδέ-
 τικόν, ἢ διαζευκτικόν· ὑποθετικὸς εἶναι, τῷ
 ὁποῖος ἢ μείζων εἶναι προτάσεις ὑποθετική,
 ὡσάν.

Ἄν ὁ φιλάργυρος ζητᾷ πολλά, εἶναι
 πολλῶν ἐνδεής,

Ἀλλὰ μὴ ὁ φιλάργυρος ζητᾷ πολλά,
 λοιπὸν εἶναι ἐνδεής πολλῶν.

Τῷτος ὁ συλλογισμὸς, γίνεται εἰς δύο ἔο-
 πος, πρῶτον, ὅταν τὸ πρῶτον μέρος τῆς μεί-
 ζονος, ὁμολογεῖται εἰς τὴν ἐλάττονα· ὡσάν
 εἰς τὸ ἄνωθεν παράδειγμα. Δεύτερον, ὅταν
 εἰς τὴν ἐλάττονα, ἀρνεύμεθα τὸ δεύτερον μέ-
 ρος τῆς μείζονος· ὡσάν,

Ἄν τὰ δόγματα τῷ ληθῆς εἶναι ὀρθά,
 σφάλλει ἢ ἐκκλησία ὅπῃ δὲν τὰ δέχεται.

Ἀλλὰ μὴ ἢ ἐκκλησία δὲν σφάλλει.

Λοιπὸν τὰ δόγματα τῷ ληθῆς δὲν εἶναι
 ὀρθά.

σημείωσαι, ὅτι διτπῶς πλανώμεθα μετὰ τὸν ὑποθετικὸν συλλογισμόν. Πρῶτον, ὅταν ἀπὸ τὸ σιωπόμενον, συμπεραίνωμεν τὸ προηγούμενον· ὡσάν, ἂν ὁ πλάσιος δὲν ἐπιθυμῆ κανένα πράγμα, εἶναι μακάριος, ἀλλὰ μὴν καὶ εἶναι μακάριος, λοιπὸν δὲν ἐπιθυμῆ κανένα πράγμα. Δεύτερον, ὅταν ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως τῆς προηγούμενης, συμπεραίνεται ἡ ἀρνήσις τῆς σιωπομένης· ὡσάν,

Ἄν ὁ Γιώαννης εἶναι κλέπτης, εἶναι κακός. Ἀλλὰ μὴν δὲν εἶναι κλέπτης, λοιπὸν δὲν εἶναι κακός· τὸ ὁποῖον εἶναι ψεῦδες.

Συλλογισμὸς σιωδευτικὸς εἶναι, τῶ ὁποῖα ἢ μείζων πρότασις, εἶναι ἀποφατικὴ σιωδευτικὴ· ὡσάν, ἢ δυνάταται αὐθραπος Θεῶ δουλόειν, καὶ μαμωνᾶ. ἀλλὰ μὴν, ὁ φιλόργυρος δαλόει τῆς μαμωνᾶ, λοιπὸν ἢ δυνάταται δαλόειν τῆς Θεῶ.

Συλλογισμὸς δεξιοκτικὸς εἶναι, τῶ ὁποῖα ἢ μείζων, εἶναι δεξιοκτικὴ, καὶ εἶναι τὸ δῆλημμα· ὡσάν, ἢ σφάλμασιν οἱ ἀεῖανοὶ εἰς τὰ δόγματα τῆς πίστεως, ἢ σφάλμασιν οἱ Ὀρθόδοξοι. Ἀλλὰ μὴν δὲν σφάλμασιν οἱ Ὀρθόδοξοι, λοιπὸν σφάλμασιν οἱ Ἀεῖανοὶ.

σημείωσαι, ὅτι ὅταν δὲν εἶναι τελεία ἢ τῶ μέρων ἐπαρίθμησις, τότε πλανώμεθα, μετὰ τὸν συλλογισμόν τῶτον.

Συλλογισμὸς ὀπδεικτικὸς, ὅπῃ καὶ ὀπισθη-
μονικὸς λέγεται, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔ-
χει τὰς προκειμένας, ἀληθινὰς, φανεράς,
καὶ βεβαίας· ὡσαύτ, παῦ τὸ ἔχον ἕκτασιν ὅσι
δαιρετόν. παῦ δένδρον ἔχει ἕκτασιν, ἄρα πᾶν
δένδρον ὅσι δαιρετόν.

Συλλογισμὸς ἔνδοξος, ὅπῃ πιθανὸς, καὶ
ἁλεκτικὸς λέγεται, εἶναι ἐκεῖνος, τῷ ὁποίῳ
ἢ προκειμένας, δὲν εἶναι φανεραῖς, ἀλλ' ὁμοια-
ληθεῖς, καὶ πισυταῖς· ὡσαύτ,

Πᾶσα μήτηρ ἀγαπᾷ τὰ τέκνα αὐτῆς.

Ἡ πῆδεια μήτηρ.

Λοιπὸν ἀγαπᾷ τὰ τέκνα αὐτῆς.

Ὁ συλλογισμὸς τῆτος εἶναι ἔνδοξος, ὁπτι
δὲν εἶναι βέβαιον, πῶς πᾶσα μήτηρ ἀγαπᾷ
τὰ τέκνα αὐτῆς· Ἐπειδὴ συμβαίνει, νὰ μι-
σῇ ἡ μήτηρ τοὺς υἱῆς της· διὰ τὸν σοφιστικὸν
συλλογισμὸν, λέγομεν εἰς τὸ ἀκόλεθον κε-
φάλαιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῶ σοφιστικῆ Συλλογισμῆ.

ΣΥΛΛογισμὸς σοφιστικὸς εἶναι ἐπεῖνος, ὁ ὁποῖος γίνεται ἀπὸ πρῶτάσεις ψευδεῖς, ἢ ὁποίαις κτ' φαντασίαν φαίνονται ἀληθιναῖς, δεχ' τὴν μορφὴν τῆς ὀπχειρήσεως. Τὰ σοφίσματα ἐσυνείθισαν οἱ σοφισταί· οἱ ὁποῖοι ἐμεταχειρίζοντο τὴν λογικὴν, εἰς ἀπάτην τῆς ἀπληστέρας. Ἡμεῖς ἔν θεωρεῖμεν τὰ σοφίσματα, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὸν τρόπον πῶς γίνονται, διὰ νὰ μὴ πλανώμεσθαι, ἀπὸ τῆς ψευδῆ ὀπχειρήματα.

Τὰ σοφίσματα λοιπὸν, γίνονται εἰς δύο εἴδη· ἢ ἐν ταῖς λέξεσιν, ἢ ἔξω τῆς λέξεων, ἐν τοῖς νοήμασι, κὲ διανοίαις· γίνονται ἐν ταῖς λέξεσιν, ὅταν ἢ φωναῖς, ὅπῃ ἔχουσιν διάφορον σημασίαν φαίνονται, πῶς σημαίνον ἓνα πρᾶγμα μόνον· ἔξω δὲ τῆς λέξεων γίνονται, ὅταν διάφορα πρᾶγματα, φαίνονται ὅμοια.

Α'. σόφισμα εἶναι ἐν τῆς λέξεων, ἐκ τῆς ὁμωνυμίας· κὲ γίνεται, ὅταν μία φωνή, σημαίνουσα διάφορα πρᾶγματα, λαμβάνεται ἀδιαφόρως, πῶρα δεχ' τὸ ἓνα, πῶρα διὰ τὸ ἄλλο πρᾶγμα· ὡσάν, πᾶς κύων ὑλακτεῖ, Α-

σηρ τὶς ἐστὶ κύων, ἄρα ἀσηρ τὶς ὑλακτεῖ. ἢ φωνὴ κύων εἶναι ὁμώνυμος, ὅτι σημαίνει τὸν γήϊνον, ἐράνιον, καὶ θαλάσσιον κύα. ὅθεν εἰς τὴν μείζονα, σημαίνει τὸν γήϊνον, εἰς δὲ τὴν ἐλάττονα τὸν ἐράνιον, καὶ διὰ τῆτο δὲν συμπεραίνει ὁ συλλογισμός.

Β'. Σόφισμα εἶναι, ἢ ἐναλλαγὴ τῆς φωνῆς, ἐκ τῆς ἰδίας, εἰς μεταφορικῶς σημασίαν. ὅθεν μία φωνή, πῶρα λαμβάνεται καὶ τὴν ἰδίαν, πῶρα καὶ τὴν μεταφορικῶς σημασίαν. ὡσάν, ὁ ἩΉλιος ἐστὶν αἰδητός, Κατὰ τὴν γραφὴν ὁ Χεισὸς ἐστὶν ἥλιος, Ἄρα ὁ Χεισὸς ἐστὶν αἰδητός. δὲν συμπεραίνει τὸ ὄπρισμα. ὅτι ὁ ὅρος ἥλιος εἰς τὴν μείζονα, σημαίνει τὸν ἀληθινὸν ἥλιον, εἰς δὲ τὴν ἐλάττονα, σημαίνει μεταφορικῶς τὸν Χεισὸν, ὡς ἥλιον τῆς δικαιοσύνης.

Γ'. Σόφισμα εἶναι ἐκ τῆς ἀμφιβολίας, ἢ ὁποῖα εἶναι σύγχυσις τῶ λόγου, καὶ τῶ νοήματος. ὡσάν τέτι ἢ ὄρνις εἶναι τῶ Πέξου. Ἀλλὰ μὴν τέτι ἢ ὄρνις εἶναι μήτηρ, λοιπὸν τέτι ἢ ὄρνις εἶναι μήτηρ τῶ Πέξου. τὸ ὄπρισμα εἶναι σοφιστικόν, ὅτι ἢ ὄρνις, δὲν εἶναι μήτηρ μετὰ χέσιν πρὸς τὸν Πέξου.

Δ'. Σόφισμα εἶναι, τὸ λεγόμενον ὄπρι συνθέσει, καὶ διαιρέσει. τὸ ὁποῖον ἐπαροξένησε πολλὰς δυσκολίας εἰς τὴν φιλοσοφίαν, καὶ

Θεολογίας . τῆτο τὸ σόφισμα γίνεται εἰς δύο
 ἔδοξες . πρῶτον , ὅταν λαμβάνωνται ὁμῶς τὰ
 παράγματα , τὰ ὅποια διηρημένως , ἔχουσι πῖν
 σημασίαν ὡσαν , ὁ ἀριθμὸς δύο , καὶ τρία
 εἶναι ἴσος , καὶ ἄνισος , ἀλλὰ μὴ ὁ ἀριθμὸς
 πέντε , εἶναι δύο καὶ τρία , λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς
 πέντε εἶναι ἴσος , καὶ ἄνισος ἔστι σοφιστικὸν
 τὸ ὄππαιρημα . διατι ὁ ἀριθμὸς δύο , καὶ τρία , καὶ
 διαίρεσιν , εἶναι ἴσος , καὶ ἄνισος , ἐπειδὴ τὰ
 δύο , διηρημένα ἀπὸ τὰ τρία , εἶναι ἀριθμὸς
 ἴσος , καὶ πάλιν τὰ τρία , διηρημένα ἀπὸ τὰ
 δύο , εἶναι ἀριθμὸς ἄνισος . μα ὁ ἀντίπα-
 λος , νοεῖ ὁμῶς πῖς δύο ἀριθμοῖς , καὶ ἀπὸ πῖν
 διαίρεσιν , ἀπερνα εἰς τὴν σιῶθεσιν . Γίνε-
 ται Β' . τῆτο τὸ σόφισμα , ὅταν ὁ ἀντίπαλος ,
 συμπεραίνει τὴν δυνάμιν δύο ἐναντίων ὁμῶς .
 διατι εἶναι δυνατὰ ἀμφοτέρω διηρημένως ὡ-
 σαν , ὁ Πέξος ἔχει δυνάμιν τῶ ζηγορεῖν ,
 καὶ καθόδδεν . ἀλλὰ μὴ τὸ ζηγορεῖν , καὶ κα-
 θόδδεν εἶναι ἐναντία . λοιπὸν ὁ Πέξος δύ-
 νεται νὰ κάμη δύο ἐναντία . Καθῶς βλέ-
 πεις , εἶναι ἀσυλλόγιστος ὁ συλλογισμὸς . δια-
 τι ὁ Πέξος καὶ διαίρεσιν , δύναται ζηγο-
 ρεῖν , καὶ καθόδδεν , μα ὁμῶς , δὲν ἡμπορεῖ
 νὰ κάμη καὶ τὰ δύο .

Ε' . Σόφισμα εἶναι , ἡ ἀλλοίωσις πῖς ὑπο-
 θέσεως , ὅταν δηλαδὴ ὁ αὐτὸς ὅρος εἰς τὴν
 μίαν

μίαν πρότασιν, λαμβάνεται καὶ μία ὑπόθεσις, καὶ εἰς τὴν ἄλλω καὶ διάφορον. ὡσαύτῃ, ζῶον ἔστι γένος. Πέξος ἐστὶ ζῶον· ἄρα Πέξος ἐστὶ γένος· ὁ ὅρος ζῶον εἰς τὴν μείζονα, σημαίνει κατ' ὑπόθεσιν ἀπλῶς, καὶ εἰς τὴν ἐλάττωνα, κατ' ὑπόθεσιν προσωπικῶς· ὅθεν δὲν συμπεραίνει τὸ ὀπιχείρημα.

Τὰ σοφίσματα πάλιν ἔξω τῶν λέξεων εἶναι ἔξ. Πρῶτον εἶναι καὶ συμβεβηκός, καὶ γίνεται, ὅταν θεωρῆται εἰς εἷνα ἔξοπον τὸ παράμα· τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τὸ σοχαδεῖται, καὶ διάφορον ἔξοπον· ὡσαύτῃ, ὅτι ἀγόρασις ἐφαγες, ἀλλὰ μὴ ἀγέρασις κρέας ὦμόν, λοιπὸν ἐφαγες κρέας ὦμόν. Ὡς βλέπεις ὁ ἀντίπαλος, εἰς εἷνα ἔξοπον μόνον θεωρεῖ τὸ κρέας, τὸ ὁποῖον ἄφορος ἀγοράζεται, καὶ ἔσεται.

Β'. Σόφισμα εἶναι, ὅταν ἀπὸ τὸ κατά τι, συμπεραίνωμεν ἀπλῶς, ὡσαύτῃ, ὁ αἰθίοψ ἐστὶ λευκός καὶ τὰς ὀδόντας· ἄρα ἐστὶ λευκός, δὲν συμπεραίνει, ὅτι μόνον εἰς τὰς ὀδόντας εἶναι λευκός ὁ αἰθίοψ, ἐχὶ δὲ ἀπλῶς.

Γ'. Σόφισμα εἶναι, ἢ ἀγνοία τῶν ἐλέγχων, καὶ γίνεται ὅταν συγκρίνοντες εἷνα παράμα καὶ διάφορον χέσιν, συμπεραίνωμεν δύο ἐναντία, ἐπεὶ ὅτι δὲν εἶναι· ὡσαύτῃ, ὁ Γωάννης εἶναι ὑψηλότερος ἀπὸ τὸν Πέξον, καὶ χαμηλότερος ἀπὸ τὸν Φίλιππον. Λοιπὸν εἶναι ὑψηλός καὶ

χαμηλός, τὰ ὅποια εἶναι ἐναντία· δευ' συμπε-
ραίνει τὸ ὄπινμα, ὅτι ὁ Ἰωάννης, κατὰ
διάφορον θεωρίαν, καὶ ἀναφορὰν εἶναι ὑψη-
λός, καὶ χαμηλός· ὅθεν δευ' εἶναι καμμία
ἀντιλογία.

Δ'. Σόφισμα εἶναι ἐκ τῆς συνεπομένης· ὅταν
δηλαδὴ δευ' φυλάττονται οἱ κανόνες τῆς ὀρθῆς
συνεπειᾶς· ὡσάν, Πέξος ἐστὶν ἄνθρωπος·
ἄρα ἐστὶ ζῶον· λοιπὸν Πέξος ἐστὶ ζῶον, ἄρα
ἐστὶν ἄνθρωπος· δευ' συμπεραίνει ὀρθῶς τὸ
εἶδος ἀπὸ τοῦ γένους, ἀλέως καὶ ὁ ἵππος ἐστὶ
ζῶον, ἄρα ἐστὶν ἄνθρωπος.

Ε'. Σόφισμα εἶναι κατ' ἀπαίτησιν τῆς ἀρ-
χῆς· ἤγουν ὅταν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀποδείξεως,
λαμβάνωμεν τὸ ζήτημα, καὶ ὑπόθεσιν· ὡσάν,
ἂν τινὰς διὰ τὰ δείξη, πῶς κινεῖται ὁ ἥλιος,
ἔλεγχον, ὅτι ἀλλάζει τόπον, καὶ ὑστερὰ πάλιν
ἔδειχνε, πῶς ἀλλάζει τόπον, διατὶ κινεῖ-
ται.

ς'. Σόφισμα εἶναι, ἀπόδοσις τῆς μὴ αἰτίας,
ἀντὶ τῆς αἰτίας· ὡσάν, ὁ οἶνος εἶναι αἰτία τῆς
μέθης, ἢ μέθη εἶναι παράγμα κακόν, ἄρα ὁ
οἶνος εἶναι παράγμα κακόν· δευ' συμπεραίνει
τὸ ὄπινμα, διατὶ ὁ οἶνος δευ' εἶναι αἰτία
τῆς μέθης, ἀλλ' ἢ κατάχρησις τῆς οἴνου, καὶ ταῦ-
τα περὶ τῶν σοφισμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῶν διαλεκτικῶν τόπων, ἢ τῶν πρὸς τῆς ἀρεστῆς τῶν ἐπιχειρημάτων.

ΚΑΘὼς ἐσημειώσαμεν ἀπ' ἀρχῆς, δύο μέρη ἔχει ἡ λογικὴ, Κριτικῶν, καὶ τοπικῶν· ἕως πῶρα ἐξηγήσαμεν τὸν ἔσθον, πῶς γίνονται οἱ ὀρθοὶ συλλογισμοὶ, ὅπως λέγεται Κριτικῆ. Πρέπει πῶρα νὰ δείξωμεν τὸν ἔσθον, πῶς ἔχει νὰ εὕρη ὁ διαλεκτικὸς καὶ ἐπιχειρήματα, ἢ τῶν τὸν μέσον ὅρον, καὶ τὸν ὁποῖον γίνεται ὁ συλλογισμὸς, καὶ πῶς τόπως πρότερον εὕρεται ὁ μέσος ὅρος, καὶ καθεὺν ὑπόθεσιν, καὶ ζήτημα.

Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλῳ λοιπὸν, πᾶσα ὑπόθεσις, καὶ ζήτημα διαλεκτικὸν, εἶναι τετραπλῆν· ἢ ζήτημα πῶ γένος, ἢ πῶ ὄρισμῶ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφέρεται τὸ εἶδος, ἢ πῶ ἰδίως, ἢ πῶ συμβεβηκότος. Διατὶ καθεὺν κατηγορούμενον ἀρεστῆς, εἰς τίνω ὁποῖαν φανεῖται ἢ ὑπόθεσις, ἢ εἶναι ὄρισμὸς πῶ ὑποκειμένῳ, ἢ εἶδος ὅπως ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν ἢ γένος, ἢ ἰδίον, ἢ συμβεβηκός· ὡσαν, ὅταν ζητῆται, ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον λογικόν, ἢ ἂν ὁ Πέτρος εἶναι ἄνθρωπος· τῆτα λέγονται

ζητήματα τῷ ὀρισμῷ, διατὶ φερέχουσιν ὀλίω
 τῷ φύσιν τῷ πράγματος. Ὁμοίως ὅταν ζη-
 τῆται, ἂν ἡ Ῥητορικὴ εἶναι τέχνη, τὸ ζήτημα
 εἶναι τῷ γένους, διατὶ ἡ τέχνη εἶναι τὸ γένος
 τῆς Ῥητορικῆς· ἢ ὅταν ζητῆται, ἂν ὁ ἄνθρωπος
 εἶναι γελαστικός, τὸ ζήτημα πῶς εἶναι τῷ ἴδιον,
 διατὶ τὸ γελαστικὸν εἶναι ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ·
 ἢ ὅταν ζητῆται, ἂν ἡ λογικὴ εἶναι ἀφέλιμος
 εἰς τὸν ἄνθρωπον· τὸ ζήτημα εἶναι καὶ συμβε-
 βηκός, ἐπειδὴ ἡ ἀφέλεια τῆς λογικῆς εἶναι
 ἄνδεχομένη. Σημειῶσαι ὅτι ἡ ἔκφορα ἀναφέ-
 ρεται πρὸς τὸ ἴδιον· ὡσαύτως ὅταν ζητῆται, ἂν ὁ
 ἄνθρωπος εἶναι λογικός· ὡς ὅτι ὅλα τὰ ζη-
 τήματα ἀναφέρονται εἰς τὸ γένος, ὀρισμὸν,
 ἴδιον, καὶ συμβεβηκός. Πρῶτα λοιπὸν, παρα-
 γὰ σημειώσωμεν πῶς τῶν, ἀπὸ τῆς ὁποίας
 ἀγαίνουσι τὰ ἐπιχειρήματα, δέχνομεν τὸν
 ῥόπον, πῶς ἔχει ὁ φιλομαθὴς γὰρ ζήτησιν, καὶ
 γὰρ ἔχει τὰ ἐπιχειρήματα.

Σημειῶσαι λοιπὸν, ὅτι ἐκ τῆς ἀρετῆς,
 ἀλλαις εἶναι καταφατικαῖς, καὶ ἀλλαις ἀποφα-
 τικαῖς· ὅταν δὲ τῆς γὰρ βεβαιώσεως, καὶ
 γὰρ δείξεως τῷ ἀλήθειαν μιᾶς ἀρετῆς,
 τῆς ἀναγκαίως εἶναι καταφατικὴ, ἢ ἀποφα-
 τικὴ. Ἐὰν τῷ ἴδιον δύο κανόνες, εἴτε διὰ
 τῷ καταφατικῶς ἀρετῆς, καὶ ἄλλον διὰ τῷ
 ἀποφατικῶς· ὅταν δὲ ἔχῃ γὰρ βεβαιώσεως ἀρε-
 τῆς.

Ἐπειὶ καταφατικῶ, πρέπει νὰ σοχαθῆς, ποῖα
 πράγματα εἶναι, διὰ τὰ ὁποῖα λέγεται τὸ κα-
 τηγορήμῃον τῆς προτάσεως, τῶ ὁποῖαν θέ-
 λεις νὰ δείξης, τὰ ὁποῖα πράγματα, νὰ ἀρ-
 μόζουσιν εἰς κάποιον ἕῃον τῆ ὑποκειμένου
 τῆς αὐτῆς προτάσεως. ἰδὲ τὸ παράδειγμα.
 θέλεις λόγῃ χάειν, νὰ ἀποδείξης τῆτην τῶ
 πρότασιν, ὃ θάνατος εἶναι πράγμα ἀγαθόν.
 εἰς τῶ πρότασιν τῆτω, εἶναι κατηγορήμῃον
 τὸ πράγμα ἀγαθόν, καὶ ὑποκείμενον αὐτὸς ὁ
 θάνατος. Διὰ νὰ δείξης λοιπὸν, πῶς τὸ ἀγα-
 θὸν ἀρμόζει, καὶ λέγεται περὶ τῆ θανάτω,
 σοχάσῃ ποῖα πράγματα εἶναι, περὶ τῆ ὁ-
 ποῖων νὰ λέγεται τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκεῖνα νὰ
 ἀρμόζουσιν τῆ θανάτω, καὶ εὐθὺς εὐείσκεις διά-
 φορὰ πράγματα· ἐπειτῆ πράγμα ἀγαθὸν εἶ-
 ναι, ἢ ἀπόλαυσις τῆ Χεισῆ, ἢ λύξωσις ἀπὸ
 ταῖς δυσυχίαις τῆ κόσμῃ, ἢ λύξωσις ἀπὸ
 τὸν κίνδυνον τῆς ἀμαρτίας, ἢ ἀπόκτισις τῆς
 μακαριωτέρας ζωῆς, καὶ ὁμοια· τῆτω ὅλα ἀρ-
 μόζουσιν τῆ θανάτω· ὅθεν σμίγοντες ταύτης τὸν
 μέσον ὅρον, μετὰ τὰ δύο ἄκρα τῆς προτάσεως,
 ἔτζει κάμνομεν τῶ ἀπόδειξιν. Πράγμα ἀγα-
 θὸν εἶναι, νὰ ἀπολαύσῃ τινὰς τὸν Χεισὸν,
 καὶ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ ταῖς δυσυχίαις τῆ κόσ-
 μῃ τῆτω, καὶ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς ἀμαρτίας,
 νὰ ἀπολαύσῃ μίαν μακαριωτέραν ζωὴν. ἀλ-

λά μὴν ἴππε ὄλα προξενᾷ ὁ θάνατος, λοιπὸν εἶναι πράγμα ἀγαθόν.

Ὅταν πάλιν ἔχῃς τὰ βεβαιώσης, πρότασιν ἀποφατικῶς, τότε σοχάσῃ ποῖα πράγματα εἶναι, τὰ ὁποῖα ἀρμόζουσι τῷ ὑποκειμένῳ τῆς προτάσεως, καὶ δὲν ἀρμόζουσι τῷ κατηγορημένῳ. Ἡ ἀντιτρόφος, ποῖα πράγματα ἀρμόζουσι τῷ κατηγορημένῳ, καὶ δὲν ἀρμόζουσι τῷ ὑποκειμένῳ τῆς προτάσεως, παραδείγματος χάριν, θέλεις τὰ δειξῆς τέτην τὴν πρότασιν ὁ θάνατος δὲν εἶναι πράγμα ἀγαθόν. σοχάσῃ, ποῖα πράγματα, ἔχουσιν ἀντιλογίαν μὴ τὸ ἀγαθόν, καὶ ποῖα ἀρμόζουσι τῷ θανάτῳ, καὶ αὐτὸς δέλεσκει διάφορα πράγματα. ἐπειδὴ, ὅ,τι μᾶς ὑστερίζει ἀπὸ τῆς ζωῆς, ὅ,τι εἶναι ἐναντίον τῆς φυσικῆς ἐπιθυμίας, ὅ,τι μᾶς ἀρπάζει τὸν καιρὸν τῆς μετανοίας, ὅ,τι μᾶς χωρίζει ἀπὸ τῶν φίλων, ὅ,τι φεύγει ὄλα, δὲν εἶναι ἀγαθόν. τῶτα ὄλα προξενᾷ ὁ θάνατος, λοιπὸν δὲν εἶναι πράγμα ἀγαθόν. Ὁμοίως, σοχάσῃ ποῖα πράγματα ἀρμόζουσι τῷ κατηγορημένῳ, καὶ ἀντιλέγουσι τῷ ὑποκειμένῳ ὡσάν, καὶ θὲ ἀγαθόν εἶναι ποθητὸν, καὶ προξενᾷ χαρὰν. ἀλλὰ μὴ ὁ θάνατος δὲν προξενᾷ χαρὰν, μήτε εἶναι ποθητὸς, λοιπὸν ὁ θάνατος, δὲν εἶναι πράγμα ἀγαθόν. Εἰς πῦτον τὸν ἕρπον, ἀρίπει ὁ φιλομαθής, τὰ

Ζητᾶ τὸν μέσον ὄρον, διὰ νὰ κάμη τὴν βε-
βαίωσιν.

Ἐξηγήσαμεν τὸν ἔσπον, μὲ τὸν ὁποῖον
ἠμποροῦμεν, νὰ εἰρίσκωμεν τὴν ἀπόδειξιν,
ἀκολουθεῖ νὰ φανερώσωμεν τώρα τὰς τόπας,
ἀπὸ τὰς ὁποῖους γίνονται ἡ ἀπόδειξεις. μὰ
πρῶτα πρέπει νὰ ἐξηγήσωμεν εἰς πόσας ἔο-
πας γίνεται τὸ ζήτημα. τὸ ζήτημα λοιπὸν, γίνε-
ται εἰς τέσσαρας ἔοπας. α'. Ὄταν ζητῶμεν, ἂν τὸ
παράγμα εἶναι· ὡσὰν, ὅταν ζητῆται, ἂν τὸ
Ἄγιον Πνεῦμα, ἐκπορεύεται ἐκ τῆς ὕψ· ὁμοίως
ἂν ὁ Πάπας εἶναι τῆς Ἐκκλησίας μονάρχης·
ὁμοίως ἂν εἶναι πῦρ καθαρτήριο, διηρημέ-
ρον τῷ αἰωνίου πυρός· β'. Ζητῆται, τί εἶναι
τὸ παράγμα· ὡσὰν, τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος· ὁ-
μοίως, τί εἶναι ἡ ἔκλειψις τῆς Σελήνης, καὶ Ἡλίου·
ὁμοίως, τί εἶναι εἰδωλολαβία· τί εἶναι αἵρεσις,
καὶ ὁμοία· γ'. Ὄταν ζητῆται, ποῖον, καὶ τί λογῆς
εἶναι τὸ παράγμα· ὡσὰν, ποῖος ἦτον ὁ Πλάτων·
ὁμοίως, ἂν εἶναι ἀφέλιμη ἢ λογικὴ, ἢ βλα-
βερὰ· ὁμοίως, ἂν εἶναι ἐπαινετὴ ἢ ἀρετὴ· δ'.
Ὄταν ζητῆται, διατί εἶναι τὸ παράγμα· ὡσὰν,
διατί ἐσαυρώθη ὁ ὕψ τῷ Θεῷ· ὁμοίως, διατί
ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης, ἐφόνδισε τὸν πορόδρομον
Γιῶάννην. Τῆτα, καὶ ὁμοία, λέγονται ζητήμα-
τα, εἰς τὰ ὁποῖα ζητῶμεν τὸ τέλος, καὶ τὸν
σκοπὸν τῶν πραγμάτων.

Τόποι τῶν Ἐπιχειρημάτων.

Τόποι διαλεκτικοί, θέλει γὰ εἶπῃ ση-
μεῖα, τὰ ὅποια φανερώνουσι, τί ἔχει γὰ
σοχαδῆ ὁ διαλεκτικός, δια γὰ κάμη τὴν ἀ-
πόδειξιν τῆς ὑποθέσεως. Τῆτοι εἶναι κοινοὶ
καὶ τῶν Ῥητόρων, τὰς ὁποίας καὶ πλάτος ἐξη-
γήσαμην, εἰς τὴν παρ' ἡμῶν συυτεθεῖσαν Ῥη-
τορικῶν, εἰς τὴν ἑποίαν ἐδιαιρέσαμεν τὰς τό-
πους, εἰς ἐντέχνους, καὶ ἀτέχνους· τὸπος δὲ ἐντε-
χνος, καὶ ἐσωτερικός εἶναι ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸν
ὅποιον, μὲ τέχνῳ, καὶ σοχαστῖν, δύέσκει ὁ
διαλεκτικός, ἢ ῤήτορας τὴν ἀπόδειξιν. τὸπος
ἀτεχνος εἶναι ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸν ὅποιον, ὡς
ἐξωθεν λαμβάνομεν τὴν ἀπόδειξιν· ὡσαν, ἢ
ἡ γραφαῖς, ἢ μαρτυρία, ὁ ὄρκος, ὁ καιρὸς,
ἢ ἀκαιρία, ὁ τὸπος, ὁ νόμος, καὶ ὁμοια. Οἱ
ἐντέχνοι τόποι εἶναι, εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, τὰς
ὁποίας θεωρῶμεν ἐδῶ, φυλάττοντες τὴν ἀρέ-
πυσαν βραχυλογίαν.

Τὸπος α΄.

Εἶναι ἀπὸ τὸ γένος· ὅταν δηλαδῆ, θεω-
ρῶμεν, εἰς ποῖον γένος εἶναι τὸ ἀρᾶγμα· καὶ
ἐκεῖθεν συμπεραίνομεν· ὡσαν, δια γὰ δει-
ξωμεν, πῶς ἡ λογικῆ, μαρτυρεῖται μὲ τὴν
ἀσκησιν, ἔττι κάμνομεν ἀπὸ τὸ γένος τὴν
ἀπό-

ἀπόδειξιν. Ἡ Λογικὴ εἶναι τέχνη. ἀλλὰ μὴν
 πᾶσα τέχνη, μωθάνεται μὲ τῷ ἄσκησιν,
 λοιπὸν ἡ λογικὴ, μωθάνεται μὲ τῷ ἄσκη-
 σιν. Ὁμοίως ἔτσι μὲ τὸ γένος δείχνομεν, πῶς
 ὁ Ἰωάννης δὲν ἔχει ἐγκράτειαν, ὁ Ἰωάννης
 δὲν ἔχει καμμίαν ἀρετὴν, λοιπὸν δὲν ἔχει
 ἐγκράτειαν. Καθὼς βλέπεις, ἡ τέχνη εἶναι
 τὸ γένος τῆς λογικῆς, καὶ ἡ ἀρετὴ τῆς ἐγκρα-
 τείας. Κανόνες δὲ τῶ πρώτῃ τόπε τέττε εἶναι.
 Πρῶτον, ὅ,τι λέγεται, ἢ δὲν λέγεται διὰ τὸ
 γένος, λέγεται, ἢ δὲν λέγεται διὰ τὸ εἶδος.
 ὡσάν, τὸ ζῶον εἶναι γένος τῶ ἀνθρώπου· διὰ
 τὸ ζῶον λέγεται, ὅτι εἶναι αἰσθητικόν, καὶ δὲν
 λέγεται, ὅτι εἶναι ἀσώματον. λοιπὸν διὰ τὸν
 ἀνθρώπον, λεγεται τὸ αἰσθητικόν, καὶ δὲν λέ-
 γεται τὸ ἀσώματον, καθὼς ὁ ἀνθρώπος εἶναι
 ζῶον. Κανὼν, β'. δὲν κατηγορεῖται τὸ εἶδος
 διὰ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν κα-
 τηγoreῖται τὸ γένος· ὡσάν, ὁ λίθος ἐκ ἔστι
 ζῶον· λοιπὸν ὁ λίθος δὲν εἶναι ἵππος· τὸ
 ζῶον, εἶναι γένος, ὁ ἵππος εἶδος· ὅθεν δὲν
 λέγεται ὁ ἵππος διὰ τὸν λίθον, διατὶ δὲν
 λέγεται τὸ ζῶον.

Τόπος β'.

Εἶναι ἀπὸ τὸ εἶδος, ὅταν δηλαδὴ ἀπὸ τὸ
 εἶδος, συμπεραίνωμεν τὸ γένος· ὡσάν, πῦ
 μεγάλῃς Ἀλεξάνδρου τὰ ἔργα, ἦτον ἀνδρεῖα,

λοιπὸν ἦτον καὶ ἐνάρετα· ὁμοίως, τὸ δῦδρον εἶναι σῶμα, λοιπὸν εἶναι ἐσία· τὸ ἐνάρετον εἶναι γένος, τὸ ἀνδρεῖον εἶναι εἶδος· ὡσαύτως, τὸ σῶμα εἶναι εἶδος τῆς ἐσίας. Κανὼν τῶ τύπῃ τέτε εἶναι· τὸ γένος λέγεται, διὰ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, περὶ τῷ ὁποίῳ λέγεται τὸ εἶδος· ὡσάν, περὶ τῷ Πέτρῳ λέγεται, ὅτι εἶναι ἄνθρωπος, ὅθεν περὶ τῷ αὐτῷ λέγεται, πῶς εἶναι ζῶον.

Τόπος γ'.

Ἐκ τῆς διαφορᾶς. Ἀπὸ τὴν διαφορὰν συμπεραίνομεν, ὅταν εἰς αὐτὴν θεμελιώνομεν τὸ συμπέρασμα· ὡσάν, διὰ τὴν δειξώμεν, πῶς εἶναι ἕγενέστερος ὁ Ἄγγελος, ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, θεωρῶμεν τὴν διαφορὰν τῷ Ἄγγέλῳ, καὶ ἀνθρώπῳ. Ὁ Ἄγγελος εἶναι ἀθάνατος, καὶ ὁ ἄνθρωπος θνητός· λοιπὸν εἶναι ἕγενέστερος ὁ Ἄγγελος ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Ἐδῶ νοῶμεν καὶ θε διαφορὰν κοινὴν, καὶ ἐσιώδη. Ὁμοίως, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι χρεμετιστικός, λοιπὸν δὲν εἶναι ἵππος· τὸ χρεμετιστικὸν εἶναι διαφορὰ τῷ ἵππῳ. Κανὼν. α'. Τὸ εἶδος λέγεται, διὰ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον λέγεται ἐσιώδης διαφορὰ· ὡσάν, ἐσιώδης εἶναι διαφορὰ τῷ ἵππῳ, τὸ χρεμετιστικόν. β'. Τὸ εἶδος δὲν λέγεται διὰ τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν λέγεται ἡ ἐσιώδης διαφορὰ· ὡσάν,

ὁ ἵππος ἐκ ἑσσι βρυχητικός, λοιπὸν δεῦν εἶναι λέων· τὸ βρυχητικὸν εἶναι, ἢ διαφορὰ τοῦ λέοντος.

Τόπος Δ'.

Εἶναι ἐκ τῶ ἰδίῃ· ὅταν δηλαδὴ θεωρῶμεν τὴν ιδιότητα τῶ πράγματος, καὶ ἐκεῖθεν συμπεραίνωμεν· ὡσαν, ἴδιον τῶ τυραννοκτονεῖν εἶναι, καὶ ἐλδοθερώση τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν τυραννίαν· ὁ βρῆτος, φωνδύοντας τὸν Καίσαρα, ἐλύξωσε τὴν ρώμην ἀπὸ τὴν τυραννίαν, λοιπὸν ὁ βρῆτος ἦτον τυραννοκτόνος· ὁ τόπος τῶτος διδωθεύεται, μετὰ τῶ ἰδίῃ κανόνας τῆς διαφορᾶς.

Τόπος ε'.

Εἶναι ἐκ τῶ συμβεβηκότος, ὁ ὁποῖος λέγεται καὶ ἐκ τῶ περιπτώσεων· γίνεται δὲ ἢ ἀπόδειξις, ὅταν θεωρῶμεν τὰς περιπτώσεις, καὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἰδιώματα τῶ πράγματος, ἐκεῖνα δηλαδὴ, ὅπῃ δεῦν εἶναι ἀναγκαίως εἰς τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐκεῖθεν συμπεραίνωμεν, καὶ φανεράνωμεν· ὡσαν· Ὁ Ἀριστοτέλης ἦτον σοφός, λοιπὸν δεῦν ἔσφαλεν εἰς τὰς χαλέξεις· ὁ κανὼν εἶναι, τὸ πρᾶγμα εἶναι τοῖστον, καθὼς εἶναι τὰ περιστατικά· ὡσαν, ἀντὶ τὰ περιστατικά εἰς τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀγαθὰ, τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀγαθόν· ἀντὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι κακόν, τὰ περιστατικά εἶναι κακά.

Τόπος. ε'.

Εἶναι ἀπὸ τῷ ὀρισμῶ, καὶ γίνεται τὸ ἐπιχείρημα, ὅταν ὀρίζωμεν πρῶτα τὸ πρᾶγμα, φανεραίνοντας τὴν φύσιν του, καὶ εἶσιν, καὶ ὑπερασυμπεραίνωμεν: ὡσαν, Γεροσυλία εἶναι, καὶ κλέψῃ τινὰς εἶνα πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ἱερόν· λοιπὸν ὁ Γωάννης εἶναι Γερόσυλος, διατὶ ἔγδυσε τὰς θεῖας ναῖς. Ὁμοίως, ἀδικία εἶναι, καὶ βλάψωμεν ἐκσπίως παρὰ τὸν νόμον, ἀλλὰ μὴ ὁ Θεὸς δεὺ βλάπτει τινὰ παρὰ τὸν νόμον, λοιπὸν ὁ Θεὸς δεὺ κάνει ἀδικίαν. Κατῶν πρῶτος εἶναι, ὅ,τι λέγεται, ἢ δεὺ λέγεται, διὰ τὸν ὀρισμὸν, λέγεται, ἢ δεὺ λέγεται διὰ τὸ ὀριζόμενον πρᾶγμα· ὡσαν, ζῶον λογικὸν εἶναι ὁ ὀρισμὸς τῷ ἀνθρώπῳ· Περὶ τῷ λογικῷ ζώου λέγεται, ὅ,τι εἶναι θνητὸν, ὅθεν καὶ περὶ τῷ ἀνθρώπῳ. Κατῶν· Β'. Τὸ ὀριζόμενον πρᾶγμα, λέγεται διὰ ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον λέγεται ὁ ὀρισμὸς· ὡσαν, διὰ τὸν Πέξον λέγεται, πῶς εἶναι ζῶον λογικὸν· ὅθεν λέγεται καὶ περὶ τῷ Πέξῳ, πῶς εἶναι καὶ ἀνθρώπος.

Τόπος ζ'.

Εἶναι ἀπὸ διαιρέσεως, ἢ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐπαλειθμύσεως πᾶν μερῶν· γίνεται δὲ τὸ ἐπιχείρημα εἰς δύο ἔσπες. Πρῶτον ὅταν ἐπαλειθμύωνται, ὅλα τὰ μέρη, συμπεραίνωμεν τὸ ὅλον· ἢ ἀντισρόφως, ἀπὸ τὸ ὅλον συμπεραίνωμεν

τὰ μέρη· ὡσάν, ὁ Γωάννης ἔχει φρόνησιν, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, καὶ σωφροσύνην, λοιπὸν ἔχει πᾶσαν ἀρετήν· ὁμοίως, ὁ Γωάννης ἔχει καὶ ἀρετήν, λοιπὸν ἔχει φρόνησιν, δικαιοσύνην, ἀνδρείαν, καὶ σωφροσύνην. Β'. Ὄταν ἀφαιρῶντες τὰ ἄλλα μέρη, συμπεραίνωμεν ἀπὸ τὸ ὅλον, εἰς εἷς μέρος μόνον· ὡσάν, ἡ Ἰταλία εἶναι εἰς τὸν κόσμον, καὶ δευτεροῦν εἶναι ἔτε εἰς τὴν Ἀφρικήν, ἔτε εἰς τὴν Ἀμερικήν, ἔτε εἰς τὴν Ἀσίαν· λοιπὸν εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὅμοίως, πᾶν ζῶον ἢ λογικὸν ἐστίν, ἢ ἄλογον· ἀλλὰ μὲν ὁ ἵππος ἐστὶ ζῶον ἄλογον, λοιπὸν δευτεροῦν εἶναι λογικόν.

Τόπος ἡ.

Εἶναι ἐκ τῶ ὑποκειμένου. Ὄταν δηλαδὴ, ἀπὸ τὴν δὲ γνώσειαν τῶ ὑποκειμένου, συμπεραίνωμεν τὴν δὲ γνώσειαν τῶ συμβεβηκότος· ὡσάν, ὑποκείμενον τῆς δὲ μορφίας, εἶναι τὸ σῶμα. ὑποκείμενον τῆς σοφίας εἶναι ἡ ψυχὴ. Ἀλλὰ μὴν, ἡ ψυχὴ εἶναι ἐξουσιώτερα ἀπὸ τὸ σῶμα· λοιπὸν καὶ ἡ σοφία, εἶναι τιμιώτερα ἀπὸ τὴν δὲ μορφίαν.

Τόπος θ'.

Ἀπὸ τὴν ἐτυμολογίαν. Ὄταν δηλαδὴ, συμπεραίνωμεν ἀπὸ τὸ ὄνομα τῶ πράγματος, καὶ σημασίαν τῆς φωνῆς· ὡσάν, Ἀπόλλωνος λέγεται, διατὶ ἀπέσάλην τὴν κηρύξην τὴν πίσην, καὶ

τὸ Εὐαγγέλιον. Ἀλλὰ μὲν, ὁ μακάριος Παῦλος, ἀπεσάλι νὰ κηρύξη τὴν πίσιν· λοιπὸν εἶναι Ἀπόστολος. Κανὼν εἶναι παρῶτος, ὅτι τὸ παρᾶγμα λέγεται παρὲ ἐκείνη, παρὲ τῶ ὁποίῳ λέγεται, τῶ ὀνόματος ἢ ἐτυμολογία ὡσάν, ὁ Γαβριὴλ κυβερνᾷ τὴν Κεφαλῳίαν, λοιπὸν εἶναι κυβερνήτης τῆς Κεφαλῳίας. Β'. Περίτινος δὲν λέγεται ἢ ἐτυμολογία, δὲν λέγεται μήτε τὸ ὄνομα· ὡσάν, ὁ Δανιὴλ δὲν ζῆ μοναχὸς ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμον, λοιπὸν δὲν εἶναι μοναχός.

Τόπος 1.

Ἐκ τῶν συσοίχων. Σύσοιχα λέγονται ἐκεῖνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀκολουθεῖ, ποικιλοτρόπως νὰ χηματίζονται ἀπὸ μίαν φωνὴν· ὡσάν δικαιοσύνη, δίκαιος, δικαία, δὲμορφία, εὐμορφος, ἀμαθὴς, ἀμάθεια, Βασιλεύς, βασιλείον, βασιλεία. Γίνεται τὸ ὄπχειρημα, ὅταν ἀπὸ ἓνα σύσοιχον, συμπεραίνωμεν τὸ ἄλλο· ὡσάν, εἶναι δίκαιος ὁ Γεώργιος; λοιπὸν ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην. Οἱ κανόνες εἶναι δύο. Α'. ἀπὸ τὸ ἓνα σύσοιχον, ἀκολουθεῖ τὸ ἄλλο· ὡσάν, τὸ ἀνωθεν παράδειγμα. Β'. ὅταν ἀνηθεῖμεν τὸ ἓνα σύσοιχον, πρέπει νὰ ἀρνηθεῖμεν καὶ τὸ ἄλλο· ὡσάν, τὸ δικαίως ἀποθανεῖν δὲν εἶναι ἀγαθόν· λοιπὸν πᾶν δίκαιον, δὲν εἶναι ἀγαθόν. Δικαίως, καὶ δίκαιον εἶναι σύσοιχον.

Τόπος ια΄.

Ἐκ τῶν προτέρων . Πρότερα λέγονται ἐκεῖ-
να, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀκολουθεῖ ἄλλο πρᾶγμα·
ὡσάν, ἀπὸ τῆς πληγῆς ἀκολουθεῖ ὁ θάνα-
τος, ἀπὸ τοῦ ἄνθος ὁ καρπὸς εἰς τὸ δέν-
δρον, ἀπὸ τῆς σκεδῆς ἢ μάθησις, ἀπὸ τὸν
πόλεμον ἢ νίκη. ὅθεν ἢ πληγῆ, λέγεται πρό-
τερον τῆς θανάτου, τὸ ἄνθος, τῆς καρπῆς, ἢ σκε-
δῆς, τῆς μαθήσεως, ὁ πόλεμος, τῆς νίκης. Γί-
νεται δὲ ἀπὸ τὰ πρότερα τὸ ἐπιχείρημα, ὅταν
συμπεραίνωμεν τὰ παρεπόμενα· ὡσάν, ὁ
Γωάννης δὲν ἀμάρτησε, λοιπὸν δὲν ἐμετα-
νόησεν. Ἡ ἀμαρτία εἶναι πρότερον τῆς μετα-
νοίας· ὁμοίως, ὁ Πέτρος σκεδάσει, ἐνδέχεται
νὰ μάθῃ.

Τόπος ιβ΄.

Ἐκ τῶν παρεπομένων . Παρεπόμενα δὲ λέ-
γονται, ὅσα ἀκολουθεῖν ἀπὸ τὰ πρότερα· ὡ-
σάν, ἢ μάθησις ἀκολουθεῖ ἀπὸ τῆς σκεδῆς· καὶ
γίνεται ἢ ἀπόδειξις, ὅταν ἀπὸ τὰ παρεπόμε-
να, συμπεραίνωμεν τὰ πρότερα, ἢ ἄλλο πρᾶγ-
μα· ὡσάν, ἔμαθεν ὁ Ἀριστέλης, λοιπὸν ἐ-
σκεδάσεν· ὁμοίως, ἐμετανόησεν ὁ Πέτρος,
λοιπὸν ἤμαρτεν. Ὅμοίως, οἱ Ἀπόστολοι ἐσυγ-
χωρῆσαν τὰς ἀμαρτίας, λοιπὸν ὅσοι ἔλαβον
τῆς συγχώρησιν, ὁμολογήσαντο τὰς αὐτῶν
ἀμαρτίας.

Τό-

Τόπος ιγ'.

Εἶναι ἐκ τῶν αἰτίων. Αἷτια λέγονται ἐκεῖνα, ἀπὸ τῶν ὁποῖα προξενῶνται κανένα ἔργον, καὶ ἀποτελεσμα. τῶν εἶναι τέσσαρα. Ὑλικόν, καὶ σημαίνει τὴν ὕλην, ἀπὸ τῆς ὁποίας γίνεται τὸ πρᾶγμα· ὡσαν, ὕλη τῆς μαχαίρας εἶναι ὁ σίδηρος· ὕλη τῆς ναῦ, εἶναι οἱ λίθοι, καὶ τὰ μάρμαρα. τὸ εἰδικόν πάλιν, σημαίνει τὸ εἶδος, καὶ τὴν μορφὴν, μὲν τὴν ὁποίαν, τὸ ἕνα πρᾶγμα διαίρει ἀπὸ τοῦ ἄλλου· ὡσαν, ἡ ψυχὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἡ συμμεξία τῆς ναῦ, τὸ εἶδος τῆς μαχαίρας· πάλιν τὸ ποιητικόν, σημαίνει τὴν ἀρχὴν ἐκείνου, ἀπὸ τῆς ὁποίας γίνεται τὸ πρᾶγμα· ὡσαν, ὁ ζωγράφος εἶναι αἷτιον ποιητικόν τῆς εἰκόνης· ὁ οἰκοδόμος δὲ τῆς οἴκου. Τέταρτον αἷτιον εἶναι, τὸ τελικόν, καὶ σημαίνει τὸ τέλος, καὶ τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ἔγινε τὸ πρᾶγμα. Γίνεται δὲ τὸ ἐπιχείρημα, ἀπὸ αὐτῶν τε τέσσαρα αἷτια· ὅταν θεωρῶμεν τὸ πρᾶγμα τὴν αἷτιαν, καὶ ἐκεῖθεν συμπεραίνωμεν· ὡσαν, ἀπὸ τοῦ ὕλικόν· τῆς τοῦ σκεῦος εἶναι ἀπὸ χρυσίον, λοιπὸν εἶναι πολύτιμον. Γίνεται δὲ ἀπὸ τὸ εἰδικόν· τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἶναι στρογγυλόν, λοιπὸν κινεῖται μὲν ὀχολίαν. Ἀπὸ τὸ ποιητικόν δὲ· ὡσαν, εἶναι πολλὰ ἐπαινετὸς ὁ Ναὸς τῆς Ἱεροσολύμων, ὅτι ἐκτίθη ἀπὸ τὸν Σολομῶνα,

ται, τὸν πάνσοφον ἐκεῖνον Βασιλέα. Καὶ ἀπὸ
τὸ τελικόν· ὡσαύτ, ὁ αὐθροπος ἐπλάσθη, ὅθεν
να δοξάζῃ τὸν Θεόν, λοιπὸν δεῦν πρέπει νὰ
τὸν ὑβεῖζῃ.

Τόπος ιδ'.

Εἶναι ἐκ τῶν ἔργων. ἔργα δὲ εἶναι ἐκεῖνα,
ὅπῃ προξενῶνται ἀπὸ εἰνὰ πράγμα· ὡσαύτ, ὁ
φωτισμὸς τῷ Κόσμῳ, εἶναι ἔργον τῷ φωτός·
ὁ δὲ καρπὸς, ἔργον τῷ δένδρῳ· ἢ εἰσῆσις τῆς
θείας χάριτος, ἔργον τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι·
ἢ νέκρωσις τῆς σαρκὸς, καὶ ἀποκοίμισις τῶν
παθῶν, ἔργον τῆς νησιείας· τὸ ἐπιχείρημα
γίνεται, ὅταν θεωρῶμεν τὰ ἔργα εἰνὸς πράγ-
ματος, καὶ ἐκεῖθεν συμπεραίνωμεν· ὡσαύτ, ἡ
μηλαία κάνει γλυκὸν καρπὸν, λοιπὸν εἶναι
δένδρον τίμιον· ὁμοίως, ἡ παρθενία προξεν-
εῖ τῷ Θεῷ τὴν ἀγάπην, λοιπὸν εἰς τὴν φυ-
λάξωμεν ὅλοι.

Τόπος ιε'.

Εἶναι τῶν ἀναφορικῶν, καὶ χετικῶν. Ἀναφο-
ρικὰ εἶναι, ὅσα ἔχουσι χέσιν· ὡσαύτ, πατήρ,
υἱός, μανθανῶ, διδάσκω, δίδω, λαμβάνω,
καὶ ὁμοία. Γίνεται δὲ τὸ ἐπιχείρημα, ὅταν ἀ-
πὸ τὸ εἰνὰ συμπεραίνωμεν τὸ ἄλλο ἀναφορικόν·
ὡσαύτ, εἶναι ἐπαινετὸν τὸ μανθάνειν, λοιπὸν,
καὶ τὸ διδάσκειν· ὁμοίως, δεῦν ἔχει υἱόν, λοι-
πὸν δεῦν εἶναι πατήρ.

Τόπος 15'.

Ἐκ τῶ ὁμοίᾳ . ὁμοία λέγονται ὅσα ἔχουσιν ἀναλογίαν . Καὶ γίνεται τὸ ὀπχειρήμα , ὅταν ἀπὸ εἴα ὁμοιον , συμπεραίνωμεν τὸ ἄλλο . ὡσαν , ὁ Θεὸς ἐλύθωσε τὴν Σωσάννῳ ἀπὸ τὴν συκοφαντίαν , λοιπὸν ἐλύθωραίνει καὶ σέ , ἂν ποιῆς τὰς ἐντολάς τε . ἐλύθωρασει τὸν Δαριῆλ ἐκ σώματος τῆδ' λεόντων , λοιπὸν λυθωραίνει καὶ σέ , ἂν φειπαῖς τὴν ὀρθότητα .

Τόπος 16'.

Ἀπὸ μαρτυρίας . ὅταν βιβαιῶται εἴα παρᾶγμα , μετὰ τὴν γνώμῳ τῆδ' σοφῶν . ὡσαν , ἡ ψυχὴ εἶναι ἀθάνατος , διατὶ ἔτξι ἀπειράσιον ὁ Θεὸς Πλάτων . ὁμοίως , πρέπει νὰ συγχορήσης τὸν ἐχθρόν σε , διατὶ ἔτξι φροσάζει ἡ θεία ἐντολή .

Τόπος 17'.

Ἐκ τῆδ' ἐναντίων . ἐναντία εἶναι ἐκεῖνα , καὶ ὅποια δὲν δέξονται ὁμοῖ εἰς τὸ ὑποκείμενον . ὡσαν , ψυχρὸν , καὶ πυρὸν . πόλεμος , καὶ εἰρήνη . σωφροσύνη , καὶ ἀκολασία . δικαιοσύνη , καὶ ἀδικία . πτωχὸς , καὶ πλούσιος . Γίνεται δὲ τὸ ὀπχειρήμα , ὅταν ἀπὸ τὸ εἴα ἐναντίον , συμπεραίνωμεν τὸ ἄλλο . ὡσαν , εἶναι βλαβερὰ ἡ ἀκολασία , λοιπὸν

εἶναι ὠφέλιμος ἢ σωφροσιῶν· ὁμοίως, κα-
κὸς εἶναι ὁ πόλεμος, λοιπὸν εἶναι ἀγαθὴ ἢ
εἰρῶν. Εἰς τὰ ἐναντία ἀναφέρεται, καὶ τὸ ἀ-
νόμοιον. τὰ ἐναντία ὅλα εἶναι ἀντικείμενα·
ὡσάν, εἶμαι, δεῦν εἶμαι· τὰ δὲ κυρίως ἐναν-
τία, τῶτα εἰσίν· ὡσάν ψυχρὸν, καὶ πυρὸν· ἄλ-
λά λέγονται σεριτικά· ὡσάν φῶς, καὶ σκό-
πος, διατὶ σημαίνει τῶν σέρησιν τῶ φωτὸς,
τὸ σκόπος. Ἀναφορικά δέ· ὡσάν, πατήρ, καὶ
υἱός. Ἐπειδὴ ὁ Πατήρ ἔχει χάσιν πρὸς τὸν
υἱόν, καὶ ὁ υἱός πρὸς τὸν Πατέρα.

Τόπος ιθ'.

Ἐκ τῶν μαχομένων. μαχόμενα λέγονται,
σα ἔχσιν τῶ ἀλλομαχίαν, καὶ ὅθεν εἶ-
αι τὸ εἶνα, δεῦν εἶναι τὸ ἄλλο· ὡσάν, ἀ-
γαπῶ, καὶ ὑβρίζω· μισῶ, καὶ ἐπαινῶ, καὶ
δύεργεπῶ· τὸ ὅπχειρημα γίνεται ὡσάν ἐκ
τῶ ἐναντίων. Λόγος χάσιν, ὁ Ἰωάννης εἶναι
φοβόθεος, λοιπὸν δεῦν ἐβλασφήμησε· τῶ Θεῶ
φόβος, καὶ βλασφημία, εἶναι μαχόμενα· δια-
τὶ ὁποῖος φοβᾶται τὸν Θεόν, δεῦν ὑβρίζει τὸ
θεῖόν τε ὄνομα.

Τόπος κ'.

Εἶναι ἀπὸ συγκρίσεως. ἦγαν ὅταν συμ-
περαίνωμεν εἶνα πρᾶγμα, μεῖ ἄλλο διάφο-
ρον

ρον, καὶ ὁμοιον· ἡ σύγκρισις γίνεται εἰς τρεῖς
 ἔσπευ. Α'. ἐκ τῶ μείζονος πρὸς τὸ ἐλάττον, ὅταν ἀρνῶμεσθαι εἰς τὸ μικρότερον ἐκεῖνο, ὅπου δὲν ὁμολογήσαμεν εἰς τὸ μεγαλύτερον· ὡσαύτ, ὁ Θεὸς δὲν ἐσυγχώρησε τῶ ἕξι του, ὅταν τὸν εἶδε νὰ βασιάζῃ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν τῶ Κόσμου τὰ πταίσματα· πόσω μᾶλλον, δὲν θέλει συχωρήσῃ εἰς Χριστιανὸν ἀμετανόητον; Γίνεται. Β'. ἐκ τοῦ ἐλάττονος, πρὸς τὸ μείζον, ὅταν συχωρῶμεν εἰς μεγαλύτερον, ἐκεῖνο, ὅπερ ὁμολογήσαμεν εἰς τὸ μικρότερον· ὡσαύτ εἰς τὸ 5'. Κεφάλιον τῶ Ματθαίου εἶπεν ὁ Χριστὸς· Εἶδε τὸν χόρτον τοῦ ἀγρῶ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς ἔτις ἀμφιόβυσιν· πόσω μᾶλλον ἡμᾶς ὀλιγόπιστοι· ὁμοίως, ὁ Πέτρος δὲν ὑπέμεινε τὰς ὑβρεῖς· πόσω μᾶλλον λοιπὸν, δὲν θέλει ὑπομείνῃ τὸν δαρμόν, καὶ τὰς πληγὰς. Γ'. γίνεται ἐκ τῶ ἴσων. Ὅταν δηλαδὴ, δείχνωμεν νὰ ἀρέπῃ τῶ εἰδός, ὅτι ἀρέπει τῶ ἄλλῃ ἀφάγματος· ὡσαύτ, ἀγαπᾶς τὴν παρθενίαν, διὰτὶ ἀρέσει τῶ Θεῷ. λοιπὸν ἀγαπᾶς καὶ τὴν ἐλεημοσύνην, διὰτὶ καὶ τῆτι ἀρέσει τῶ Θεῷ.

Τῆτοι εἶναι, οἱ κατὰ συντομίαν διαλεκτικοὶ τόποι, ἀπὸ τῶν ὁποῖως γίνονται ἡ ἀ-

πῶ-

πόδειξαις· ὅθεν εἰς τὴν βεβαίωσιν τῶν ζητη-
μάτων, σοχάσθαι πάντα τὰς τῶν τύπων, διὰ
τὴν εἰδήσιν, ποῖοι σωζέχουσιν εἰς τὴν ὑπό-
θεσιν, καὶ τὴν εὐρήσιν ἐκεῖθεν τὴν ἀπόδει-
ξιν.

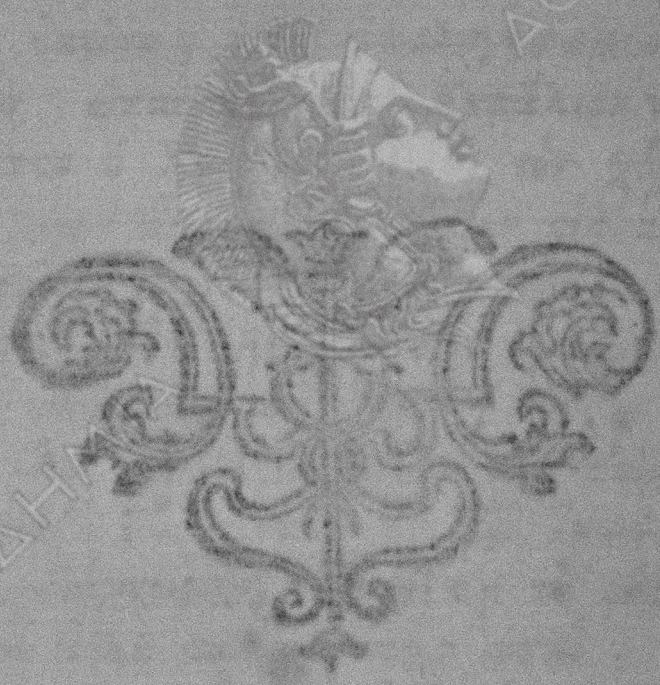
Τέλος, καὶ τῶν Ἰωάννης Παρθένου δόξα
καὶ κλέος Ἀμύ.

THE POLITICAL

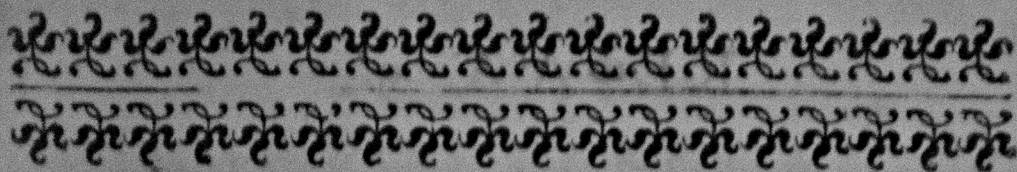
... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...

... of the ...

... of the ...

Π Ι Ν Α Ξ

Τῶν περιεχομένων ἐν τῇ λογικῇ.

Προλεγόμενα τῆς Λογικῆς.	φύλ.	8
Περὶ Νοός.		13
Περὶ Σοφίας.		14
Περὶ Ἐπιστήμης.		14
Περὶ Φρονήσεως.		15
Περὶ Τέχνης.		15
Περὶ Λογικῆς τί εἶναι, καὶ πόθεν λέ- γεται Λογική.		17
Διάλεξις περὶ τῶν νοερῶν ἐννοιῶν, ἢτοι διανοητικῶν ἐνεργειῶν.		21

ΜΕΡΟΣ Α΄ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ. ΚΕΦΑΛ. α΄.

Περὶ Ἐπιλήψεως καὶ Ὁρῶν.	27
Ἐνστάσεως λύσις.	31

ΚΕΦΑΛ. β΄.

Περὶ τῆς σημασίας τῶν Ὁρῶν.	35
Ἐνστάσεων λύσις.	38

ΚΕΦΑΛ. γ΄.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶ σημαντικῶ Ὄρα,
καὶ διαίρεσις αὐτῶ. 39

ΚΕΦΑΛ. δ΄.

Περὶ τῶ ἰδιότητων, καὶ ὑποθέσεων τῶ Ὄρα. 48

ΚΕΦΑΛ. ε΄.

Περὶ ἑτέρων ἰδιοτήτων τῶ Ὄρα. 53

ΚΕΦΑΛ. ς΄.

Περὶ τῶ πρώτε φωνῶν τῶ Πορφυεῖς. 55

ΚΕΦΑΛ. ζ΄.

Περὶ τῶ Κατηγοριῶν. 67

Περὶ Οὐσίας. 69

Περὶ ποσῶ. 73

Περὶ ποιότητος. 74

Περὶ τῶ πρόστι. 75

Περὶ τῶ πῶ, καὶ πότε. 77

Περὶ τῶ ἐνεργεῖν, καὶ πάσχειν. 78

Περὶ τῆς κείσθαι, καὶ ἔχειν.

79

ΜΕΡΟΣ Β'. ΚΕΦ. Α'.

Περὶ ὀνόματος, ῥήματος, καὶ λόγου.

83

ΚΕΦΑΛ. Β'.

Περὶ προτύσεως, καὶ τῆς εἰδῶν αὐτῆς.

85

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Περὶ ὕλης, μορφῆς, ποσότητος, καὶ ποιότη-
τητος τῆς προτύσεως.

89

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Περὶ τῆς ἱσοδικῆς, καὶ ἱσηγορίμης προ-
τύσεως.

92

ΚΕΦΑΛ. Ε'.

Περὶ τῆς ἀντιθέσεως τῆς προτύσεων.

97

ΚΕΦΑΛ. Σ'.

Περὶ ἰσοδυαμίας, καὶ ἀντιπροφῆς τῆς
προτύσεων.

101

ΚΕΦΑΛ. ζ'.

Περὶ τῶ Ὀρισμῶ.

105

ΚΕΦΑΛ. η'.

Περὶ διαιρέσεως.

110

ΜΕΡΟΣ Γ'. ΚΕΦ. α'.

Περὶ ἐπιχειρήσεως, καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆς. 116

ΚΕΦΑΛ. β'.

Περὶ τῆς φύσεως τῶ συλλογισμῶ.

122

ΚΕΦΑΛ. γ'.

Περὶ τῶ γήματος, καὶ ζώων τῶ συλλογισμῶ.

127

ΚΕΦΑΛ. δ'.

Παράδειγμα τῶ ζώων εἰς τὰ γήματα. 135

ΚΕΦ Α' Λ. ε'.

Περὶ τῆς ἰδιότητων, ἥτοι ἀποδείξεως, καὶ
ἀναγωγῆς τῶ συλλογ. 139

ΚΕΦ Α' Λ. ς'.

Περὶ διαίρέσεως τῶ συλλογισμῶ. 148

ΚΕΦ Α' Λ. ζ'.

Περὶ τῶ σοφιστικῶ συλλογισμῶ. 152

ΚΕΦ Α' Λ. η'.

Περὶ τῆς διαλεκτικῶν τόπων, ἥτοι τῆς
ἀρέσεως τῶ ἐπιχειρημάτων. 157

Τόποι τῶ ἐπιχειρημάτων. 162

Διόρθωσις τῆς σφαλμάτων τῆς χαλκογραφίας,
ὅπως ἔλαθον τὸν σωτάττονται, ἄλλα μὲν
μὲν εἰς πλὴν ὀρθογραφίαν ἐπισφαλῆ, ἄλλα
δὲ εἰς πλὴν σωθῆσιν τῆς λέξεων· μὲν ὅπως
δὲ συγχίζον τὸ νόημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀ-
φορᾷ ὁ φιλιαναγνώστης.

Φύλλα	Εἰσαίτια	Σφάλματα	Διόρθωσις
5	8	ὄφραδεας.	ὄφραδεα,
8	8	βιβλίον	βιβλίον
9	20	τελεα	τελεία
10	18	σωθέτεται	σωθέττεται

Τὸ πρὸ ἄλλοις καὶ ἀλλοῦ

11	27	πράχτη	πράττη
14	18	ἡξέρε	ἱξεύρη
18	17	φανερώνει	φανερώνη
20	25	συμπεραίνομεν	συμπεραίνωμεν
22	10	νοῆ	νοῆ
24	1	γνωσόν	γνωσόν
25	7	ἀπλῶ	ἀπλῶ
32	20	κατηγορίας	κατηγορία
33	1	μέτονα	μέζονα
33	4	εὐθεῖα	εὐθεῖα
38	1	σωηθισμένη	σωηθισμένη
40	2	μακεδῶνος	μακεδόνας,
44	15	συγκεκραιμένον	συγκεκραμένον
47	16	ὑποκείμενον	ὑποκείμενον
51	19	σημαίνει	σημαίνει
54	6	ὀνομάζει	ὀνομάζει
56	11	παρασέννει	παρασαίνει
65	19	διαρῆται	διαρῆται
65	25	ὀρώμενος	ὀρώμενος
66	19	λέγομεν	λέγομεν

Φύλ.	Εἰδάφ.	Σφάλ.	Διόρθ.
66	23	ἀνάγκαῖα	ἀνάγκαία
73	3	συδῶνος	συδῶνος
78	7	Δαβίδ,	Δαβίδ;
78	11	Ὀμηρος	Ὀδυσσεύς
78	12	Ὀδυσσεύς	Ὀμηρος
80	20	Μῶε	Νῶε,
84	18	ἐπαγγελία	ἐπαγγελία
84	20	ἐσί	ἐσί
85	5	κεφάλ. γ.	κεφάλ. β.
86	16	καιρὸν	καιρὸν
92	1	. . . . .	κεφάλ. δ.
98	18	ἢ	ἢ
99	7	βλέπει	βλέπεις
107	3	ἰδιοποιᾷ	ἰδοποιᾷ
116	16	εἶδος	εἶδος
118	12	σωρείτης	σωρείτης
135	14	τρόπον	τρόπων
138	7	ἀπεσρέηται	ἀπόρρηται

Τ Ε Λ Ο Σ.

103

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΛΛΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000029955